

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 7. SEPTEMBRA 1978

ŠTEVILKA: 34 LETO: XXVII

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

STANOVANJSKO GOSPODARSTVO VČERAJ, DANES, JUTRI...

Predsedstvo centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije je sklenilo, da je glede na vsebino resolucije VIII. kongresa ZKS za področje stanovanjskega gospodarstva potrebno pospešiti uresničevanje sprejetih stališč in sklepov, vzporedno s tem pa poglobiti oceno stanja pri uveljavljanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov. Ocenjeno je, da smo dosegli lepe rezultate v izgradnji stanovanj, da pa uresničevanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov poteka prepočasi.

Komite občinske konference ZKS Jesenice je 30. junija organiziral posvet o uresničevanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov, v stanovanjskem gospodarstvu. Udeležili so se ga komunisti iz vodstev vseh družbenopolitičnih organizacij, skupščine občine in stanovanjske uprave ter predstavniki republiških vodstev družbenopolitičnih organizacij in organov.

Zaradi aktualnosti vsebine objavljamo v celoti uvodni referat, ki je bil podan na posvetu. Še toliko bolj, ker bo temu sledila javna razprava o

predlogu družbenega dogovora o prehodu na ekonomske stanarine. Če želimo podati za področje sta-

novanjskega gospodarstva v naši občini pregled zatečenega stanja in oceniti dosežanje uspešnost dela na tem področju, potem moramo z nekaterimi podatki poseči nazaj, predvsem na začetek delovanja samoupravne stanovanjske skupnosti v letu 1974, to delovanje pa povezati z izvrševanjem srednjeročnega plana samoupravne stanovanjske skupno-

(nadaljevanje na 9. strani)

PRVA FAZA PLINIFIKACIJE ŽELEZARNE

Sektor novogradnje je delegatom delavskega sveta Železarne na seji, 31. avgusta predložil poročilo o izvajanju prve faze plinifikacije Železarne, ki ga v celoti posredujemo našim bralcem.

Plinifikacija Železarne je druga investicija po velikosti in pomembnosti, ki jo izvajamo v Železarni. Znano je, da Slovenija prehaja na uporabo zemeljskega plina, ki ga bo

dobavljala Sovjetska zveza. Tako naj bi bilo v letu 1980 za Slovenijo dobavljeno 750 milij. normalnih kubičnih metrov zemeljskega plina, od tega naj bi ga Železarna Jesenice uporabljala 110 milijonov.

Železarna Jesenice je pristopila k poslovni skupnosti za izgradnjo programa plinovodnega omrežja v SR Sloveniji in podpisala samoupravni sporazum z vsemi obveznostmi, ki izhajajo iz tega sporazuma. Na osnovi tega je delavski svet Železarne junija 1977 sprejel sklep o pripravi na izgradnjo plinovoda v Železarni in odobril potrebna sredstva. Začela se je izdelava investicijskega programa, ki je bil izdelan oktobra 1977, novembra 1977 je bil pregledan in na osnovi tega je bila izdana pozitivna ocena.

Investicijski program predvideva le izgradnjo prve faze s porabo 73 milij. normalnih kubičnih metrov zemeljskega plina na leto. Pri tem bi se moralo zgraditi razdelilno omrežje 10 bar v železarni in ustreznimi priključki za reducirne postaje od 10 na 1,5 bar, nadalje reducirni postaji 10 bar na 1,5 bar na Beli in na Jesenicah. Sekundarni razvodi 1,5 bar do potrošnikov in zamenjava opreme na talilnih, ogrevnih in žarilnih pečeh na področju Javornika, Bele in v martinarni. Zaradi sigurnosti obratovanja je predvidena še mešalno uparjevalna postaja na Beli za plin propan - butan zrak ter priključek na omrežje 1,5 bar za rezervno preskrbo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RAZVOJ TEHNOLOGIJE IZDELAVE JEKLA V SVETU IN PRI NAS

Nikdar zaključen proces uvažanja inovacij v sodobno tehnologijo ima posebno v zadnjih dvajsetih letih izjemen vpliv tudi na dogajanja v proizvodnji jekla, najbolj uporabne in najširše uporabljene kovine. Velik premik v spremembi uporabljene tehnologije za proizvodnjo jekla je bil narejen, ko je bil industrijsko vpeljan nov, kisikov proces. Današnja proizvodnja surovega jekla po kisikovem postopku v konvertorjih ima že nad 60 % deleža v svetovni proizvodnji, komaj četrto stoletja po svojem nastanku.

Od prve polovice šestdesetih let pridobivajo vse bolj na pomenu tudi proizvodna jekla v električnih obločnih pečeh, posebno še po uvedbi UHP (ultra - high power) peči. To so peči, ki imajo zgrajene zelo močne transformatorje in so pri-

merne tudi za proizvodnjo masovnih vrst jekel. V svetovni proizvodnji jekla je znašal delež elektro jekel 1955. leta le 8 %, leta 1965 že 12,7 % in leta 1975 okoli 17 %. Pred letom

(Nadaljevanje na 2. strani)

OD IDEJE DO REŠITVE

Današnja inovacijska revolucija postaja vse širšega značaja z razliko od prejšnjih parcialnih prodorov inovacijskega dela v posamezne sfere naših aktivnosti. Kot posledica teh sprememb v proizvodnih temeljih in v strukturi modernega dela s ciljem vse večje ekonomičnosti, je zato potrebno, da organizacijsko povežemo, oziroma vključimo v organizacijski sistem inoviranja tudi tiste elemente, ki bodo pomenili korak naprej v inovacijskem delu. Istočasno pa to narekuje tudi ustrezne spremembe v metodah in ciljih, oziroma v naših samoupravnih sporazumih.

Današnje delo opozarja na to, da bo potrebno pri inovacijskih aktivnostih razvijati in reševati vsa vprašanja razvoja neke organizacije, oziroma neke TOZD. Inovacijsko delo moramo zato pojmovati kot nujen izraz materialnih in institucionalnih okvirov okolja, v katerem se neka TOZD razvija. Rezultati

inovacijske dejavnosti v Sloveniji kažejo na to, da se inovacijsko delo razvija predvsem tam, kjer so dane zato vse možnosti, oziroma tam, kjer so orientirani k razvojnim ciljem. Inovacijsko dejavnost danes skusamo seveda spodbuditi z raznimi

(Nadaljevanje na 3. strani)

RDEČI
KRIŽ
SLOVENIJE
REPUBLIŠKI ODBOR

podeljuje ob 25-letnici
prostovoljnega
krvodajalstva

priznanje

ZASLUGE ZA KRVODAJALSTVO

URIDNIŠTVO ŽELEZARJA

za aktivnost pri razvijanju
solidarnosti med ljudmi
na področju krvodajalstva

Ivica Znidaršič,
sekretarja RO RKS

Maks Klanšek,
predsednik RO RKS

Ivica Znidaršič

Maks Klanšek

Ljubljana, 1978

Priznanje ob 25-letnici prostovoljnega krvodajalstva na Slovenskem je poleg delavskega sveta Železarne, nekaterih TOZD in služb, prejelo tudi uredništvo našega glasila

PRVI DAN PROSTOVOLJNE KRVODAJALSKE AKCIJE 57 % ŽELEZARJEV

V torek, 5. septembra, se je na Jesenicah začela vsakoletna krvodajalska akcija, ki bo trajala še 6., 7., 8., 12. in 13. septembra, vsak dan od 6. do 14. ure v prostorih Delavskega doma na Jesenicah.

Že prvi dan v torek, 5. septembra, se je odzvalo 213 prostovoljnih krvodajalcev, med katerimi je bilo kar 122 ali 57 % delavcev temeljnih organizacij in delovnih skupnosti naše železarne. Organizatorji akcije - občinski odbor Rdečega križa s svojimi aktivisti - pričakujejo, da se bo tako kot vsako leto to število dnevno stopnjevalo in da bomo v občini dosegli predviden odziv, ki je potreben za potrebe jeseniške bolnišnice.

Delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti Železarne so že prvi dan dokazali, da se zavedajo izrednega pomena prostovoljnega krvodajalstva in prepričani smo, da bodo tako kot vsa leta doslej tudi letos med najboljšimi prostovoljnimi krvodajalci.

PRIZNANJA KRVODAJALCEM OB 25-LETNICI PROSTOVOLJNEGA KRVODAJALSTVA

V petek, 1. septembra, je občinski odbor RK organiziral proslavo ob 25-letnici prostovoljnega krvodajalstva. Ob tej priliki so se v gledališki dvorani na Jesenicah zbrali številni občani, predvsem tisti, ki sodelujejo pri organizaciji krvodajalstva in večkratni krvodajalci. Proslave so se udeležili tudi predstavniki občinskih odborov RKS iz Tržica in Kranja, predstavnik bolnice Jesenice, predstavnik republiškega odbora ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine.

Namen proslave je bil dvojen: priznanje aktivistom RK ob dolgoletnem sodelovanju pri organizaciji krvodajalstva in priznanje večkratnim krvodajalcem.

Na proslavi je slavnostni govornik dr. Stane Čebokli, anesteziist v splošni bolnici Jesenice, seznanil navzoče o zgodovini krvodajalstva v svetu in pri nas ter o pomenu krvodajalstva in krvi, ki je kljub moderni medicini še vedno nenadomestljiva. Sledilo je podeljevanje priznanj, ki jih je navzočim izročila predsednica občinskega odbora RK Mira Jazbinšek.

Priznanje je dobilo 16 delovnih in družbenopolitičnih organizacij, med njimi kar osem iz Železarne in sicer:

Za aktivnost pri razvijanju in organizaciji krvodajalstva:

- oddelek za zdravstvo in socialno varstvo,
- konferenca osnovnih organizacij sindikata,
- delavski svet Železarne,
- Uredništvo Železarja,
- TOZD Družbena prehrana.

Za najboljšo udeležbo na krvodajalskih akcijah pa so dobile priznanja:

- TOZD Vzdrževanje,
- TOZD Livarna,
- DS za ekonomiko, tehnično kontrolo, razvoj in novogradnje.

(Nadaljevanje na 3. strani)

SPODBUDNI DOSEŽKI V TOZD HVB V AVGUSTU

Delavci v temeljni organizaciji združenega dela Hladna valjarna Bela so v mesecu avgustu, kljub večji odsotnosti zaradi koristenja rednih letnih dopustov, dosegli spodbudne proizvodne rezultate. Dosegli so doslej najvišjo mesečno proizvodnjo in sicer 7 tisoč 311 ton in za planirano količino zaostali le slabe štiri odstotke. Tudi odprema je bila v avgustu doslej najvišja in je znašala 7.220 ton, s čimer so le pet odstotkov zaostali za načrtovano.

Doseženi rezultati v mesecu avgustu bodo delavcem TOZD Hladna valjarna Bela, ki se prizadevajo za zmanjšanje poslovne izgube iz prvega polletja, nedvomno pomenili veliko spodbudo pri uresničevanju ukrepov za odpravo izgube.

Doslej najvišjih mesečnih dosežkov v TOZD Hladna valjarna Bela se veselimo vsi, zato sodelavcem k rekordnim rezultatom iz srca čestitamo in jim želimo, da bi tako uporno nadaljevali tudi v naslednjih mesecih in se kar najbolj približali svojim planskim obveznostim.

»Delavci v delovni skupnosti ustvarjajo celotni prihodek oziroma neposredno pridobivajo dohodek delovne skupnosti s svobodno menjavo dela iz dohodka temeljnih organizacij, za katere opravljajo delo skupnega pomena, ali iz prihodkov in drugih družbenih sredstev, s katerimi razpolagajo samoupravne organizacije in skupnosti ter organi družbenopolitičnih skupnosti, za katero opravljajo delo.« (Zakon o združenem delu, prvi odstavek 50. člena.)

Kadar v Železarni govorimo o uresničevanju družbeno-ekonomskih odnosov in ciljev preobrazbe v skladu z določili zakona o združenem delu, običajno mislimo na temeljne organizacije združenega dela, manj pa, ali vsaj premalo pa na delovne skupnosti, ki se vedno lebdijo v starih proračunskih odnosih. To potrjuje tudi dejstvo, da v dveh letih po sprejemu zakona o združenem delu nismo kaj prida razmišljali o svobodni menjavi dela med delavci temeljnih organizacij združenega dela in delavci v delovnih skupnostih, čeprav je to odločilnega pomena za preobrazbo družbenoekonomskih odnosov v delovnih skupnostih. Nedvomno je preobrazba družbenoekonomskih odnosov daljši proces, vendarle pa bi se morali zavedati, da se ti odnosi ne dajo uspešno spontano razvijati, temveč da je potrebna organizirana in zavestna akcija celotnega subjektivnega faktorja socialističnih sil v Železarni, to je tako družbenopolitičnih organizacij kot samoupravnih organov in strokovnih služb.

V Železarni smo s formiranjem treh delovnih skupnosti ustvarili organizacijsko možnost za uveljavljanje dohodkovnih odnosov in odpravljanje proračunskih odnosov. V okviru delovnih skupnosti imamo namreč dovolj zaokrožene funkcionalne delovne celote, ki vsaka zase lahko po merilih ugotavlja svoj prispevek k ustvarjanju dohodka temeljnih organizacij združenega dela. To se pravi, imamo vse organizacijske osnove za uresničitev svobodne menjave dela med delavci temeljnih organizacij združenega dela in delavci skupnih služb.

Čeprav so, na primer, delavci v delovnih skupnostih s samoupravnim sporazumom o skupnih merilih in osnovah za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji železarna Jesenice dobili osnovo za delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela, je to, ne glede na slabosti samega sistema, resnično le formalno, kajti še vedno so ostali v proračunskih odnosih. Njihov prihodek ni ustvarjen na osnovi svobodne menjave dela glede na prispevek, ki ga s svojim delom dajejo k ustvarjanju nove vrednosti v temeljnih organizacijah združenega dela, k povečanju produktivnosti dela in podobno. Ravno zaradi tega je v vsakdanji praksi še večkrat prisotno mnenje, da delavci v delovnih skupnostih zaširajo v dohodek temeljnih organizacij združenega dela, oziroma, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela »plačujejo uradnike v službah«.

Zato je tudi logično in normalno, da se ti odnosi morajo urediti s svobodno menjavo dela, kar bo tudi osnova za uresničevanje družbenoekonomskih odnosov delavcev v delovnih skupnostih. Kajti delavci v delovnih skupnostih imajo enake pravice in dolžnosti kot delavci v temeljnih organizacijah združenega dela pri pridobivanju prihodka in dohodka in jim nihče ne more odrekati, da enakopravno sodelujejo pri upravljanju v delovni organizaciji in upravljanju skupnih zadev, da v delovni skupnosti samoupravno urejajo svoje delo in medsebojne odnose, seveda po načelih zakona o združenem delu.

S SVOBODNO MENJAVO DELA BOMO ZAČELI URESNIČEVATI DRUŽBENOEKONOMSKE ODNOSSE TUDI V DELOVNIH SKUPNOSTIH

O urejanju teh odnosov zakon o združenem delu v 404. členu pravi:

»Medsebojna razmerja glede pogojev svobodne menjave dela in ustvarjanja dohodka, kakor tudi druga medsebojna razmerja pri uresničevanju skupnih ciljev in interesov delavcev, ki opravljajo skupna dela, in delavcev v združenih temeljnih organizacij, za katere jih opravljajo, ureja samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih.

S samoupravnim sporazumom iz prvega odstavka tega člena se urejajo zlasti: vrsta del; osnove in merila za pridobivanje dohodka delovne skupnosti; pravice, ki jih ima delovna skupnost glede odločanja o zadevah in uporabe sredstev v zvezi z opravljanjem njenih del; temeljni pogoji glede strukture delovnih mest in kvalifikacijske strukture kadrov v delovni skupnosti; odgovornost delovne skupnosti za opravljanje del; način reševanja medsebojnih sporov; način koordiniranja dela med poslovnim organom organizacije združenega dela in vodjo delovne skupnosti, kakor tudi druga vprašanja skupnega pomena.

O vrednotenju dela delavcev v delovnih skupnostih pa zakon o združenem delu v 22. členu pravi:

»Delavci v temeljnih organizacijah določenih dejavnosti, v katerih delovanje tržnih zakonitosti ni edina podlaga za usklajevanje dela, potreb in vrednotenja rezultatov dela, ustvarjajo dohodek po načelih svobodne menjave dela.

Pogoje za pridobivanje dohodka v svobodni menjavi dela določajo samoupravni sporazumi.

Pri svobodni menjavi dela se rezultati dela delavcev v dejavnostih iz prvega odstavka tega člena vrednotijo po njihovem prispevku k ustvarjanju nove vrednosti v materialni proizvodnji, k večanju produktivnosti družbenega dela in k razvoju družbe kot celote oziroma k zadovoljevanju skupnih potreb in interesov na področju teh dejavnosti v mejah materialnih možnosti temeljnih organizacij in materialni proizvodnji na podlagi planov in skupaj določenih meril.

Po vsem tem lahko presodimo, da nas na tem področju čakajo še velike in odgovorne naloge, med drugim tudi skupni načrti in programi dela delovnih skupnosti, skupno določanje standardov in meril za vrednotenje posameznih del in podobno. Predvsem pa nam pri tem mora biti jasno, da odnosi med delavci v TOZD in delovnih skupnostih pri pridobivanju dohodka na osnovi svobodne menjave dela, ne morejo biti kupno-prodajni, ne proračunski, ne morejo biti določeni fiksno ali pa relativno, niti ne morejo biti izraženi z odstotkom prispevka iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela. Take rešitve namreč niso v skladu z zakonom o združenem delu, ki natanko določa, da se rezultati dela delavcev v delovnih skupnostih vrednotijo po njihovem prispevku k ustvarjanju nove vrednosti.

PRVA FAZA PLINIFIKACIJE ŽELEZARNE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po končani izgradnji prve faze bomo pristopili k izgradnji druge faze za količino 24 milij. norm. kub. metrov na leto in s priključitvijo žičarne, elektrodne obrata, aglomeracije in drugih ter nato tretje faze s porabo 13 milij. norm. kub. metrov s priključitvijo jeklovleka, mesta Jesenic in novih manjših porabnikov.

Investicijski program predvideva stroške izgradnje v višini 86 milij. dinarjev in skupaj s prispevkom za energetiko je celotna investicija 90,2 milij. din. Od tega zneska predvideva investicijski program 39,7 milij. din za domačo opremo z montažo in 26,5 milij. din za uvozno opremo z montažo.

Terminski plan po investicijskem programu je predvideval začetek investicije v četrtem tromesečju 1977 in zaključek primarnih ter sekundarnih razvodov v tretjem tromesečju 1978 in nato postopno predelavo in priključevanje peči v četrtem tromesečju 1978 in v prvem in drugem tromesečju 1979, odvisno od možnosti za ustavitve posameznih peči. Izdelavo takega termiskega plana je narekovalo predvsem dejstvo, da je bilo planirano, da bo razvod slovenskega plinovodnega omrežja zgrajen do Jesenic do četrtega tromesečja 1978 in da bo izvajanje investicije v Železarni teklo normalno.

SEDANJE STANJE INVESTICIJE

Takoj moramo ugotoviti, da izgradnja investicije močno kasni. Ocenjujemo, da kasnitev znaša približno pol leta, kar pomeni, da bo plin, ki bo pripeljal do Jesenic predvidoma do konca leta, ostal nekaj časa neuporabljen. Vzrokov za tako stanje je več in jih v nadaljevanju nekaj navajamo.

Izdelava lokacijske dokumentacije je bila razdeljena v dva dela zaradi hitrejšega reševanja, vendar je trajalo delo na prvem delu tri mesece, na drugem delu pa en mesec. Po prejemu lokacijske dokumentacije so se pridobivala soglasja za lokacijsko dovoljenje. Potrebni je bilo 14 soglasij, da smo v maju letos dobili lokacijsko dovoljenje. Na osnovi tega smo iskali soglasje h gradbenemu dovoljenju, ki smo ga v tem mesecu dobili. Te podatke omenjamo zato, ker je lokacijsko in gradbeno dovoljenje potrebno za izdelavo ustreznih projektov in urejevanje financiranja investicije.

Kljub temu, da prej omenjenih dovoljenj ni bilo pravočasno, so se projekti za primarne in sekundarne razvode izdelovali še preje in so bili do konca maja dobavljeni.

Posebne težave so se pojavile pri uvozu opreme. Ožji izbor dobaviteljev je bil na osnovi objave v uradnem listu izdan v novembru 1977. Nato so bili z dobavitelji, ki so bili v ožjem izboru, razgovori in organizirani so bili tudi ogledi njihovih naprav po Evropi. Šele na tej osnovi je bil marca 1978 izdelan končni izbor dobaviteljev uvozne opreme.

Za uvoz opreme je potrebna cela vrsta mnenj, soglasij in dovoljenj. Tako je bil za september 1977 poslan predzadevek za izdajo mnenja za uvoz opreme na gospodarsko zbornico Slovenije. Pozitivno mnenje smo prejeli konec novembra. Na tej osnovi je bil izdan 1. 12. 1977 zahtevnik za medresorsko komisijo Slovence za dodelitev dovoljenja za uvoz. Dovoljenje smo prejeli šele po petih mesecih in sicer konec aprila 1978. Ker del opreme pade pod režim uvoza DK, je bila v začetku maja dana vloga na gospodarsko zbornico Jugoslavije za dovolitev uvoza. Pozitivno mnenje smo prejeli po treh mesecih. V tem času je tekla tudi prijava na narodno banko, ki je bila urejena 9. 8. 1978.

Z dobavitelji opreme so bile že v aprilu, oziroma v maju 1978 podpisane pogodbe, vendar niso bile veljavne, dokler niso bile urejene vse preje navedene zadeve. Dobavni roki po pogodbah so šest mesecev od dneva veljavnosti pogodbe, kar pa je bilo zaradi vseh prej naštetih težav izvršeno šele 14. 8. 1978. To pomeni, da je dobavni rok opreme premaknjen v prvo tromesečje 1979.

Vse navedene zamude, predvsem pozno pridobljeno gradbeno dovoljenje in pozno urejena veljavnost pogodb za uvoz opreme, narekujejo spremembo termiskega plana plinifikacije železarne Jesenice. V novem termiskem planu predvidevamo pričetek priključevanja peči na zemeljski plin šele v aprilu 1979, sam potek in vrstni red priključevanja peči pa bo določen po posebnem programu.

Financiranje investicije teče trenutno brez težav, saj so sklenjene vse potrebne pogodbe za sredstva in izvršene vse prijave banki. Banki moramo edino predložiti še samoupravni sporazum med TOZD železarne Jesenice o združevanju sredstev za investicijo.

Nekaj časa tečejo tudi že pripravljala dela za pričetek gradnje. Tako so sklenjene vse pogodbe za izvajanje del, pripravljen je že tudi teren in material za razvode.

Menimo, da so bili storjeni maksimalni napor s strani vseh odgovornih služb v Železarni, da bi izgradnjo čimprej pričeli in tudi v

Gradnja skladišča za gradbeni oddelek

RAZVOJ TEHNOLOGIJE IZDELAVE JEKLA

(Nadaljevanje s 1. strani)

1960 so v električnih obločnih pečeh izdelovali predvsem plemenita in visoko legirana jekla. Današnje kapacitete električnih obločnih peči predstavljajo nad 20% svetovnih zmogljivosti proizvodnje surovega jekla in napovedana je še nadaljnja rast do deleža 25 do 28%.

V zadnjih letih se za proizvodnjo legiranih in visoko legiranih jekel uvaja vse širše kombiniran postopek. V pečeh jeklo, oziroma vložek samo stalijo, izdelava željene kvalitete jekla se pa opravi v ponvicih izven peči. Takšna kombinacija je možna za kisikov konvertorski postopek in za elektro jeklo. Pri postopku izdelave jekla v ponvi je možno tudi vakuumiranje, homogenizacija, odžepanje in legiranje do željene sestave.

Za proizvodnjo posebno čistih jekel je v rabi postopek pretaljevanja pod žlindro.

Osnovna in prevladujoča tehnološka postopka za proizvodnjo surovega jekla sta danes na svetu kisikov proces v konvertorju in elektro postopek. Navedena postopka še dopolnjujejo in pridobivata na pomenu. Vsi drugi tehnološki postopki, razen Siemens-Martinovega, so praktično docela ukiniteni ali vsaj nepomembni. Siemens-Martinov proces, ki je bil v obdobju pred letom 1964 daleč prevladujoč v svetovni proizvodnji jekla z udeležbo do 80%, vse bolj izgublja na veljavi in se je proizvodnja po tem postopku zmanjšala že za več kot eno tretjino od največje, ki je znašala 280 milijonov ton. Delež SM jekla v svetovni proizvodnji je bil 1975. leta pod 30%. Nagla podražitev tehnoloških goriv ter visoki investicijski in obratovalni stroški za zadostitev predpisom zaščite okolja, so med glavnimi vzroki za opuščanje postopka.

V SFR Jugoslaviji smo imeli leta 1975 naslednjo sestavo jekla po uporabljenih tehnoloških postopkih:

SM jeklo — 62,4%
elektro jeklo — 26,4%
konvertorsko jeklo — 11,2%

V nadaljnjih dveh letih, do leta 1978 so nastale nove spremembe in smo imeli po uporabljeni tehnologiji naslednje deleže:

SM jeklo — 49,8%
elektro jeklo — 27,4%
konvertorsko jeklo — 22,8%

Spremembe se še nadaljujejo in delež kisikovega postopka v konvertorju raste ter bo postal že v letu 1979 tudi pri nas v Jugoslaviji količinsko prevladujoč.

Za kisikov postopek proizvodnje jekla v konvertorjih je v rabi več tehnologij z različnimi nazivi. Najbolj razširjen postopek je LD, ki je tudi izvirni postopek. Predstavlja pa proizvodni zmogljivosti 466 milijonov ton ali okoli 92% vseh svetovnih zmogljivosti za proizvodnjo surovega jekla po kisikovem postopku. Osnova tehnologije je vpihovanje kisika s kopji od zgoraj v konvertor na raztaljeno kopek.

Drug postopek, pri katerem pihajo kisik skozi pihalice v dnu konvertorja, se izredno hitro širi ter predstavlja okoli 8% po kisikovem postopku proizvedenega jekla.

Največje proizvodne enote po kisikovem postopku so konvertorji za teže ene taline 380 ton, izlili so pa že tudi nad 400 ton. Čas trajanja od izliva do izliva je pri LD procesu 30 do 35 minut, pri čemer velikost konvertorja praktično nima vpliva na čas trajanja. V jugoslovanskih jeklarnah je največji konvertor za 100 tonske taline.

Med električnimi obločnimi pečmi sta postavljeni največji enoti na svetu v istem podjetju v ZDA in sicer 400 tonska ter 700 tonska peč. Zaradi raznih težav, ki odločujoče vplivajo na gospodarnost obrato-

roku po investicijskem programu končali.

Izredno komplicirana in neurejena situacija na področju pridobivanja gradbenega dovoljenja in v letošnjem letu še uvoznega dovoljenja, je povzročila polletno zamudo in s tem veliko škodo ne samo jese-niškemu, ampak celotnemu republiškemu gospodarstvu.

vanja, vlagajo tudi v večjo peč največ 450 ton. Notranji premer te največje peči je 11,5 metra, moč transformatorja je 150 MVA in peč ima elektrode s premerom 700 mm. Pravijo, da so pri tej peči dosežene tehnične meje v gradnji električnih obločnih peči.

Najsodobnejša peč, pri kateri so uporabljena zadnja spoznanja tehničnega napredka pri gradnji električnih obločnih peči in tehnologije proizvodnje elektro jekla, je zgrajena v Zahodni Nemčiji. Kapaciteta peči je 80 ton, notranji premer 6,8 m, moč transformatorja 75 MVA, premer elektrod 610 mm. Vložek ogrevajo dodatno z dvema gorilcema za mazut. Proizvodni program so plemenita, legirana jekla. Proces in delo peči je voden s procesnim računalnikom. Peč služi samo za taljenje, izdelava jekla je izven peči v ponvi. Projektirana letna proizvodnja je 420.000 ton.

Največja električna obločna peč v jugoslovanskih jeklarnah ima nominalno kapaciteto 110 ton, instalirano moč transformatorja 55 MVA in projektirano letno proizvodnjo 225.000 ton.

Sodobne jeklarne za proizvodnjo masovnih jekel si brez naprave za neprekinjeno vlivanje ne moremo več zamisliti. Postopek, s katerim so leta 1955 odlili 380.000 ton jekla, je v dvajsetih letih dosegel svojo polno veljavo — 140 milijonov ton leta 1975, današnje kapacitete pa znašajo že 177 milijonov ton. Pri novo zgrajenih kapacitetah za proizvodnjo surovega jekla je bil delež odlivanja po neprekinjenem postopku 64% že leta 1974, samo v zadnjem 1977. letu je bilo v gradnji okoli 80 naprav, skupaj pa je bilo evidentiranih 734 naprav v 66 državah.

KATERE DOSEŽKE SODOBNE TEHNOLOGIJE ZA PROIZVODNJO JEKLA UVAJAMO PRI NAS?

V jugoslovanskih jeklarnah je v delu ena naprava za pretaljevanje jekla pod žlindro.

V gradnji je ena kompleksna naprava za izvenpečno metalurgijo izdelave jekla v ponvi. Naslednja naprava je pred realizacijo in bo pričela z delom predvidoma konec leta 1980. V dveh jeklarnah uporabljajo naprave za vakuumiranje. V več jeklarnah je v rabi homogenizacija tekočega jekla v ponvi s prepihanjem z argonom.

V eni jeklarni je delo s procesnim računalnikom prešlo v vsakdanjo rabo. Za več jeklarn so procesni računalniki v postopku uvajanja, nabave ali so načrtovani. V petih jeklarnah že obratujejo naprave za neprekinjeno vlivanje, dve napravi sta v gradnji, nekaj jih je v projektu.

V vseh jugoslovanskih jeklarnah je delo vse bolj mehanizirano in uvajajo tudi avtomatizacijo vodenja dela in procesa.

Tudi v jugoslovanskih jeklarnah sledimo dogajanjem po svetu in tudi pri nas uvajamo sodobne izsledke v tehnologiji proizvodnje surovega jekla. Ponekod gredo z razvojem skoraj vzporedno, pretežno pa nekaj kasneje, kar je pa pripisati specifičnim pogojem, neusklajenemu razvoju pa tudi omejenim materialnim možnostim.

V slovenskih jeklarnah dobro drže korak z dogajanjem razvoja naprav in tehnologije proizvodnje surovega jekla v svetu. Računamo, da bomo do leta 1980 ali kmalu na pričetku prihodnjega petletnega obdobja, realizirali načrtovane investicije, ki bodo omogočile uporabo najsodobnejše tehnologije v proizvodnji elektro jekla, ki ustreza kvalitetnim zahtevam proizvodnega programa v vseh treh jeklarnah SOZD Slovenske železarne.

Milan Marolt

ANALIZA DELOVANJA DELEGACIJ

Člani osnovne organizacije zveze komunistov splošni sektor so na zadnjem sestanku obravnavali analizo delovanja delegacij v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje, ki jo je pripravila posebna delovna grupa. Čeprav analiza ni popolna, pa je vendarle dovolj prodorno opredelila naloge subjektivnih socialističnih sil v delovni skupnosti pri nadaljnjem izgrajevanju delegatskega sistema in delegatskih razmerij. Ker enake ali vsaj podobne ugotovitve verjetno veljajo tudi za druge sredine, iz analize povzamemo najpomembnejše ugotovitve.

V uvodu analize je poudarjeno, da komunisti morajo čimbolj učinkovito uresničevati svoje odgovornosti in naloge opredeljene v resoluciji VIII. kongresa Zveze komunistov Slovenije, v zvezi z nadaljnjim izgrajevanjem in uveljavljanjem delegatskega sistema. Zato mora osrednja pozornost veljati vsebinski dela v delegacijah, da bodo skupščine reševale najbolj pereča vprašanja in interese delovnih ljudi, da bo s tem presežen še prevelik vpliv politično-izvršilnih in upravnih organov. Doseči je treba, da bodo vse družbeno-politične organizacije, oziroma celoten subjektivni faktor socialistične družbe, kamor vključujemo tudi znanost, strokovne službe in vse druge organizirane faktorje idejnega, političnega, strokovnega, materialnega, znanstvenega in kulturnega ustvarjanja, vključevali v svoje programe vsa pomembnejša vprašanja iz dela skupščin ter pravočasno oblikovali idejnopolično in strokovno izhodišča ter usmeritve. Komunisti si morajo prizadevati za boljše lastno usposobljenost, da bodo lahko idejnopolično zrelo sodelovali v procesu delegatskega odločanja. Komunisti, ki delujejo v socialistični zvezi in zvezi sindikatov, se bodo zavzemali za stalno delovno povezanost vseh dejavnikov v delovanju delegatskega sistema. Z usposabljanjem in razvijanjem delegacij bomo uspeli, da bodo le-te vedno bolj pomemben dejavnik pri oblikovanju, izražanju in uresničevanju skupnih interesov. Pri tem bo treba dosledno razvijati stalno delovno povezanost med delegacijami in bazo ter doseči, da bo pripravljane predloge za odločitev preraslo v bistveno sestavino procesa odločanja.

Za uspešno uresničevanje vseh teh odgovornosti in nalog pa je potrebna ustrezna analiza stanja v vseh sredinah, oziroma v obravnavanem primeru v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve in informiranje, da bi lahko oblikovali konkretne naloge za nadaljnje razvijanje delegatskih odnosov.

Na spomladanskih volitvah so v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje oblikovali deset posebnih delegacij za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti ter delegacijo za zbor združenega dela skupščine občine. Pred tem so v delovni skupnosti delovale tri delegacije za skupščine SIS in sicer vsaka delegacija za dve, oziroma tri skupščine SIS.

Delegacije za SIS se povezujejo z delegacijami temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti v Železarni v konferenco delegacij, ki deligira ustrezno število delegatov na seje skupščin SIS. Delegacije delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje, je ugotovljeno v analizi, so bile glede udeležbe na sejah konferenc delegacij med najboljšimi v Železarni. Delegati so manjkali le petkrat od skupno 25 sej konference delegacij, medtem ko so se delegati drugih delegacij udeležili poprečno

le vsake druge seje. Ker sta bili med najboljšimi še temeljni organizaciji združenega dela Jeklovlek in Družbena prehrana, je težko ugotoviti zakaj so bile te delegacije boljše. Odpadejo verjetno vzroki kot so: prostorska razdrobljenost ali oddaljenost, različen sistem dela in podobno. Verjetno pa gre tudi za večji čut odgovornosti delegatov. Tudi na sejah zbora združenega dela skupščine občine je bil stalno prisoten delegat delovne skupnosti, ob doslednem uresničevanju načela zamenljivosti delegatov.

Z vidika prisotnosti delegatov na sejah konferenc delegatov in zbora združenega dela, analiza ugotavlja, da ni bistvenih razlik v delovanju »starih« (prvi delegatski mandat) in »novih« (novi, oziroma drugi delegatski mandat) delegacij. To je precej drugače kot pri delegacijah ostalih delovnih skupnostih in temeljnih organizacijah združenega dela v Železarni, kjer nove delegacije delujejo bolje kot so delovale v prvem delegatskem obdobju. Analiza bi bila seveda še bolj popolna, če bi bila dopolnjena z analizo pripomb delegacij z vsebinskega vidika, na osnovi česar bi se lahko tudi ugotovila njihova prodornost. Vendar pa tega grupa ni mogla narediti, ker se o sejah delegacij ne pišejo zapisniki.

Analiza tudi ugotavlja, da osnovna organizacija sindikata delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje še ni obravnavala delovanja novoizvoljenih delegacij in v tem pogledu ni odigrala svoje vloge.

Osnovna organizacija zveze komunistov je na osnovi tega zadolžila komuniste, ki delujejo v zvezi sindi-

kata in samoupravnih organih, da se prizadevajo:

— da bo osnovna organizacija sindikata vsaj dvakrat letno ocenila delovanje delegacij, analizirala vsebino delegatskih vprašanj, prodornost pobud in ocenila povezovalno delovanje delegacij s samoupravnimi delovnimi skupinami, delavskim svetom, sindikatom in drugimi samoupravnimi telesi,

— da bodo vodje delegacij vabljani na seje izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov, kadar bodo v obravnavi vprašanja, ki se neposredno tičejo delovanja določene delegacije (kultura, zdravstvo, telesna kultura in podobno),

— da bo osnovna organizacija zveze sindikata ob teh analizah predlagala, oziroma oblikovala ustrezne predloge za nadaljnji razvoj delegatskega sistema in delegatskih razmerij,

— da bodo vodje delegacij vabljani na seje delavskega sveta delovne skupnosti, kadar bodo obravnavana vprašanja in interesnega območja določene delegacije;

— Pri zagotavljanju povratne delegatske informacije je treba usposabljalati delegate za ustno poročanje;

— Na sejah delegacij je treba uvesti zapisnike sej delegacij in konferenc delegacij ter sej skupščin;

— Razvijati je treba odgovornost vodij delegacij, da se po sejah delegacij, oziroma skupščin zanimajo o tem, ali je deligirani delegat opravil svojo nalogo;

— Zaradi boljše delovanja delegacij in uresničevanja delegatskih razmerij, osnovna organizacija predlaga predsedniku delavskega sveta delovne skupnosti, da skliče sestanek vodij delegacij;

— Osnovna organizacija bo spremljala delovanje delegatskega sistema in obravnavala pomembnejša vprašanja, ki so na dnevnih redih posameznih interesnih skupnosti, oziroma zbora združenega dela.

(Nadaljevanje s 1. strani)

samoupravnimi sporazumi, vendar v teh ne znamo najti ločnice, ki bi razbila stalne konfrontacije tako v procesu motiviranja kot v procesu regulacije inovacij v proizvodni proces, seveda ob upoštevanju zahtev tržišča. Skratka s tistim, kar naj bi pripomoglo, da bi posamezne proizvodne procese kar najbolje realizirali. To pa potem pogosto pozabljamo, da vpliva na definiranje proizvodnega procesa tudi stanje, ki je na tržišču, to je surovine, rezervni deli, repromateriali in vse drugo kar mora biti stalno prisotno v proizvodnem procesu.

Kako vse to povezati pa je odvisno od nas samih, oziroma od tega, kako smo dovzetni za novosti, za ideje, ki so bodisi odraz bolj ali manj intenzivnega razmišljanja, ki pa ne sme biti v smislu podrejenosti, oziroma nadrejenosti, temveč v smislu koristnosti.

Iz tega vidika bo zato potrebno, da bomo začeli ločevati ideje od rešitev, oziroma predloge od izpeljav. Vse prevečkrat se nam dogaja, da idejo dobimo, potem pa sami ponujamo rešitev. In prav to ponujanje rešitev je potem tista konfliktna točka, ki deluje kot zaviralni moment na posameznike, ki so željni

OD IDEJE DO REŠITVE

znanja, ki še hočejo razmišljati o inovacijah, o tehniki in tehnologiji.

Kako najti skupno pot? Prvo kar je, TOZD bodo morale biti tiste, ki bodo iskale delo za inovatorje, oziroma TOZD bodo morale poiskati konkretne probleme zaradi katerih prihaja bodisi do zastojev, bodisi do ozkih grl, ali pa do zelo nizkega izplačila oziroma zaradi katerih je zavrt njen razvoj.

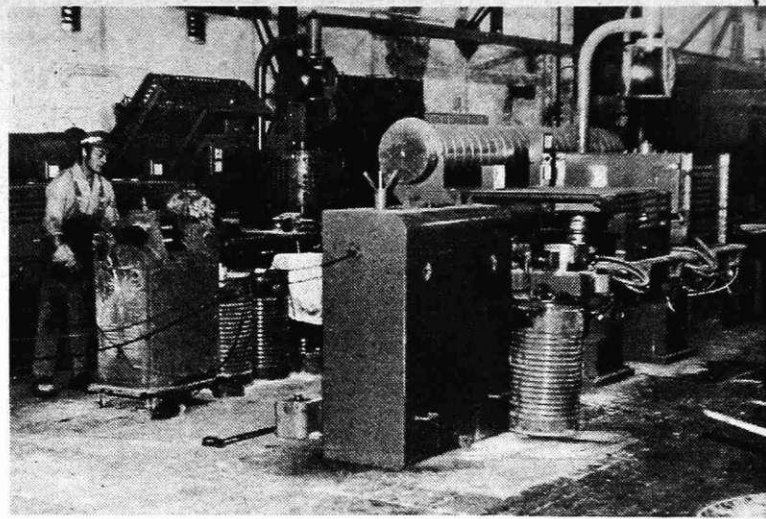
Prve rešitve teh problemov bi bilo vsekakor iskanje idej. Druge rešitve pa na delitvi fundamentalnega in aplikativnega dela problema, oziroma naloge.

Pri tem gre seveda za delitev dela, oziroma za to, kaj lahko storimo sami in kaj ne. Tu moramo poudariti, da ne gre za ugotavljanje sposobnosti, temveč za delitev dela pa tudi za delitev motiviranosti ideje in potem idealne rešitve. Kajti osnovna značilnost inovacijskega dela je v sistematičnosti, organiziranosti in kontroliranosti spoznavnega prizadevanja.

Inovacijsko aktivnost moramo zato opredeliti glede na predmet in glede na metodo. Zato pa je potrebno, da dobimo za reševanje nekega problema čim večje število idej, predno se lotimo reševanja problema. Seveda se nam pri tem vsiljuje vprašanje motiviranosti ali nagraditi samo izbrano idejo ali vse. Vsekakor bi bilo potrebno nagraditi čim več idej, seveda tistih res koristnih, kajti s tem bi spodbudili čim širši krog delavcev — samoupravljalcev k razmišljanju, kako čim boljše speljati tehnološki proces v posamezni TOZD.

Z izbrano idejo lahko potem inovacijo tudi načrtujemo. Načrtovanje pa je značilno za sodobno prizadevanje zaposlenih glede na tehnični in ekonomski razvoj.

Osnovni pogoji za načrtovanje krepitve konkretnega problema so seveda osnovne informacije o samem problemu, kar nam potem omogoča da problem opredelimo, razdelimo, oziroma operacionaliziramo in tako z opredeljenimi cilji določimo raven in snov pa tudi obseg in intenzivnost inovacijske aktivnosti. V tem okviru nas seveda zanima metodološki element načrtovanja izdelave posamezne rešitve. Seveda konkretno inoviranje se nikoli ne rešuje popolno metodološko kakor tudi ne popolno nemetodološko, temveč mora variirati med obema skrajnostima. Nekateri so seveda v dilemi ali ni priprava načrta inovacije, oziroma planiranje idej do rešitev zgolj izguba časa. Vendar pa mislim, da s še bolj poglobljenim razvojem TOZD, takega dela TOZD ne bodo mogle več sprejemati, kajti pri vsakem delu pa tudi pri inovacijah se sile in čas v načrtovanje dvakrat povrnejo. B. Hafner

Vlečna rezalna linija v elektrodnem obratu

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 11. 9.	TRONTELJ MARJAN	MLAKAR FLORIJAN
TOREK – 12. 9.	CUZAR ALOJZ	DROLC MARJAN
SREDA – 13. 9.	ARNEŽ FRANC	PEZDIRNIK JOŽE
ČETRTEK – 14. 9.	MOLAN IVAN	BRUMAT MARTIN
PETEK – 15. 9.	BURJA ANTON, ml.	POGAČAR KAREL
SOBOTA – 16. 9.	MARKEŽ VALENTIN	VEHAR JANEZ
NEDELJA – 17. 9.	ROTAR VINKO	KOVAČ JANEZ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 11. do 16. septembra, bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopoldan: II. obratna ambulanta — dr. med. Vesna Furjan-Zidar,
popoldan: I. obratna ambulanta — dr. med. Branimir Čeh.
V soboto, 16. septembra, samo dopoldan I. obratna ambulanta — dr. med. Branimir Čeh.

V zobni ambulanti:
dopoldan: II. zobna ambulanta — dr. stom. Alojz Smolej,
popoldan: I. zobna ambulanta — v. den. Viktor Stražisar.
V soboto, 16. septembra, samo dopoldan II. zobna ambulanta — dr. stom. Alojz Smolej.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13., popoldan od 13. do 19.30. V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

OBVESTILO DELAVCEM

TOZD Strojne delavnice obvešča delavce ostalih TOZD in DS Železarne, da do nadaljnjega ne moremo izvrševati del iz naslova »male usluge članom kolektiva«.

OBVESTILO DELAVCEM — VOZAČEM IZ RADOVLJICE

Vozni red za dodatni avtobus za prevoz delavcev železarne Jesenice na relaciji Radovljica — Lesce — Jesenice — Lesce — Radovljica (točka A/81. člena pogodbe za opravljanje avtobusnih prevozov delavcev na delo in z dela)

Odhod	postaja	prihod
5.25	Radovljica a.p.	14.34
5.27	Isospan	14.32
5.28	Lesce — Tulipan	14.31
5.30	Lesce a.p.	14.27
5.38	Moste	14.19
5.43	Koroška Bela	14.14
5.45	Jesenice železarna	14.12

Avtobus vozi v času od 1.9.1978 do 30.4.1979 v delovnih dnevih železarne Jesenice samo delavce z letnimi vozovnicami.

VABILO UPOKOJENCEV

Odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Energetika vabi vse svoje upokojene sodelavce na piknik, ki bo v nedeljo, 10. septembra ob 10. uri na Katarini pri Zasipu.

SLUŠATELJEM, KI SE NA ŽIC ŠOLAJO OB DELU

Slušatelje tehniške metalurške in strojne šole ter delovodske šole, ki se bodo šolali ob delu, obveščamo, da bo pričetek pouka na tehniški šoli v ponedeljek, dne 11. septembra ob 15. uri, na delovodski šoli pa v torek, dne 12. septembra ob 15. uri.

Ravnateljstvo strokovnih šol ŽIC

OBVESTILO INVALIDOM ŽELEZARNE

Obveščamo vse invalide Železarne, ki so se prijavili za srečanje invalidov v Štorah, da je odhod avtobusa v soboto, 9. septembra ob 6. uri zjutraj izpred Čufarja z vsemi postanki do Koroške Bele. Bodite točni!

Aktiv invalidov
Železarne Jesenice

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

ŽELEZAR

3

PRIZNANJA KRVODAJALCEM...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ostali prejemniki kolektivnih priznanj v občini so bili še:

- osnovna organizacija sindikata skupščine občine Jesenice,
- sindikat bolnice Jesenice,
- PE državne založbe Ljubljana — Jesenice,
- TOZD Iskra Blejska Dobrava,
- TOZD ELIM Hrušica,
- šola za zdravstvene delavce Jesenice,
- osnovna šola Žirovnica,
- uredništvo lokalnega radia Triglav Jesenice.

Organizatorjem krvodajalstva in večkratnim krvodajalcem je bilo podeljenih 154 individualnih priznanj po posameznih krajevnih skupnostih, od teh je kar 53 delavcev TOZD in DS Železarne.

Med organizatorji naj omenimo iz Železarne: Ivana Martelaka, Mladena Azimoviča in Hildo Zidar.

Srečko Čop jer bil odlikovan kot nastarejši predsednik RK in eden prvih organizatorjev krvodajalstva na Jesenicah.

Med večkratnimi krvodajalci naj omenim Elžo Cegnar, ki je kar 54 krat darovala kri, Greto Gostič 42 krat, Franca Narada več kot 30 krat in Borisa Hmeljaka ter Joža Varla več kot 20 krat.

Zaradi velikega števila priznanj se je organizator odločil, da jih bodo ostali zaslužni občani dobili pri

predsednikih krajevnih odborov RKS.

Kulturni program je izvajal ženski pevski zbor z Jesenic pod vodstvom Milka Skoberneteta, ki je s svojim bogatim repertoarjem in kvalitetnim petjem zelo navdušil občinstvo.

Ivanka Zupančič

Gabrijel Dejak, sodelavec iz OTK je bil prvi letošnji prostovoljni krvodajalec

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Predsednik delavskega sveta železarn Jože ULČAR je v četrtek, 31. avgusta, sklical dvanajsto sejo delavskega sveta in predlagal naslednji dnevni red:

Pregled sklepov zadnje seje, polletno poslovno poročilo, analiza finančnega rezultata za mesec julij 1978, program ukrepov za odpravo poslovnih izgub v temeljni organizaciji hladna valjarna Bela, ugotovitve o financiranju plinifikacije in informacija o izvajanju investicije, predlog združevanja sredstev za restavracijo železarn, uskladištev pripomb na samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med temeljnimi organizacijami združenega dela in delovno skupnostjo za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje, za komercialno-finančne zadeve in delovno skupnostjo za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje.

Najprej so sprejeli poročilo podpredsednika poslovnega odbora Iva Arzenška, kako so bili uresničeni sklepi zadnje seje, zatem pa so razpravljali o periodičnem poročilu za I. polletje 1978. Na osnovi predhodne razprave in potrditve na odboru za gospodarstvo pri delavskem svetu železarn, so ugotovili, da v prvem polletju nismo dosegli z družbenim planom predvidene skupne in blagovne proizvodnje. Zato je delavski svet železarn naročil delavskim svetom temeljnih organizacij, da kritično ocenijo delo v tem obdobju in sprejmejo ustrezne ukrepe, ki bodo zagotovili izpolnitev letnega gospodarskega načrta.

Iz analize finančnega rezultata za mesec julij, ki jih je posredoval predstavnik finančno računovodskega sektorja so ugotovili, da je bilo poslovanje v tem mesecu dokaj slabo. Zato so navzoči soglašali s priporočilom odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarn, da morajo vse temeljne organizacije dosledno izpolnjevati planske obveznosti.

Glede na gibanje osebnih dohodkov v panogi črne in barvaste metalurgije SOZD Slovenske železarn in v občini, so na seji na predlog odbora za gospodarstvo razpravljali o zvišanju osebnih dohodkov. V zvezi s tem so zadovoljili strokovno službo, da v čim krajšem času pripravi analizo o gibanju osebnih dohodkov, na podlagi katere bo odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu železarn predlagal temeljnimi organizacijam, da bodo odločali o spremembi osebnega dohodka.

Navzoči so se strinjali tudi s predlogom odbora za gospodarstvo, da posebna strokovna skupina ponovno ovrednoti delovna mesta z nizkimi kategorijami.

V nadaljevanju seje so razpravljali o programu ukrepov za odpravo poslovnih izgub v temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela in sprejeli stališča odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarn.

K podani informaciji vodje sektorja novogradnje Emila Ažmana o izvajanju investicije »Plinifikacije železarn - I. faza«, so navzoči sklenili, da se gradnja plinifikacije I. faze podaljša za šest mesecev. To je potrebno zaradi izredno komplicirane in neurejene situacije pri pridobivanju gradbenih dovoljenj in v letošnjem letu še uvoznega dovoljenja, ki je povzročilo polletno zamudo in s tem veliko škodo ne samo jeniškemu ampak celotnemu republikanskemu gospodarstvu.

O polletnem poslovanju restavracije železarn je poročala vodja temeljne organizacije Družbena prehrana Stanka Vulelija. Povedala je, da je temeljna organizacija Družbena prehrana zaključila prvo polletje

z minimalnim ostankom dohodka s tem, da restavracija železarn kljub sanacijskim ukrepom še vedno izkazuje izgubo. Zato so delegati menili, da morajo problem rešiti solidarnostno vseh temeljnih organizacij.

V zvezi s to problematiko pa so naročili poslovnemu odboru, da v okviru svojih pristojnosti in skladno z vsemi temeljnimi organizacijami najde ustrezno rešitev, tako da bo restavracija železarn ostala polzaprtega tipa in namenjena zlasti temeljnimi organizacijam za njihovo dejavnost.

Na seji so sprejeli ugotovitveni sklep, da so vsi delavski sveti temeljnih organizacij združenega dela obravnavali in sprejeli vse tri samoupravne sporazume o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med temeljnimi organizacijami združenega dela in vsako delovno skupnostjo posebej.

19. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

Predsednik odbora za gospodarstvo, Vitomir Gričar, je za 19. sejo, ki je bila 29. avgusta, predložil naslednji dnevni red: pregled sklepov zadnje seje; analiza finančnega rezultata za mesec julij in kumulativno za sedem mesecev 1978; ocena izvrševanja operativnega programa količinsko in vrednostno za mesec avgust in prodaja energetskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec julij; predlog programa skupne in gotove proizvodnje za mesec september 1978; program ukrepov za odpravo poslovnih izgub v temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela; informacija o poteku razprave o analizi izvajanja srednjeročnega programa železarn v letih 1976 in 1977 ter ocena do 1980 in razno.

Najprej so sprejeli poročilo podpredsednika poslovnega odbora Iva Arzenška o izvajanju sklepov zadnje seje ter ugotovili, da so izvršeni, nekateri, ki so dolgoročnega značaja, pa se še izvajajo.

Predstavnik finančno računovodskega sektorja Boris Pesjak je navzoče seznanil s finančnimi rezultati za mesec julij in kumulativno za sedem mesecev letošnjega leta. Navzoči so ugotovili, da zaradi nizke blagovne proizvodnje v mesecu juliju, kljub višjim prodajnim cenam, ni bil dosežen pozitivni rezultat. Zato so sklenili, da naj delavski sveti temeljnih organizacij kritično ocenijo delo v tem mesecu. V zvezi s tem pa naj sprejmejo ustrezne ukrepe, ki bodo zagotovili izpolnitev mesečnih operativnih programov in letnega gospodarskega načrta.

Na seji so razpravljali tudi o nalogah, ki izhajajo iz planskih obvez za letošnje leto in sklenili, da naj se pospeši delo pri razvijanju metodologije del in nalog, ki bi omogočale boljše merjenje delovnega prispevka posameznikov in po seštvetku skupin. Strokovna služba pa naj pri pripravi metodologije del in nalog sodeluje z ustreznimi organi, ki jih v ta namen imenujejo temeljne organizacije.

Po podani oceni izvrševanja operativnega programa količinsko in vrednostno za mesec avgust in prodaji energetskih medijev ter vzdrževalnih storitev za mesec julij 1978 so ugotovili, da bo tako pri uresničevanju družbenega plana kot plana gotove proizvodnje manjši zaostanki. Dosežena realizacija v mesecu avgustu je znatno boljša kot v preteklem mesecu, vendar pa še vedno nižja od planirane. Odbor za odpravo je zadolžil oddelek za operativno pripravo dela, da naj planira program proizvodnje tako, da bodo imele vse temeljne organizacije na razpolago zadostne količine vložnega materiala.

Na predlog konference osnovnih organizacij sindikata so imenovali Janeza TUŠARJA, vodjo kadrovskega sektorja, za novega delegata v izvršni odbor skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju Sob Jesenice, ker je dosedanjemu delegatu prenehalo delovno razmerje.

Ker je bil dosedanji predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarn imenovan za vodjo temeljne organizacije Valjarna debele pločevine, je delavski svet za novega predsednika odbora za gospodarstvo imenoval Božeta PANČURJA. Novi član odbora za gospodarstvo pa je postal Anton RAVNHAR iz temeljne organizacije Vzdrževanje.

Ob koncu seje so vzeli na znanje zahvalo Zveze sindikatov Slovenije - odbora sindikatov Slovenije za mednarodno dejavnost, s katero se zahvaljujejo za sodelovanje in pomoč ob obisku delegacije nemških sindikatov iz Baden-Württemberga.

MD

Delovna skupina prve izmene v livni jami martinarne se je ob koncu avgusta poslovila od svojega dolgoletnega, dobrega in marljivega sodelavca Jovana Samardžija, ki odhaja v zaslužni pokoj. Sodelavec Samardžija se je zaposlil v martinarni pred petnajstimi leti, ko so bili še izredno težki delovni pogoji. Kljub neizkušenosti in težkemu delu je z vztrajnostjo postal martinar in kasneje pončičar, kar je vestno opravljal vse do svoje upokojitve. Tudi sicer je bil aktiven, saj je bil član delavskega sveta in vodstva sindikalne organizacije. Ob slovesu so mu sodelavci izročili skromno darilo in mu zaželeli, da bi zadovoljen in zdrav dolgo užival zasluženo pokojnino. (Tekst in foto Janko Bauman)

TOZD Elektrode

14. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo v TOZD Elektrode je imel 25. avgusta 14. redno sejo, ki jo je sklical in vodil predsednik Franc Tersegla. Pregledali so izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da se v glavnem izvršeni, za nekatere pa je potreben daljši čas izvršitve.

Obravnavali so proizvodne rezultate dosežene v mesecu juliju. Skupni plan TOZD za julij je bil dosežen 108,9%, oplaščenih elektrod 94,3%, varilne žice 81,9% in plan ognjevarilnih materialov 166,5%.

Vzroki za nedoseganje plana so bili predvsem v veliki odsotnosti zaradi dopustov ter v nezadostni in nepravilni dobavi žice. Za doseganje finančne realizacije je bila izdelana večja količina elektrod z višjo vrednostjo. V drugi polovici julija je bila ponovno uvedena proizvodnja taljenih praškov. Sklenili so, da naj se izpad proizvodnje taljenih praškov v čim večji meri nadoknadi v naslednjih mesecih.

Plan odpreme je bil v juliju dosežen 95,2%. Izvoz je bil realiziran. Planirana odprema v času januar - julij je bila dosežena 98,7%.

Ugotovili so, da zaradi pomanjkanja vlečene žice tudi v avgustu ne bo dosežen plan pri oplaščenih elektrodah in varilni žici.

Potrdili so predlog operativnega plana za mesec september v naslednjih količinah:

- oplaščene elektrode 1400 ton
- VP žice 140 ton
- varilni praški 80 ton
- elektroda masa 100 ton
- ognjevarilni materiali 380 ton

Opozorili so, da se morajo obratu zagotoviti zadostne količine vlečene EO in VP žice, ker TOZD drugače ne more izpolnjevati sprejetih obveznosti in dosegati dobrih poslovnih rezultatov.

Obravnavali so poslovno poročilo TOZD za prvo polletje 1978 in ga sprejeli s pripombo, da so bili osebni dohodki v prvem polletju prenizki v primerjavi z doseženimi rezultati. V bodoče bi se morali OD gibati skladno z uspehom posamezne TOZD.

Razpravljali so o predlogu osnovnega plana TOZD za leto 1979 in ga sprejeli z istimi pripombami kot delavski svet TOZD.

Sprejeli so poročilo o gibanju OD za mesec junij in julij z ugotovitvijo,

da so osebni dohodki sicer večji, vendar so še vedno prenizki z vidika porasta življenjskih stroškov. V primerjavi z ostalimi TOZD je TOZD Elektrode po doseženem OD na zaposlenega še vedno na predzadnjem mestu v železarni.

Obravnavali so analizo izvajanja srednjeročnega programa v letih 1976 in 1977 ter oceno do leta 1980. Odbor je ugotovil, da izvajanje srednjeročnega programa železarn zaostaja. Ravno tako zaostaja tudi program TOZD. Zato je odbor priporočil, da se izvajanje investicije za proizvodnjo aglomeriranih praškov in druga dela pospešeno nadaljuje. Čimprej naj se prične tudi s programom za proizvodnjo polnjene žice.

Ob sklepu se seje je odbor zadolžil vodstvo TOZD, da pripravi predlog za spremembo kategorije za dela in naloge oplaščevala elektrod in ga posreduje komisiji za kategorizacijo železarn.

MS

Železarski globus

ZDA

Premogovniki, ki v ZDA proizvajajo premog za koksiranje, so v težavah. Zaradi slabe konjunktura na področju železarske industrije v svetu, danes ne morejo prodati na tuje takšne količine premoga kot pred leti. Njihov glavni kupec so bile japonske železarn, ki pa so letos znatno znižale svoje nabave tega goriva v ZDA. Predstavnik premogovnikov predvidevajo, da bodo letos prodali japonskim železarnam samo 12 do 13 milijonov ton premoga za koksiranje, kar je za polovico manj kot v najboljših prejšnjih letih. Skupno bodo premogovniki letos izvozili okoli 38 milijonov ton premoga, kar bo v zadnjih desetih letih najnižja količina.

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo prejeli 60 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Iz njih je razvidno, da razprava o samoupravnem sporazumu o organiziranju in delu posebne finančne službe, ki naj bi se po delovnih skupinah zaključila s 15. avgustom, v nekaterih temeljnih organizacijah še vedno teče. Vendar pa nanj skupine večinoma nimajo pripomb. Če pa jih imajo (seveda so tudi določene izjeme) se večinoma pojavljajo kot pomislek, oziroma bojazen pred povečevanjem števila delavcev v skupnih službah, zlasti tam, kjer v proizvodnji nimajo polno zasledene normativne delavcev in jim to povzroča določene težave v proizvodnji. Nekatere skupine so podobne pomisleke izrazile tudi ob sprejemanju sporazuma o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med delavci temeljnih organizacij in delavci skupnih služb Slovenske železarn. V zvezi s finančno službo naj povemo, kot smo omenili že v dopolnilni informaciji vodjem delovnih skupin, da bo posebna finančna služba prevzela 80 odstotkov nalog sedanje finančne operativne, 20 odstotkov pa bo novih in se nanašajo na notranje odnose med temeljnimi organizacijami železarn in temeljnimi in drugimi organizacijami izven železarn in na finančne poravnave. Takšne so zakonske obveze in zato se bo morala finančna služba povečati za štiri delovna mesta.

Razen omenjenih dveh sporazumov so delovne skupine ponekod razpravljale tudi o polletnem poslovnem poročilu, o analizi srednjeročnega načrta razvoja železarn, o kategorizaciji del in opravil, sporazumu o inovacijah v Slovenskih železarnah in o kreditnih odnosih s tujino ter o drugem. Seveda pa tudi o ožjih vprašanjih proizvodnje in delovnih pogojev.

V temeljni organizaciji Plavž se je sestalo sedem delovnih skupin. Vse so obravnavale samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela z delavci skupnih služb Slovenske železarn na katerega so imele manjše pripombe. V zvezi z analizo izvajanja srednjeročnega načrta železarn pa dve delovni skupini vprašujeta, zakaj v plinifikaciji ni zajet tudi plavž. **Samoupravna delovna skupina PLAVŽ** pa med drugim ugotavlja, da je potrebno krepiti delovno disciplino, varčevati s potrošnim materialom ter da je premalo obveščena o načrtovanju rekonstrukcij in popravil v obratu. Zanimajo jo tudi, kdaj in koliko bo prenovljena delovna okolica na plavžu. Delavci **SDS plavž 2 in apnenca 2** pa vprašujejo, kdaj bo streha na delovnem podestu na plavžu 1, ker morajo delati v vseh vremenskih nepravilnostih. V temeljni organizaciji jeklarne se je sestalo šest delovnih skupin, ki so večinoma razpravljale o obeh sporazumih in ju potrdile brez pripomb. **SDS ponvično gospodarstvo** je na sestanku opozorila tudi na pomanjkanje velikih ponvic, ki otežkoča delo. Nove ponvice, ki so jih dobili iz Krškega pred osmimi meseci, še sedaj niso uporabne.

V temeljni organizaciji valjarna bluming-štel so zbori delavcev sprejemali samoupravni sporazum o menjavi dela z delavci skupnih služb Slovenske železarn. Medtem, ko je sedem delovnih skupin sporazum potrdilo brez pripomb, pa **SDS bluming 4** dodaja, da bi delavci, ker nimajo zadostnega

vpogleda v zadeve, potrebovali obširnejše tolmačenje. **SDS adjušta bluming 1** pa se ne strinja s posameznimi določbami (da železarna plačuje svoj delež četrtno naprej in da se železarna preveč obvezuje s finančnimi dajatvami za SOZD). Ta SDS tudi predlaga, da bi se krvočajalcem odobrilo po osmih ur izredno plačanega dopusta ter vprašuje, zakaj ne dobi odgovorov na vprašanja, ki jih je postavila na prejšnjih sestankih. **SDS adjušta štel 2** se pritožuje nad neurejenostjo skladišča svitkov in signiranja le teh. Sviti naj bi se signirali tudi **SDS adjušta bluming 3** pa ugotavlja, da v avgustu planirana proizvodnja zaradi pomanjkanja polizdelkov ne bo dosežena, zaradi česar se bo v prihodnjih dveh mesecih potrebno še posebej potruditi. Planirano proizvodnjo lahko, po mnenju skupine, doseže le njihova izmena.

Tudi v temeljni organizaciji Valjarna žice in profilov je pet delovnih skupin, od katerih smo prejeli zapisnike, brez pripomb sprejelo sporazum o svobodni menjavi dela z delavci delovne skupnosti skupnih služb Slovenske železarn, ena pa sporazum o posebnih finančnih službi. Delovne skupine so razen tega razpravljale tudi o sklepih odborov pri delavskem svetu TOZD in drugem. Ugotavljajo, da se sklepi odborov prepočasi uveljavljajo.

V TOZD Hladna valjarna Bela se je sestalo osem delovnih skupin, ki so na zborih večinoma brez pripomb sprejele samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela in potrdile sporazum o posebnih finančnih službi železarn. Razpravljale so tudi o polletnem poslovnem poročilu in o ukrepih za odpravo izgube v svoji TOZD. **SDS sendzimir 1** pa je na sestanku ugotovila, da se niso dobili odgovora na vprašanje s prejšnjega sestanka ter, da delavci zapažajo (?), da imajo pri prodaji

21 EKIP NA VESELIH IGRAH

V nedeljo, 3. septembra, sta OO ZSMS Žirovnica in OO ZSMS Lesce organizirali vesele igre v Završnici. V napetem tekmovanju se je v šestih igrah pomerilo 21 ekip OO ZSMS iz jeseniške in radovljanske občine. Od teh jih je bilo iz jeseniške občine 12 (sedem ekip OO ZSMS iz krajevnih skupnosti in pet ekip OO ZSMS iz delovnih organizacij), iz radovljanske občine pa devet ekip (pet iz OO ZSMS v krajevnih skupnostih in štiri ekipe OO ZSMS iz delovnih organizacij). Tekmovanje je potekalo v pravem športnem vzdušju in ga ni mogel omajati niti smeh in dobra volja.

V prvi igri – vodenju slepca – je bila najboljša OO ZSMS iz Blejske Dobrave, v drugi igri – štafeti – so bili najbolj uspešni mladinci iz OO ZSMS Bled, v naslednji OO ZSMS TOZD Kovinar Jesenice, škarf so najboljše napolnili mladinci iz OO ZSMS Iskra – Blejska Dobrava, balon pa je najprej počil tekmovalki iz OO ZSMS Iskra Otoče.

V skupni uvrstitvi je bila najboljša OO ZSMS Žirovnica II. s 95 točkami in si tako priborila pokal v trajno last, le točko manj, torej 94 in s tem drugo mesto je osvojila OO ZSMS Lesce, tretja je bila OO ZSMS Bled, s 86 točkami, četrta OO ZSMS Blejska Dobrava s 85 točkami, 5. OO ZSMS Bohinjska Bela I s 83 točkami, 7. do 8. mesto sta si delili OO ZSMS Iskra Otoče in OO ZSMS Veriga Lesce s 77 točkami, 8. mesto si je priborila OO ZSMS TOZD Kovinar Jesenice s 73 točkami, 9. mesto OK ZSMS Jesenice s 67 točkami, 10. in 11. mesto sta si delili OO ZSMS Podnart in OO ZSMS Javornik – Koroška Bela s 63 točkami, 12. je bila OO ZSMS Žirovnica I z 61 točkami, 13.–14. OO ZSMS Celodnevna osnovna šola Žirovnica in OO ZSMS TOZD Jeklovlek železarnar Jesenice z 59 točkami, OO ZSMS Elan je bila z 51 točkami 15., OO ZSMS Iskra Blejska Dobrava s točko manj je bila 16., OO ZSMS Plavž z 48 točkami 17., 18. do 19. mesto sta si delili OO ZSMS Psihiatrična bolnica Begunje in OO ZSMS Sava samski dom s 45 točkami, 20. je bila OO ZSMS Bohinjska Bela II. z 39 točkami, zadnja pa je bila OO ZSMS Planika s 30 točkami.

To so rezultati, toda bolj kot ti je pomembno to, da se je v Završnici

SESTANEK MLADIH V SAMSKEM DOMU SAVA

Pred nedavnim so člani zveze komunistov, zadolženi za delo z mladimi v samskem domu Sava, organizirali sestanek z mladimi delavci, ki sta ga vodila Vidoslav Mikić in Nikola Vukša.

Na sestanku so se dogovarjali o aktualnostih pred republiškimi in zveznimi kongresi zveze socialistične mladine, o delovni akciji za dokončano ureditev okolja Kazine in njihovega samskega doma ter o nakupu novega TV sprejemnika, za katerega naj bi vsak stanovalec prispeval po deset dinarjev. Oblikovali so tudi dnevni red naslednjega sestanka.

Precej časa so se na sestanku zadržali pri vprašanju nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja mladih, predvsem v tečajih, seminarjih in šolah, ki jih ponuja delavska univerza Jesenice. Za uspešno delo na tem področju so oblikovali posebno komisijo, ki jo sestavljajo: Hasan Kljunić, Hase Katerin in Ismet Redžić.

Sestanku je prisostvoval tudi predsednik občinske konference ZSM Jesenice Slavko Mežek.

zbralo več kot tisoč ljudi, v večini mladine in da je prireditev pripomogla k večjemu zblizanju mladine dveh sosednjih občin. S tekmovalci, ki je v celoti uspelo, pa smo poslali tudi pozdravno pismo tovarišu Titu v katerem smo zapisali »Dragi tovariš Tito! Mladinke in mladinci jeseniške in radovljanske občine, zbrani na mladinskih veselih igrah v Završnici, ki smo jih priredili v počastitev X. kongresa ZSMS, ki bo 10. oktobra v Novi Gorici, te prav pristržno pozdravljamo. Na veselih igrah, ki sta jih organizirali OO ZSMS Žirovnica in OO ZSMS Lesce in nad katerimi so pokroviteljstvo prevzele delovne organizacije Elan Begunje, Veriga Lesce in železarna Jesenice, se je danes zbralo 21 ekip OO ZSMS obeh občin, ki bodo pomerile svoje moči v šestih igrah.

Ko smo sestavljali igre smo bolj iskali razvedrilo kot prave tekmo-

valne panoge. Upamo, da bomo z njimi dosegli naš glavni cilj – še boljše zblizanje mladine dveh sosednjih občin in še večji delovni polet, ki ga bomo sedaj, po počitnicah, potrebovali v šoli, na delovnih mestih, predvsem pa pri izvajanju nalog, ki nam jih zadaja tako X. kongres ZSMS kot celotna družba.

Z željo, da bi nas še dolgo vodil in nas kmalu obiskal, ti kličemo nasvidenje do naslednjega leta, ko bodo na vrsti druge vesele igre.

Tekmovalci, organizacijski odbor in vsi, ki so prišli bodriti tekmovalne ekipe.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem trem pokroviteljem, za pomoč, ki so nam jo nudili pri pripravljanju veselih iger kot tudi vsem tistim mladincem, ki se jim ni zdelo škoda prostega časa in so nam vse dni pridno pomagali, da je tekmovalje lahko nemoteno potekalo, posebno pa Marjanu Puharju in Mohorju Bogataju.

MLADI V TOZD ENERGETIKA O SVOJIH PROBLEMIH

Predsednik OO ZSMS TOZD Energetika Ibrahim Smajić je sklical drugo sejo osnovne organizacije predvsem z namenom, da se članstvo seznani z organizacijsko problematiko in delom organizacije. Kljub majhni udeležbi – le sedem članov, pa smo spregovorili o nekaterih problemih, ki predvsem izhajajo iz bližnje preteklosti, ki je vladalo popolno mrtvilo.

Novo vodstvo OO si je zadalo nalogo, da z osebnimi stiki pridobi čim več mladih delavcev v svoje vrste. Zelo kritično je bil ocenjen odnos do dela in kršenje delovne discipline s strani nekaterih članov osnovne organizacije. Prav tako je bila utemeljena ugotovitev, da ne znamo dovolj hitro najti povezave z osnovno organizacijo zveze sindikatov, kakor tudi z OO ZK. Odnos do mladih pred novo organiziranostjo se vidi tudi v ugotovitvah, da je osem mladih delavcev vključenih v delegacije SIS, en član OO ZSMS v izvršni odbor OO zveze sindikatov, medtem ko v

delavskem svetu mladi nimajo svojega predstavnika. Zato nas tudi na tem področju čaka še veliko dela, predvsem pa si bomo morali z dobrim delom izboriti svoje mesto v vsem dogajanju v TOZD.

Spregovorili so tudi o pripravah in o delu v predkongresnem obdobju. Z dokumenti desetega kongresa ZSMS naj bi se spoznal vsak mladinec. V programu predkongresnih dejavnosti pa smo vključili tudi dve športni srečanju med obrati, ki so v sklopu TOZD Energetike, razen tega pa je predvidena tudi krajša delovna akcija, v kateri bomo očistili okolico naših obratov.

Do programsko – volilne konference, ki naj bi bila proti koncu oktobra, nas vsekakor čaka še veliko dela. Začetne težave pa nam vsekakor ne smejo jemati volje do nadaljnjega dela. Zavedamo se, da si bomo le s svojim uspešnim delom pridobili mesto, katerega mora imeti OO ZSMS v TOZD.

Ivan Železnikar

USPEŠEN POVRATEK BRIGADE STANE ŽAGAR IZ RADOVLJICE

Preteklo nedeljo se je vrnila domov brigada Stane Žagar iz Radovljice, ki je v mesecu avgustu sodelovala na zvezni mladinski delovni akciji PODRINJE – KOLUBAR 78 v Srbiji. Ob povratku so se brigadirji udeležili mladinskih zabavnih iger v Završnici, tam pa je bila tudi skromna slovesnost na kateri so brigadirji prejeli udarniške značke in priznanja. Uspehe brigade Stane Žagar je predstavil komandant Marjan Teran, udarniške značke pa sta podelila predsednik in sekretar OK ZSMS Radovljica.

Poudariti velja, da so brigadirji na zvezni akciji dosegli zelo dobre rezultate. Na delovišču je bila brigada štirikrat udarna, izredno uspešna pa je bila tudi pri interesnih aktivnostih. Delo na trasi je potekalo v zelo težkih pogojih, saj so brigadirji kopali globoke kanale za toplovod, kanale za električno napeljavo, urejali so bankine ob cestah in pomagali pri gradnji temeljev za nove stavbe.

Ob zaključku akcije je poleg traka akcije in priznanj za štirikratno udarništvo, brigada prejela tudi priznanje za interesne aktivnosti. V tej izmeni je bila radovljjska brigada na tem področju med najboljšimi. Brigadirji so izdali več stenskih časopisov, biltenov, pripravili so več kulturnih programov in sodelovali pri urejanju radijske oddaje v naselju.

Za uspešno delo je petnajst brigadirjev prejelo udarniške značke, osem brigadirjev pa priznanje za uspešen politični tečaj. Med drugim so se brigadirji udeležili tudi zveznega tekmovanja o kulturi in športu, ki je bilo v Skopju, v naselju pa so bili najboljši na kvizu XI. kongresov ZKJ. Ves čas so radovljjski brigadirji namenjali vso pozornost družbeno-političnemu delu, kjer so tudi dosegli najboljše rezultate.

Brigado Stane Žagar je sestavljalo 48 mladincev iz radovljjskih delovnih kolektivov in študentov, pokrovitelj brigade pa je bilo trgovsko podjetje Murka Lesce.

JR

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

V bližini Kurska so odkrili novo nahajališče kvalitetne magnetne železove rude. Zaloge se raztezajo v dolžino 30 km in so delno povezane z že prej znanimi nahajališči. S temi na novo odkritimi količinami te železarske surovine bo kurški bazen še bolj pridobil na svoji pomembnosti v sovjetski železarski industriji.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

PRILAGAJANJE DRUŽINSKIH HIŠ POTREBAM ZAŠČITE

Izbira makrolokacije oziroma območja, v katerem bo zgrajena prihodnja družinska hiša, je trenutek, ko se mora uporabnik odločiti tako glede izbire in načina prilagajanja, da bi bilo zadoščeno potrebam ljudske obrambe, kot tudi glede zaklanjanja ljudi in materialnih dobrin, ker vsa območja niso enako ogrožena in torej tudi ne terjajo enake stopnje zaščite.

PRILAGAJANJE DRUŽINSKIH HIŠ...

Izbira mikrolokacije je odvisna tudi od ponudbe, ki se oblikuje na podlagi urbanističnega plana in politike graditve stanovanjskega sklada v posameznem naselju. Prilagajanje družinske hiše glede mikrolokacije je torej tesno povezano s politiko in načrti zaščite prebivalstva za to območje.

Za mikrolokacijo je mogoče glede elementov zaščite in tehničnih normativov za določitev kraja zaklona ali zaklonišča za zaklanjanje in zaščito prebivalstva pred vojnim dejstvom šteti gravitacijsko območje z radijem 250 metrov od centra do periferije tega območja.

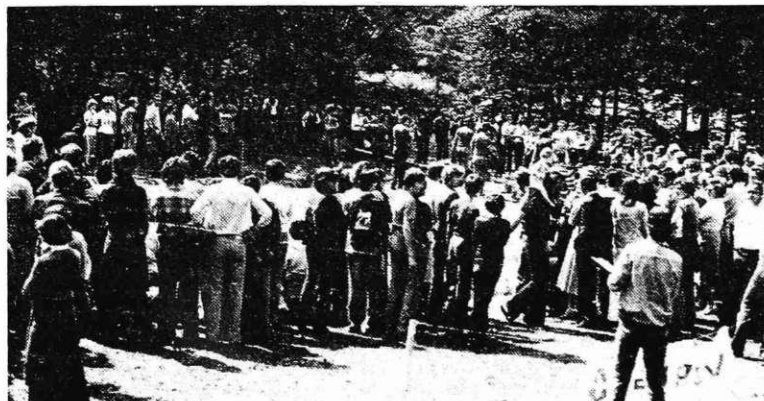
Disperzno razporejanje družinske hiše hkrati pomeni tudi površino za neko stanovanjsko družinsko hišo. Kadar pa gre za območje z večjo gostoto pozidanih, kot so strnjena vaška naselja ali pa predmestne cone za družinske stanovanjske hiše, utegne biti v istem gravitacijskem območju predvidena graditev več samostojnih družinskih hiš ali pa vrstnih hiš.

Ker graditev predpisanih zaklonišč predvideva stanovanjske hiše s štiri in več stanovanji, je mogoče pri vrstnih hišah (kjer več kot štiri zasebne hiše sestavljajo gradbeno celoto) predvideti tudi predpisana zaklonišča z določenimi zmogljivostmi. Takšna zaklonišča bi imela glede na več investitorjev naravo združenih zaklonišč, financiranih s skupnimi sredstvi. Graditev manjših zaklonišč, ki so v skladu s tehničnimi normativi za graditev zaklonišč, bi bilo treba predvideti v urbanističnem planu naselja in v programu graditve stanovanjskih objektov in zaklonišč.

Pri velikem številu družinskih stanovanjskih hiš pa ne bo mogoče uporabiti normativov za graditev predpisanih zaklonišč tako zaradi velike disperznosti objektov kot tudi zaradi velikih razdalj med posameznimi stavbami, oziroma zaradi neracionalnih vlaganj sredstev v majhna zaklonišča in zato, ker ni normativov in opreme za individualna zaklonišča. Ker pa se tudi v načrtih za zaščito predvideva prilagajanje ustreznih prostorov za zaklonišča in zaklonilnike, je nujno že pri določanju urbanistično-tehničnih pogojev za posamezna območja določiti tudi merila za graditev ustreznih prostorov, ki bi jih bilo mogoče v neposredni vojni nevarnosti zlahka in hitro usposobiti za zaklonišča ali zaklonilnike. Že to, da pomenijo globlje skopane kleti ugodnejšo zaščito kot visoka vzdignjena pritličja, je element prilagajanja kletnih prostorov interesom zaščite prebivalstva in materialnih dobrin.

Naravne značilnosti mikrolokacije so zelo pomembne za izbiro vrste in načina prilagajanja stanovanjske graditve potrebam ljudske obrambe, oziroma za izbiro načina graditve prostorov, namenjenih za zaklanjanje prebivalstva in materialnih dobrin, bodisi za zaščito pred vojnim dejstvom ali pa za skrivanje materialnih dobrin ali določenih dejavnosti, za zaklanjanje ranjencev, borcev ipd. na ozemljih, na katerih je začasno napadalec.

Značilnosti mikrolokacije, ki vplivajo na možnosti in način prilagajanja, so: nakloni terena, ki omogočajo izkopavanje posameznih prostorov; geomehanske lastnosti tal, ki omogočajo lažje delo na terenu in od katerih je odvisna odpornost okoliškega ozemlja; gladina talne vode, ki omogoča gradnjo suhih prostorov v kletnem delu stavbe brez velikih vlaganj v hidroinstalcijska dela; količina talne vode, ki omogoča pridobiti lastni vir vode in njegovo varstvo pred onesnaženjem (z nabijanjem črpalne cevi, s kopanjem vodnjaka v hiši ipd.).

Mladinske zabavne igre si je ogledalo veliko mladih in drugih občanov (Foto J. Rabič)

odpadnega lesa prednost delavci iz drugih TOZD. SDS sendzimir 2 pa meni, da je na ZRM zelo veliko mehaniških zastojev, ker se popravi napak, ki bi se morale odpraviti v enem remontu, odlaga iz remonta v remont. Slabo dela tudi avtomatska regulacija debeline. V lužnici pa delavci SDS lužnica 1 opozarjajo, da so kaloriferji na koncu letošnje zime slabo delali in da jih je treba namazati pred pričetkom nove zime. SDS lužnica 2 zapaža, da se problemovi, ki jih obravnava SDS ne rešuje oziroma se jih jemlje premalo resno. Hkrati tudi vprašuje zakaj ni odgovorov na postavljena vprašanja ter kdo je kriv, da je CBI miroval 12 ur samo zato, ker ni bilo vagonov za odrezke. SDS adjustaža 2 predlaga meritve delovnega časa žerjavovodij v hali A, da bi videli, ali je opravljeno tudi žerjavovodjem na odpremi in na dresnem ogradju dati osmo kategorijo. Zanima jo tudi koliko je bilo popravkov kategorij od dve do devet in na katerih delovnih mestih, kdaj bodo nameščena vrata v kopalnici (tu zmanjkuje tudi tople vode) in kdaj se bodo odpre srednje kopalnice. Razen tega predlaga povišanje kategorije drugemu adjusterju in vodje remonta za izvedbo remontnih del. Opozarja tudi, da je oljnik na CTL liniji treba popraviti (s čimer bi preprečili tudi kakšno poškodbo pri delu) urediti sekalniki, ravnalniki in transportni trak, itd. Popravilo oljnika in povišanje kategorije za drugega adjusterja predlaga tudi SDS adjustaža 3.

V TOZD Jeklovlek so se sestale tri delovne skupine, ki na sporazuma, ki so jih obravnavale niso imeli pripomb. Vse tri so obravnavale tudi visoko bolezensko odsotnost. SDS hladna predelava 2 je razpravljala tudi o slabem vzdrževanju strojnih naprav. SDS adjustaža 2 pa je opozorila, da v moški umivalnici teče v glavnem samo topla voda.

V TOZD Remontne delavnice so se sestale vse samoupravne delovne skupine gradbene delavnice ter samoupravne delovne skupine RTA 2, 4 in 5. Vse delovne skupine so obravnavale našeta samoupravna sporazuma. Razen tega samoupravna delovna skupina kleparji ugotavlja, da jim zaradi pomanjkanja delavcev ne bo mogoče izvesti vseh del in prosijo kadrovske sektor, da jim prisrbi nove delavce. SDS RTA 2 zahteva meritve tresljev v delavnici kisikarna SAVA, ker je delo instrumentalca tam nemogoče. SDS RTA 4 pa meni, da prikazovanje osebnega dohodka na ta način kot je v navadi ni pravilen, ker so prikazane tudi nadure. Na to so že opozarjali vendar se še kar naprej prikazuje povprečni osebni dohodek z všteti nadurami.

SDS vzdrževanje hladna valjarna Bela 1 je obravnavala samoupravni sporazum o organiziranju posebne finančne službe, h kateremu so imeli nekaj vprašani. Obravnavali so polletno poslovno poročilo in ugotovili porast zastojev in veliko fluktuacijo delavcev zaradi osebnih dohodkov, ki po drugi strani vplivajo tudi na zastoje. V razpravi analize kazalcev uspešnosti ugotavljajo, če je v mesečni povprečni osebni dohodek vključeno tudi nadurno delo, nočno delo in delo v nedeljah ter praznikih, potem prikaz ni realen. V razpravi notranje problematike pa so dali poudarek varčnosti in čuvanju orodja, materiala ter zaščitnih sredstev. Zahtevajo ogled delavnice, ker so delavci izpostavljeni slabim pogojem dela zaradi kisline, ropota in vročine, kar zadeva varstvo pri delu pa je delavnica na neustreznem mestu. Predlagajo, da se organizira nova samoupravna delovna skupina remontne skupine, zahtevajo stazilko za čiščenje pisarniških prostorov in delavnice, vprašujejo zakaj ni održano predavanje o delu z

avtogenskim plamenskimi aparatom in zakaj ni imenovana inventurna komisija za delovno orodje.

SDS PIV energija 2 je obravnavala oba sporazuma in sklepe samoupravnih organov. Imeli so le pripombo na posebno finančno službo, da se bo s tem večalo število delavcev v službah med tem, ko jih pri njih primanjkuje.

V TOZD transport so SDS vodstvo temeljne organizacije, promet – vleka 1, 2, 3 in 4 obravnavale oba samoupravna sporazuma brez pripomb.

V delovnih skupnostih je SDS center za proučevanje samoupravljanja in informiranje obravnavala oba samoupravna sporazuma z določenimi pripombami, ki bodo posredovane na usklajevanje delavskemu svetu delovne skupnosti. SDS investicijske dokumentacije in investicijskega razvoja so obravnavali poleg sporazuma o posebni finančni službi tudi kategorizacijo SDS sektor novogradnji – operativna pa poleg sporazuma o svobodni menjavi dela med delavci TOZD in delavci skupnih služb Slovenske železarne se analizo srednjeročnega programa razvoja, predlog samoupravnega sporazuma o inovacijah v SZ, predlog samoupravnega sporazuma o merilih in postopkih za uresničevanje kreditnih odnosov s tužino ter kategorizacijo. Posebnih pripomb niso imeli.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Božidar LAKOTA

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna valjarna Bela

16. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V sredo, 23. avgusta, je bila 16. seja odbora za gospodarstvo. Dnevni red je obsegal osem točk. Najprej so ugotovili, da so vsi sklepi v celoti realizirani, potem pa so potrdili operativni plan za mesec september, ki je enak družbenemu in znaša 8.100 ton od tega je razdeljeno po asortimentu: dinamo 2500 ton, nizkoogljena jekla 5000 ton, nerjavna jekla 400 ton in ostala jekla 200 ton.

Pri tem so pripomnili, da bo visok plan možno doseči le ob realizaciji ukrepov, ki so navedeni v programu za odpravo poslovne izgube.

Odbor je bil seznanjen tudi s preliminarnim poročilom o proizvodnji v tekočem mesecu. Ugotovili so naslednje:

— v vseh kvalitetenih grupah se plan ne dosega 100 %.

— zaostanki so majhni, vendar bi bilo možno do konca meseca doseči dober rezultat.

— zaostanki so najvišji pri dinamom pločevini, kar je posledica zmanjšane dobave TVT.

— dober rezultat je dosežen zaradi zadovoljivih medfaznih zalog, katere pa so znižane na kritično mejo.

Seznanjeni so bili tudi z dopisom sektorja novogradenj o zaključevanju investicije HV — Bela in se strinjali s predlogom, da se namembnost konta 015-1/210-11 — naprava za čiščenje v višini 6 milij. din. razdeli v naslednje konte:

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

19. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja Brane Pačnik je sklical 19. sejo odbora v četrtek, 17. avgusta. Najprej so iz poročila o izvrševanju sklepov zadnje seje ugotovili, da so v glavnem izvršeni, razen sklepa pod točko 5.5 o interni premostitvi žerjavovodja, ki je v izvrševanju.

Na predlog izmenskih vodij proizvodnje so potrdili 16 internih premostitev, podaljšali za dobo enega leta odločbo Francu Brusu — upokojujencu in soglašali, da se do uvedbe reorganizacije v adjustaži podaljša odločba Božu Šimicu in Ferdu Kiklju.

Potrdili so tudi sprejem Stihir novosprejetih delavcev v TOZD. Pri obravnavanju vlog o ugodno rešili dve vlogi. Stiri pa so zavrnili. Seznanjeni so bili tudi z odsotnostjo z dela in ugotovili, da je bila v zadnjih dveh mesecih izredno visoka, predvsem zaradi dopustov.

Sprejeli so sklep, da se glede na specifičnost dela in potreb po stalnih osebnih kontaktih z ostalimi obrati izstavi stalna propustnica računovodkinji TOZD.

Soglašali so z izdanimi ukrepi zdravstvene službe in kadrovskega sektorja. Mnenja so bili, da se mora čimprej pristopiti k tem ukrepom, da se zmanjša odsotnost zaradi bolezni, ki je v nekaterih primerih neupravičena in močno narašča v vsej železarni.

Seznanjeni so bili tudi o izobraževanju mladih delavcev ob delu (za hladne valjavnice) in soglašali, da se kandidatom omogoči zamenjava dnin, tako da bi lahko obiskovali teoretični del v popoldanskem času.

M.

014-0/210-11 — zaključevanje gradbenih del investicije HVB v višini 1.000.000 din.

015-0/210-11 — zaključevanje domače opreme z montažo HVB v višini 500.000 din.

016-0/210-11 zaključevanje ostalih del investicije HVB v višini 500.000 din.

TOZD Hladna valjarna Jesenice

19. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Hladna valjarna Jesenice je imel 24. avgusta 19. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Franc Podlipnik. Po pregledu sklepov, ki zaradi dolgoročnega značaja niso vsi izvršeni, so obravnavali in sklenili še naslednje:

Člani odbora so ugodno ocenili tehnično izboljšavo št. 2346 — »Izboljšanje tehnoloških pogojev pri žarenju trakov kvalitete dinamov«. Ugotovili so, da sta avtorja Aleksander Kavčič in Franc Podlipnik upravičena do posebnega nadomestila, ki ga je predložil oddelek za zaščito industrijske lastnine.

Sprejeli so družbeni plan za mesec september, ki znaša 2640 ton. Kljub težavam z delovno silo in s preskrbo z vložkom so menili, da bo plan z dobrim delom v septembru dosežen.

Pri analizi osebnega dohodka za mesec julij so ugotovili isto kot prejšnje mesece in sicer, da so kljub večjemu številu vložnih ur na osebo OD pod povprečjem Železarnice. Ugotovili so, da je glavni vzrok v tem, da stimulacija za proizvodnjo temelji na primerjavi tekočega meseca v odnosu na poprečju prejšnjih treh, kar teži po uravnilovki in ni najbolj zdrava osnova za

Odbor je soglašal tudi s spremembo kontov sredstev AZ, ki je potrebna zaradi višje nabavne cene treh signoda aparatov in škripcev.

Obravnavali so tudi poslovanje restavracije Železarnice in soglašali, da se nameni 3.000 din za kritje dela stroškov vzdrževanja, v kolikor je TOZD HV — Bela to dolžna zaradi posebnega statusa.

Soglašali so tudi z analizo izvajanja srednjeročnega plana Železarnice in z ugotovitvami, ki si nanašajo na TOZD Hladna valjarna Bela.

M.

dejansko delitev OD po vložnem delu.

V nadaljevanju seje so obravnavali sklepe 18. redne seje odbora za gospodarstvo Železarnice o povečanem obsegu prve faze izgradnje strojnih delavnic in z njimi soglašali. Odbor daje predlog v potrditev delavskemu svetu HVJ s pripombo, da zadnjih nekaj let v TOZD HVJ gradijo razne objekte skupnega interesa z lastnimi sredstvi, za kar bo potrebno v bodoče tudi združevati sredstva po samoupravnem sporazumu o skupnem dohodku.

Člani odbora so razpravljali o samoupravnem sporazumu o inovacijah v Slovenskih železarnah in ugotovili, da je ta v skladu z že znanimi pravilniki in predlagali delavskemu svetu, da ga sprejme.

Seznanjeni so bili tudi z analizo izvajanja srednjeročnega plana železarnice Jesenice v letih 1976 in 1977 z oceno do leta 1980.

A.

17. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja Alojz Urbanc je 23. avgusta sklical 17. redno sejo. Pregledali so izvrševanje sklepov in ugotovili, da so v glavnem izvršeni, nereseno je le vprašanje potreb po delavcih, ki pa ga ni možno realizirati zaradi splošnega pomanjkanja delavcev v železarni.

Odbor je kot vsak mesec obravnaval kadrovske problematiko. Tako je potrdil razporeditev na delovno mesto devetim delavcem in prekinitve delovnega razmerja dveh. Soglašali pa so tudi s premostitvijo treh delavcev na drugo delovno mesto. Člani odbora so ugotovili, da se stanje z delovno silo slabša. V TOZD je več sodelavcev, ki bi jih zaradi dolgotrajne bolezenske odsotnosti morali prenesti na ustrezno delovno mesto, vendar takih mest v TOZD ni. Zato je odbor predlagal kadrovskemu sektorju, da preko socialno zdravstvene službe ustrezno reši te probleme.

Odbor je obravnaval tudi prošnje za premostitev iz drugih TOZD. Dvema sodelavcema je potrdil odpoved delovnega razmerja z enomesečnim odpovednim rokom in razporedil na razpisano objavo delovodja notranjega transporta tov. Brežigarja, ki ustreza razpisanim pogojem.

Obravnavali so prošnjo za neplačan dopust Rudolfa Brunarja, zaradi oskrbe posestva v času

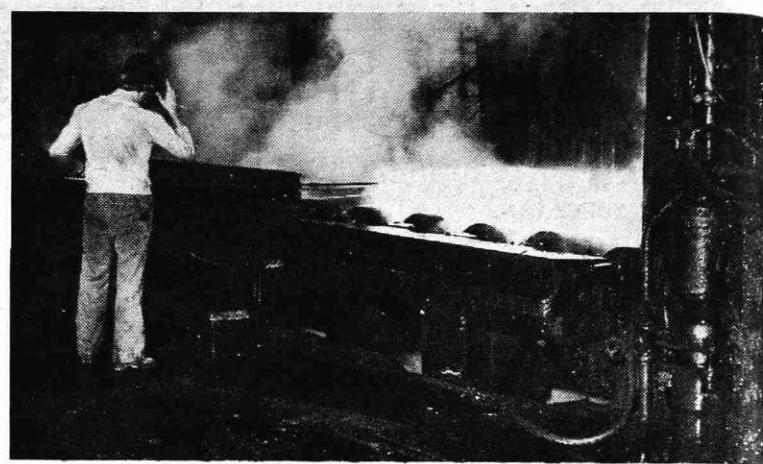
bolezni svoje matere. Odbor je sklenil, da se mu neplačan dopust odobri do 1. oktobra s tem, da naprej ukrepa socialno zdravstvena služba.

Nadalje so obravnavali dopis hokejskega društva Jesenice glede izredno plačanega dopusta hokejistov, ki delajo v TOZD HVJ. Sprejeli so sklep, da se, bo izredno plačani dopust odobril vsak mesec posebej v predhodnem dogovoru z vodjem TOZD, kadrovikom in predsednikom odbora za delovna razmerja.

Seznanjeni so bili tudi z dodatkom in zaključki s posvetovanja OZD, predstavnikov zdravstvenih zavodov in predstavnikov SO zdravstvene skupnosti. Ugotovili so, da so zaključki koristni in da se jih izvajajo. Vsi zaključki so bili posredovani tudi vodjem samoupravnih delovnih skupin.

Ponovno je odbor obravnaval predlog predmetnika za šolo metalurških delavcev — valjavcev. Glede na to, da bi se ta akcija čim uspešneje zaključila, je bila dana objava na oglasne deske.

A.

V valjarni debele pločevine

TOZD Remontne delavnice

21. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Remontne delavnice Janez Hočevar je sklical 21. redno sejo odbora 28. avgusta. Na seji so pregledali izvajanje sklepov 19. in 20. redne seje in se odločili za dve spremembi sklepov ter ugotovili, da dva sklepa nista bila realizirana. V nadaljevanju seje je odbor sprejel 14 novih delavcev ter jih razporedil na proste delovne naloge, premestil enega delavca, sprejel dve odpovedi delovnega razmerja in rešil tri prošnje za sklenitev delovnega razmerja.

V nadaljevanju so obravnavali kadrovske problematiko v obratu RTA, ki je nastala predvsem zaradi nizkega vrednotenja zahtevnih del. Nastala situacija z odhodom kadra bo potegnila za seboj velike težave zlasti v oddelku elektronike in pri delih na temperaturni regulaciji. Glede na to je odbor naročil kadrovskemu sektorju, da z novimi kadri nadomesti odhod obstoječega kadra do plana, da mora sektor novogradenj pri investicijskih predvideti nov kader in ga usposobiti za vzdrževanje novih naprav in da mora vodstvo obrata RTA izdelati predlog potreb za dodatna dela ter ga po ustaljenem postopku uveljaviti preko DS TOZD RD.

Razen tega je odbor obravnaval potrebe po kadru za opravljanje prostih delovnih nalog ter zadolžil kadrovika, da jih objavi. Nato je obravnaval še šest vlog. Eno o poteku pripravniškega staža za do delitev rednih delovnih nalog in pet

za odobritev izredno plačane odsotnosti. Odbor je bil mnenja, da zaradi pomanjkanja delovne sile izredno plačana odsotnost in druga redna odsotnost večkrat že otežkoča normalno delo, zato naj vsi organi, ki odobravajo kakršnokoli odsotnost upoštevajo tako stanje. Odbor se je z odsotnostjo dveh članov HK Jesenice strinjal, vendar si je pridržal pravico prekiniti soglasje, če bi nastopile objektivne težave pri opravljanju delovnih nalog v TOZD, oziroma če se omenjena delavca ne bi pridrževala odgovornosti in nalog pri dejavnosti, za katero imata plačano odsotnost z dela.

V nadaljevanju seje je odbor soglašal z enotno prijavo listo za objavljene proste delovne naloge v Železarni in sprejel informacijo skupnosti za zaposlovanje Kranj, da je naš delavec TOZD Nikola Vukša dobil štipendijo iz Titovega sklada za nadaljni študij.

NZ

TOZD Energetika

18. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V avgustu je predsednik odbora za delovna razmerja Rudi Buh sklical 18. redno sejo. Obravnavali so premostitve in razporeditve, prošnje in pritožbe ter razno.

Na novo so sprejeli dva delavca, iz druge TOZD je prišel en delavec, v obratu pa so bili premeščeni trije delavci.

Odbor je vzel na znanje dopis SEO — oddelka za zaščito industrijske lastnine.

Odbor ni ugodil prošnji občinske konference ZSMS Jesenice za odobritev 30 dni izredno plačanega dopusta za udeležbo enega delavca v brigadi, ker se ta delavec na svojem delovnem mestu ni posebno izkazal.

Odbor je obravnaval delavce, ki imajo vse pogoje za upokojeitev in delajo še naprej.

Obravnavali so zaključke občinske zdravstvene skupnosti Jesenice in sprejeli naslednje pripombe:

— kontrolna služba naj se ojača in poostri kriterije za delavce, ki so pogosto bolezensko odsotni,

— delavci, pri katerih bi kontrolna služba ugotovila, da se ne držijo navodil zdravnika, naj bi se javno objavilo v glasilu Železar.

KN

16. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Podpredsednik delavskega sveta TOZD Energetika Janez Peterman je 30. avgusta sklical 16. redno sejo.

Sprejeli so samoupravni sporazum o merilih in postopkih za uresničevanje kreditnih odnosov s tujino, samoupravni sporazum o inovacijah v Slovenskih železarnah, samoupravni sporazum skupnosti za zaposlovanje občine Jesenice, samoupravni sporazum za zaposlovanje v gorenjski regiji.

Obravnavali so poročilo o gospodarjenju v mesecu juliju in potrdili spremembo kategorije delovnih opravil vodje EE in TE ter spremembe normativa v PIV energiji.

S predlogom SEO oddelka za nagajevanje o nespremenjeni kategoriji delovnih opravil za strojnike turboturbin se niso strinjali in zahtevajo ponoven pregled delovnih opravil.

KN

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI

RAZVOJ PRESKRBE Z JEKLENIM ODPADKOM IN NJEGOV POMEN ZA ŽELEZARSKO INDUSTRIJO

Za vse industrijsko razvite, pa tudi manj razvite države, postaja vprašanje preskrbe z energijo in surovinami vedno bolj pomembno. Pri proizvodnji surovega jekla predstavlja poraba energije približno eno tretjino vseh proizvodnih stroškov. Ena izmed možnosti, ki prinaša prihranek energije pri proizvodnji surovega jekla je tudi možnost uporabe čim večjih količin jeklenega odpadka v vložku jeklarskih proizvodnih agregatov. S tem odpade energija, ki je potrebna za redukcijo železa iz oksidov železovih rud.

Iz spodnjega pregleda je razvidna poraba energije za proizvodnjo surovega jekla po posameznih jeklarskih postopkih. Navedena je v odstotkih in je kot osnova 100 % vzeta današnji postopek proizvodnje v obločni električni peči in z jeklenim odpadkom kot vložkom. Pri tem sta postopka št. 1 in 2 danes normalno v rabi, medtem, ko so ostali štirje postopki šele v razvojni fazi.

1. Proizvodnja surovega jekla iz rude (koksarna, plavž, kisikov konvertor) 143,0 %

- Proizvodnja surovega jekla iz jeklenega odpadka (obločna električna peč)
- Proizvodnja surovega jekla iz rude ob vpihovanju vročih redukcijskih plinov v jasek plavža (koksarna, naprava za proizvodnjo plina, reducent, plavž, kisikov konvertor)
- Proizvodnja surovega jekla iz železove gobe ob uporabi rjavega premoga kot reducenta (taljenje v obločni električni peči)
- Proizvodnja surovega jekla iz jeklenega odpadka ali železove gobe (taljenje v obločni električni peči z uporabo odpadne toplote za predgrevanje vložka)
- Proizvodnja surovega jekla z vpihovanjem redukcijskih plinov, proizvedenih s plazmo skozi pihalice plavža (koksarna, plazma peč, plavž, kisikov konvertor)

Gornje številke kažejo, da pri uporabi jeklenega odpadka v vložku jeklarskih peči ni potrebna energija za redukcijo železnih oksidov. Zato sta energetskega tudi najugodnejša oba postopka v obločni električni peči z uporabo jeklenega odpadka kot vložek.

NASTANEK IN PORABA JEKLENEGA ODPADKA

Na uporabo jeklenega odpadka v železarski industriji bistveno vpliva uporaba posameznih jeklarskih proizvodnih postopkov. Različna poraba jeklenega odpadka pri posameznih postopkih, bi se v bistvu skupaj s količino nastalega jeklenega odpadka morala ujemati z izravnano skupno bilanco. Leta 1960 so v svetu proizvedli okoli 300 milij. ton surovega jekla, 1970 600 milij. ton; 1974-720 milij. ton in leta 1977 673 milij. ton. V letu 2000 predvidevajo proizvodnjo okoli 1,5 milijarde ton. Pri tem

se ocene raznih institucij in avtorjev gibljejo med 1,3 in 1,7 milijarde ton.

Delež porabe jeklenega odpadka

100,0 %

126,0 %

190,5 %

90,4 %

149,6 %

Delež proizvodnega postopka

100,0 %

126,0 %

190,5 %

90,4 %

149,6 %

Konvertorji, %

Slika 1A

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

Konvertorji, %

Slika 1B

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

S SESTANKA PREDSEDNIKA OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA ŽELEZARNE

V petek, 1. septembra, so se v delavskem domu zbrali predstavniki osnovnih organizacij sindikata. Dnevni red sestanka je obsegal pregled dela izvršnega odbora sindikata Železarne s poudarkom na razpravo o kongresnih dokumentih. Razen tega je bila na dnevnem redu tudi proizvodna problematika.

V kratki uvodni besedi je predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Železarne Stefan Škerbič opozoril na stanje v Železarni in opozoril, da so potrebni ustrezni ukrepi. Premajhna je odgovornost vodilnega kadra. Sicer je Stefan Škerbič poudaril, da v nekaterih TOZD zelo dobro delajo, res pa je da smo imeli v juliju izredno slabe rezultate, medtem ko so se v avgustu že izboljšali.

Na sestanku predsednikov so ugotovili preveliko odsotnost z dela, kar se posebej velja za vodilni kader. Predsednikom osnovnih organizacij sindikata je naročeno, naj v ostrejši meri ukrepajo glede odsotnosti z dela, kar velja tudi za bolezensko odsotnost. V zvezi s tem so omenjali obnovev bolniških postelj.

Prav tako naj bi predstavniki osnovnih organizacij zahtevali od delavskih svetov in odborov za gospodarstvo, da z ustreznimi ukrepi stanje normalizirajo in izboljšajo.

Sklepi, sprejeti na zadnji seji izvršnega odbora osnovne organizacije Železarne so obvezni za vse.

Razprava je bila zelo živahna, poudarjeno pa je bilo, da je treba poiskati krivice, ki so odgovorni za zagotavljanje pogojev za nemoteno obratovanje in izpolne.

Predsednik osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna žele in profilov tov. Jakopič ugotavlja

30-40% zastoj, ki so v glavnem elektro in mehanski. V tej TOZD so bili zadovoljni vsi od vodje TOZD do zadnjega delavca, da bi s svojim delom stanje izboljšali. Ugotavljajo neustrezno vzdrževanje zato v zvezi s tem zastavljajo tudi vprašanje, kakaj odhajajo iz Železarne vzdrževalni kadri. Do konca leta je treba pripraviti predloge za planiranje dopustov za prihodnje leto. Spregovorili so še o bolezenski odsotnosti z dela ter o kontroli bolniškov na domu in se pri tem zavzemali za obnovev bolniških postelj.

Iz razprave tov. Logarja povzema, da bo vzdrževalec vedno manj in je zato tudi zastavljeno vprašanje njihovih osebnih dohodkov. Kadri odhajajo v tovarno Iskra na Blejski Dobravi. Poiskati bo treba možnosti, da bi povečali osebne dohodke delavcem. V zvezi s tem so predlagali ustrezno akcijo. Tov. Kinar ugotavlja, da vodjem TOZD povečujejo plačilne skupine, medtem ko je tov. Košir razpravljal o obratovanju jeklarne. Povedal je, da izdelujemo veliko več kvalitetnega jekla na električnih pečeh. Veliko strokovnega kadra ni prisotnega pri izdelavi kvalitetnih jekel. Vprašuje v kolikšni meri je naš strokovni kader usposobljen za samo tehnologijo.

Na skupnem sestanku predsednikov osnovnih organizacij sindikata so se zavzemali za sodelovanje med valjavci in vzdrževalci. Predsednik osnovne organizacije sindikata TOZD Hladna valjarna Bela tov. Azinovič je povedal, da asortiment že obsega 25 vrst kvalitet. Ni treba gledati na tonažo, ampak na kvaliteto izdelkov. Opozoril je, da ne dobivajo kvalitetnega vložka.

Ob sklepu se je bilo zastavljeno vprašanje, če je naša zdravstvena služba usposobljena urediti pravilno bolezensko odsotnost. Vzporedno s tem, je bilo postavljeno tudi vprašanje družbenih stanovanj.

Stefan Škerbič je predstavnike osnovnih organizacij sindikata seznanil s pripombami k osnutkom dokumentov za IX. kongres ZSS. Pripombe so naslednje:

- K členu 22: - Predlagamo, da se mandatna doba navedena pod točko 1 poveča na 4 leta, z ozirom na vse večje zahteve sindikalnih aktivistov. Kajti izvoljeni član se v dveh letih komaj dobro vključi v delovanje sindikalnih organov.

- K členu 27: - Točneje je treba definirati člen 27 glede začasno nezaposlenih glede na prejemanje denarne pomoči, določene v zadnji alineji 29. člena. To pa zato, ker imamo opravka z delavci, ki so po svoji krivdi nezaposleni, odnosno je njihov odnos do dela slab.

- K členu 38: - Predlagamo, da se vstavi dve novi alineji in sicer: - sodeluje pri izdelavi osnov in meril za ugotavljanje prispevka delavca k rezultatom dela.

To določilo je potrebno vezati z določilom v členu 71 - druga alineja.

- sodeluje pri izdelavi osnov in meril za delitev osebnih dohodkov.

- K členu 42: - Predlagamo, da se vstavi nova alineja:

- sodelovanje pri oblikovanju samoupravnih aktov.

Predlagali so še, da bi v TOZD imenovali odbore za uveljavljanje zakona o združenem delu. V teh odborih naj bi bilo najmanj 10 članov in v njih zastopani predstavniki sindikata, ZK, ZSMS ter samoupravnih organov.

Dodatno je bilo še dogovorjeno, da naj bi iz že omenjenih odborov v TOZD dopolnjevali gosodanji odbor za uresničevanje zakona o zdr-

ženem delu na ravni delovne organizacije železarne Jesenice.

Ob sklepu se je podprli predlog obnove počitniškega doma na Mežakliji.

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA SINDIKATA ŽELEZARNE

Predsednik izvršnega odbora sindikata Železarne Stefan Škerbič je za sredo, 30. avgusta, sklical redno sejo. Veliko pozornosti so namenili proizvodni problematiki in s tem v zvezi sprejeli več sklepov. Ob sprejetju sklepov in že med razpravo je izvršni odbor sindikata Železarne ugotavljal, da izpolnjevanje planskih nalog ni zadovoljivo, kar se posebej velja za mesec julij. Ugotavljajo tudi porast stroškov proizvodnje in prevelike zahteve za zaposlitev novih delavcev, kar dodatno bremeni stroške in zato s sprejetimi sklepi naročajo poslovodnemu odboru Železarne naslednje:

1. Dosedlo je treba izpolnjevati sklepe samoupravnih organov, ki se nanašajo na proizvodne rezultate.

2. Druženopolitičnim organizacijam železarne Jesenice naj se posreduje obrazložitev, kakaj posamezne TOZD ne dosegajo sprejetih planskih obveznosti, ki so jih same sprejele.

Poročilo naj tudi vsebuje problematiko asortimenta in izplenov. Navesti je treba tudi odgovorne za sedanje stanje.

3. Izreden porast zastojev na ključnih napravah v valjarni žice, hladni valjarni na Beli ter v valjarni bluming-šteklu v precejšnji meri vpliva na ritem proizvodnje in imamo zato precejšnje izpade proizvodnje. Nujni so ukrepi za zmanjšanje zastojev.

4. Od poslovodnega odbora Železarne pričakujejo obrazložitev za vzroke sedanjega stanja in kaj bo v zvezi s tem ukrenil, da bi stanje spet normalizirali. Predvsem bo treba zagotoviti večjo prisotnost vodilnega kadra pri delu in boljše organizacijo dela.

5. Izvršni odbor sindikata Železarne tudi ugotavlja nenormalni porast stroškov (razne opreme), ki niso v skladu s sprejetimi finančnimi načrti ter resolucijo o varčevanju. Poslovodni odbor Železarne naj ukrepa, da bodo stroški do konca leta spet v planiranih mejah.

HLADNA VALJARNA BELA

13. seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 22. avgusta. V kratki uvodni besedi je predsednik OO sindikata Mladen Azinovič seznanil navzoče s predlogom sklepov, ki bodo predloženi 8. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije. Povedal je tudi, da se uspešno pripravljamo na 9. kongres ZS Slovenije in so bili v ta namen organizirani številni posveti, seminarji in sestanki. Vse te priprave ne pomenijo iskanja novih ciljev in politike, ampak bolj aktivno delovanje sindikatov pri uresničevanju stališč, sprejetih na kongresu slovenskih komunistov. Tov. Azinovič je poudaril, da mora biti delovanje sindikatov v večji meri usmerjeno h konkretnemu uresničevanju stališč. To bo tudi prispevek k uspešnim pripravam za 9. kongres slovenskih sindikatov.

Iz nadaljnje razprave je bilo razvidno, da so vsem članom IO OO sindikata razdelili prilogo Delavske enotnosti »Sindikalni poročevalec« od 5.8.1978, kjer so natisnjeni

osnutki dokumenta za 9. kongres Zveze sindikatov Slovenije.

Tov. Mujaga Haskič je v nadaljevanju seje seznanil navzoče s osnutkom statuta ZSS. Pripomb ni bilo.

Predsednik OO sindikata vprašuje glede sklepčnosti seje delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Bela. Iz njegove obrazložitve je razvidno, da je treba sejo delavskega sveta sklicati tudi večkrat, da bi tako zagotovili sklepčnost. Vprašuje, kje so vzroki in če je res, da je le-te treba iskati samo v večizmenskem delu. Seje delavskega sveta v TOZD Hladna valjarna Bela so dopolne. V nekaterih obratih celo predlagajo, naj bi delegatom delavskega sveta, ki so v času, ko je sklicana seja, prosti, plačali ure. S takšnim predlogom se ne strinjajo in poudarjajo, da naj vsak delegat DS, ki je dolžnost prevzel, le-to tudi opravi. Morda bi seje DS v TOZD Hladna valjarna Bela organizirali ob 14. uri, seveda, če je vzrok samo v tem, da so seje slabo obiskane v dopoldanskem času. Vzroke je treba iskati drugje, neaktivne delegate pa bo treba obravnavati.

Na seji so se dogovorili za nakup ročne blagajne, dveh žog in športnih dresov.

IO je bil seznanjen tudi s predlogom, da mladinska in sindikalna organizacija organizirata piknik na Pristavi. V zvezi s tem so določili nekatere podrobnosti. Zaradi delavcev, ki delajo na tri ali štiri izmene, bodo piknik ponovno organizirali v septembru.

Prebrali so še vabilo za udeležbo na avtorilju Kočevje. Vabilo bodo objavili na oglasnih deskah, za vsakega prijavljenega udeleženca pa bodo prispevali po 400 din.

VZDRŽEVANJE

Deveta redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 23. avgusta. V obravnavi so bili osnutki gradiva pripravljenega za 9. kongres ZSS, ki ga je obrazložil predsednik Franci Pogačnik. Iz obrazložitve je razvidno, da IO OO sindikata že sedaj naloge uresničuje skladno s možnostmi. Ob pregledu osnutkov gradiva za 9. kongres ZSS menijo, da je obsežno zajeta vsa dejavnost ter delovanje sindikatov na različnih področjih. Vseeno menijo, da so naloge tako obširne in zahtevne, da jih bo le težko sproti in dosledno spremljati ter izpolnjevati, glede na to, da imajo člani IO tudi druge predvsem delovne obveznosti.

Seznanjeni so bili s sklepom seje komisije za šport in rekreacijo o organizaciji piknika na Pristavi. Zbirajo tudi prijave za pohod po Karavankah. Potrebna navodila in informacije bodo člani kolektiva prejeli pri komisiji za šport in rekreacijo.

HLADNA VALJARNA JESENICE

Seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata, ki je bila 22. avgusta, se je udeležilo 12 članov. Navzoči so bili izčrpnno seznanjeni z osnutkom dokumentov za 9. kongres ZSS. S pripravljenim gradivom se v celoti strinjajo in je dobro pripravljeno tudi zato, ker je skrb za delovnega človeka dobro opredeljena. To velja tudi za dohodkovne odnose, kjer pa je naloga sindikata, da se zavzema za dosledno uresničevanje.

IO osnovne organizacije sindikata ugotavlja, da v TOZD Hladna valjarna dobro delajo in izpolnjujejo planske obveznosti. IO OO se strinja s predlogom, da v soboto, 9. septembra, organizirajo piknik v Zirovnici in nanj povabijo tudi upokojene delavce iz njihove TOZD. Udeleženci naj bi prispevali po 20 din. Vabilo tudi ožje svojce sodelavcev.

Osmim sodelavcem so zaradi daljše bolezenske odsotnosti z dela odobrili denarno pomoč. Razen tega so obravnavali pritožbi sodelavcev Slavka Ivanoviča in tov. Rovičanca in v zvezi s tem sprejeli ustrezna stališča. V obravnavi je bil tudi primer sodelavca Rudija Brunerja. Tudi v tem primeru so sprejeli ustrezen sklep.

ELEKTRODE

Redna seja IO osnovne organizacije sindikata je bila 23. avgusta. K osnutku gradiva za 9. kongres ZSS niso imeli pripomb. Predsednik OO sindikata Stanko Sedlar je IO posredoval analizo delovanja delegacij samoupravnih interesnih skupnosti v posameznih TOZD in delovnih skupnostih. Iz posredovane analize je razvidno, da delegacije za posamezne SIS v TOZD Elektrode ne delujejo dobro. Sprejet je bil sklep o priporočilu vodstvu TOZD, da vabi na sestanek vodje delegacij in njihove namestnike, kakor tudi predstavnike OO sindikata, OO ZK in OO ZSMS z namenom, da bi se pogovorili za delo v prihodnje.

16. in 17. septembra občinski sindikalni svet prireja medobčinski avtorilj v Kočevje. Za udeležbo so odobrili delno kritje stroškov, in sicer 210 din na dva udeleženca OO sindikata TOZD Elektrode. Sprejet je bil tudi sklep o izvedbi piknika na Pristavi, če bodo na voljo potrebna denarna sredstva. Nalogo za izvedbo piknika so zaupali tov. Sedlarju in Mavsarju.

V zadnji točki dnevnega reda je vodja TOZD Miha Stojan seznanil IO OO sindikata o kasnitvi postavitve nove oplačevalne linije za sedem tednov in to zaradi objektivnih vzrokov. Med tem so v TOZD Elektrode sprejeli že 12 delav. V septembru, oktobru in novembru, ko bo odsotnost z dela manjša, bo problematična zaposlitev teh delav. Vodstvo TOZD predlaga začasno uvedbo nočnega dela na oplačevalni liniji I. Tako bi povečali proizvodnjo in prodajo izdelkov že v tem letu in ustvarili možnosti za prodajo v naslednjem letu. IO OO sindikata podpira vodstvo TOZD za začasno uvedbo nočnega dela na oplačevalni liniji I, ker tako rešujemo tudi socialno varnost zaposlenih delavcev. Ob tem pripominja, da je treba za nočno delo izbirati delavce, ki temu ustrezajo ter zagotoviti vložek. Strinjali so se tudi s predlogom, da je treba nameniti več pozornosti tehnološki in delovni disciplini, ki v TOZD Elektrode ni najboljša. Sodelavka Grajeva vprašuje, kdo bo odgovoren za morebitne poškodbe v rezalnici in ob tem opozarja na utesnjenost. S postavitvijo novega Arboga stroja pa je večji tudi ropot.

Na vprašanje je odgovoril vodja TOZD in dodal, da bodo morali biti zaposleni delavci pri delu bolj pazljivi, dokler rezalnica ne bo dobila novih delovnih prostorov v hali nekdanje šamotarne. Kar zadeva ropot pa vodja TOZD meni, da povsod v svetlo uporabljajo zaščitna sredstva, in bodo le-ta potrebna tudi v tem primeru.

Železarški globus

ZAIRE

V provinci Shabi, kjer proizvajajo največje količine kobalta na svetu, se je situacija po nedavnih vojnih dogodkih že normalizirala. Sedaj že proizvajajo 700 ton te kovine na mesec, v bližnji prihodnosti pa predvidevajo povečanje mesečne proizvodnje na okoli 1.000 ton. Dokler še ne bo popolnoma normaliziran promet na železnici, ki vodi iz Shabe v angolsko pristanišče Benguela, vozijo kobalt sproti z letali v zahodnoevropske države.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

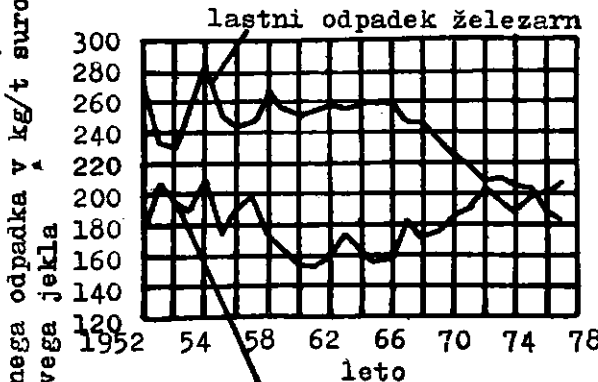
Povečanje proizvodnje surovega jekla v letih od 1930 do 1940 je bilo mogoče samo z večjo proizvodnjo v SM pečeh. Po letu 1940 pa je pričela naraščati tudi proizvodnja v obločnih električnih pečeh. Do leta 2000 bo narasla predvidoma na okoli 300 milij. ton, oziroma na 20% celotne proizvodnje.

Diagram št. 1a kaže na osnovi podatkov diagrama št. 1b izvedeno porabo jeklenega odpadka za posamezne proizvodne postopke. Po izračunu so bile upoštevane naslednje specifične porabe: v kisikovem konvertorju 250, Thomasovem konvertorju 75, SM peč 625 in obločno električno peč 1100 kg/t surovega jekla. Leta 1940 so SM peči založile 91,7% celotnega jeklenega odpadka, medtem ko so bili Thomasovi konvertorji z 1,8% nepomembni. Leta 1970 se je to razmerje bistveno spremenilo. Kisikovi konvertorji so porabili 23,2%, SM peči 47,6% in obločne električne peči 29,2% vsega porabljenega jeklenega odpadka. Za leto 1975 so bile te količine: 25,4%, 37,5% in 37,1%. Ob predpostavki, da do leta 2000 ne bo bistveno vplivalo na ta izračun poraba železove gobe, bo dosegla poraba jeklenega odpadka v kisikovih konvertorjih 36% in v obločnih električnih pečeh okoli 50%.

Na diagramu št. 2 so navedene za Zvezno republiko Nemčijo količine letnega jeklenega odpadka uporabljenega v železarnah in količine nabavljene iz tujih virov v kg na tono proizvedenega surovega jekla za obdobje let 1950-1977. Iz diagrama vidimo, da je količina lastnega jeklenega odpadka uporabljenega v železarnah po letu 1966 pričela naglo padati, vzporedno s tem pa je naraščala nabava tujega. Leta 1976 je bila količina nabavljene tujega jeklenega odpadka prvič večja kot je bilo lastnih odpadkov.

V zadnjih štirih desetletjih se je povprečna poraba jeklenega odpadka pri proizvodnji surovega jekla v Zvezni republici Nem-

specifični nastanek jeklenega odpadka v kg/t surovega jekla

Slika 2

vplivali konjunkturni pogoji. Delež uporabe železove gobe je majhen. Iz naraščanja porabe žltnin v zadnjih letih je razviden trend povečanja proizvodnje višje legiranih jekel.

Vložek	poraba v kg/proizvodnjo blokov						
	1960	1965	1970	1971	1975	1976	1977
grodelj in							
zlitine za plavž	698	684	691	703	698	711	708
jekleni odpadki	394	404	404	387	394	384	389
peleti in železova goba	-	-	3	7	8	9	9
železovna ruda							
in okujina	38	40	36	37	39	43	37
železne zlitine	7	7	10	12	12	13	13
Skupaj	1137	1135	1144	1146	1151	1159	1156
delež kontinuirno vlitiga jekla	05.	2,1	8,3	19,7	24,7	28,3	34,0

Na količino nastalega jeklenega odpadka vpliva tako proizvodnja surovega jekla, čas trajanja in uporaba izdelkov iz jekla. Zaradi interesov narodnih gospodarstev, kakor tudi s stališča gospodarjenja z energijo in preskrbe s surovimi surovinami lahko pričakujemo, da bo količina razpoložljivega jeklenega odpadka v prihodnosti v svetu naraščala.

Nadaljevanje

prihodnjic

ŽELEZAR

PO SREČANJU BORCEV IN AKTIVISTOV NOV – SŽ NA KOROŠKEM

Preteklo soboto, 26. avgusta, ravno na dan 200-letnice prvega vzpona na naš Triglav, smo se odzvali vabilu prijaznih koroških železarjev in odšli v nežno zasenjeno koroško hribovje na Šentanelu blizu Raven in še bliže Prevaljam. Prihiti smo v deželico kralja Matjaža našega otroštva, ki se je že zdavnaj prebudil pod Peco!

Zbirali in zbrali smo se v pokrajini Malgajevih borcev, ki so po prvi svetovni vojni branili in ubranili naše meje kolikor so pač mogli! Prišli in pripeljali smo se v svet grap in globač ter samorastnikov in Varuhov Prežihovega Voranca, občutili smo njegov duh in že oddaljene grofovske najemnike, dinarje in garače!

Občutili smo gostoljubnost koroških ljudi in njihovih železarjev – bratov po delu in stroki!

Prav nič nas ni in nas ne razdvaja: ne način življenja, ne pretekli boji, ne sedanji napor in uspehi, ne jezik, zaupanja in verovanja – le geografska razdalja je vmes. In to smo premagali s potovanjem na srečanje! Tako, kot so jo oni že večkrat, in kot smo jo tudi mi že večkrat in drugam, in jo bomo še: v Štore, v Begunje, na Pokljuko...

Bili smo svoji med svojimi!

DVE LETI DO POPRAVILA ZOB

Med delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti naše železarne se v zadnjem času opaža očitno nezadovoljstvo pa tudi zaskrbljenost v pogledu zobozdravstvenih uslug, ki jih nudi zobna ambulanta v obratni ambulanti Železarne. Kajti kar dve leti je potrebno čakati, da prideš na vrsto za popravilo zoba.

Človek bi mislil, da smo že premagali včasih dokaj ukoreninjen navade – privilegij in protekcionarstvo – ki žal še vedno vodijo do hitrejših uslug v zobozdravstvu. Zdravje zob ne bi smelo biti noben privilegij, kajti to je pomemben del splošnega človekovega zdravja. Zato odlaganje in čakanje na popravilo zoba, ne-le, da povzroča med delavci razočaranje in nestrpnost, temveč lahko povzroči tudi druge nevarnosti v človekovem zdravju, razen tega pa se gnoloba v zobovju razširja. Zobozdravstveni delavci vse to dobro vedo, kakor tudi to, da je redno in hitro zdravljenje zob zelo pomembno za splošno človekovo zdravje, vendar pa je praksa povsem nasprotna temu.

O vsem tem je bilo izrečenih že veliko besed. Dejstvo je, da je veliko delavcev z okvarjenimi zobmi, kakor tudi to, da na posameznega zobozdravnika odpade zelo veliko število pacientov. Toda nerazumljivo je, da te, če iščeš zobozdravstveno pomoč, že osebje pred zobozdravstveno ambulanto zavrne z besedami, da boš dobil približno čez dve leti pisno obvestilo, oziroma poziv za zobno ambulanto.

Kot da strokovni delavci, ki delajo na tem področju ne bi vedeli, da bo v dveh letih zob popolnoma propadel in ga bo potrebno le izpulili, razen tega pa bo s svojo okvaro, oziroma gnolobo našel tudi zdrave zobe. Pa vendarle so mi rekli naj pridem čez dve leti!

Vse to psihično vpliva na paciente in o negativnih posledicah naj razmišljajo zobozdravstveni delavci. Da ne govorim o slabem počutju zaradi bolečin, neprijetnega vonja iz ust, o težavah pri uživanju hrane in drugo.

Kljub številnim sklepom in ukrepom v samoupravni zdravstveni skupnosti se stvari ne spreminjajo na bolje. Sprašujem se, do kdaj bo tako. Ali se ne bi morali pri reševanju tega vprašanja bolj angažirati in ga enkrat za vselej uspešno rešiti v korist splošnega zdravja naših delavcev. Zaenkrat pa nam, ki imamo obojele zobe, ne preostane drugega, kot da čakamo v upanju, da bo bolje.

Vojo Sterčov

In bili smo tudi v pokrajini poslednjih bojev in spopadov v drugi svetovni vojni, ki se je končala prav na hribovitih tleh med Dravogradom, Prevaljami in Pliberkom. Enote Jugoslovanske armade, enote znamenite četrte operativne cone in 14. divizije so bile tiste, ki so se še ves teden po podpisu o splošni kapitulaciji Hitlerjeve Nemčije morale točiti z nepomirljivim sovražnikom, katerega so nazadnje vendarle ukrotile in ga v množicah zajele. Desettisoči so se v teh koroških krajih morali obrniti in odkorakati nazaj v Jugoslavijo, da bi vsaj malo popravili škodo, ki so jo povzročili polna in strahotna štiri leta. Prišli so do zob oboroženo »nadjudje« – in v velikem maju 1945. leta so s Koroške spet korakali v notranjost Jugoslavije – zdaj upognjenih glav in brez orožja. Kam jih je pripeljala Hitlerjeva demagogija, nacistični pohlep in nasilje!

»Kralj Matjaž« – prebujeno in oboroženo slovensko, koroško, jugoslovansko ljudstvo – je poiskalo svojo pravico samo, udarili so Prežihovci samorastniki!

A povsod »kralj Matjaž« ni mogel doseči svojega: onstran meje, na drugem delu Koroške je bil in je sedmeroglav zmaj prehud – in prišli so mu v pomoč še drugi! Tam še čakajo »Matjaža«!

Bili smo tik ob tej krivični meji, ob kateri na obeh straneh govore isti jezik – kolikor ga na oni strani že niso zatrli. Tega ne bomo pozabili! Nas so sprejeli ubrani in čisti glasovi ravnanskega pihalnega orkestra, ki jim res ni odrekati priznanja, ki so ga dobili na Nizozemskem! Pozdravili so nas nagovori ljudi, ki imajo kaj povedati!

Prisluhnili smo iskreno in posrečeno sestavljeni dramatizaciji, ki je bila presek šentanelne kronike in ki ji je besedni smisel vliil njihov rojak, vsestranski delavec, sodelavec in izumitelj Mitja Šipek. Prevzelo in pretreslo nas je, in obogatilo – kdor je pač temu dobro prisluhnil!

In potem nas je prijetno presenetil vsem znani ansambel Fantov treh

dolin. Zaigrali in zapeli so, da je zaigralo tudi v naši notranjosti. Podarili so nam nekaj ur sprostitve, veselja in zdravega užitka. A niso nas presenetili le z vižami, ki smo jih že tolikokrat slišali v radiu in na televiziji, pokazali so dosti več: odpeli in odigrali so številne melodije in pesmi tako doživeto, da so nasledile v ušesa. Pohvale vreden ansambel, ki ne igra le z znanjem, temveč tudi z veseljem!

Zmotil nas je dež in nam odvzel nekaj zabave – vendar je osnovno ostalo: občutek po prijateljskem in tovariškem srečanju! Nekje spodaj, pod gozdovi in prijaznimi domačijami pa ni čepel, temveč ponosno stal železarski gigant, sodobni »kralj Matjaž«, ki vsemu kraju daje svoj pečat, ki poganja utrip v vse lepše, v vse pravičnejše življenje! Ne stoji: razvija se, razcveta! On – delo delavskih, izumiteljskih in tehničnih rok in glav! Pokopal je grofe in gospode, pokopal je tiste, ki niso sejali, a so želi, niso mlieli, a so jedli, pili, trošili, izničevali delavske žulje...

Danes in jutri in pojutrišnjem, vedno so delavci in ustvarjalci tisti, ki ne le sejejo, temveč tudi žanjejo, jedo in dele – in spet sejejo ter meljejo in se dogovarjajo – vedno bolje, vedno pravičnejše, vedno bogatejši – z vso okolico vred!

Eno pa naj mi bo dovoljeno svetovati: Povsem razumljivo je, da se borci posameznih kolektivov zadržujejo na srečanjih skupaj, da skupaj sedijo, skupaj jedo, pijejo, se veselijo. Se pač med seboj bolje poznajo.

Toda – ali bi ne bilo bolje, da bi se nekako med seboj bolj mešali, bolj spoznavali, izmenjavali poglede in izkušnje, si dajali naslove, navezovali medsebojne stike. Znotraj kolektivov je srečavanje pogostejše – oziroma naj bi bilo – ker smo si bližji, zato bi morda v prihodnje že kaj »pogrunjali«, da se bomo medsebojno bolj pomešali. Še lepše bo. In še nekaj – kar sem že omenil: – ne bi bilo ne napak ne nemogoče, da bi za eno izmed bližnjih, prihodnjih srečanj pripravili prijetno publikacijo o preživetih srečanjih, s podatki o borcih, o podjetjih, in še o čem. Srečanja – tako kot tudi tole na Šentanelu – imajo svojo težo – zato: Nasvidenje prihodnje leto v Štoreh.

Ivan Jan

ZAKAJ TAKŠEN ODNOS?

V 32. številki Železarja z dne 24. avgusta smo v rubriki »Pregled sestankov SDS« prebrali tudi skrajšano poročilo s sestankov SDS v TOZD Energetiki, kjer je med drugim omenjena tudi naslednja pripomba delavcev ene od SDS: »Sprašujemo, zakaj se toliko časa vleče remont kotla 1 in zakaj se ne ponudi njihovim delavcem popravilo pregrevalca pare K 1, temveč se čaka na tuje podjetje že več kot pol leta. To zadržuje remont ostalih kotlov.«

Na postavljeno vprašanje delavcev je bilo v vsakem primeru pričakovati tudi ustrezen odgovor z vodstva toplotne energije, ker se ta problematika nanaša prav na ta obrat, ali natančneje na pogon parnih kotlov Jesenice. Delni odgovor na omenjeno vprašanje so dobili le vodje SDS preko raportne knjige, ne pa tudi ostali delavci toplotne energije. Vršilec dolžnosti vodja toplotne energije Damjan Gasar je v raportni knjigi vodjem SDS obrazložil katero spodaj navajam in je dobesečni prepis iz raportne knjige:

»Prosim, če v bodoče dobro pretehtate, kaj boste pisali v zapisnike SDS, ker to pride v glasilo Železar. V zadnji številki Železarja so neumestne pripombe ene od SDS v TE. Nanaša se namreč na ugotovitve članov te SDS, da bi morali pregrevalnik pare PK 1 izdelati in zamenjati naši delavci. Vodja te SDS, ki je to vpisal tudi v zapisnik, je premalo (ali pa nič) premislil o pravičnosti take izjave. V kratkem bi povedal samo to:

Menjava pregrevalca pare PK 1 je tako obsežno delo, da ga s takšnim kadrom, kot je sedaj v TE (predvsem mislim na kvaliteto) ne moremo sami izvesti. Razen tega je potrebno izdelati vso dokumentacijo pregrevalnika in novih obesal, ki jo nato pregleda in odobri republiški inšpektorat za parne kotle. Pri varjenju izvedbi je potrebno izdelati še nove komore ali pa dobiti natančno take cevi, kot so sedaj v kotlu. Mi nimamo niti enih niti drugih cevi (cevi di MINEL). Razen tega so še druge težave in problemi. Omenim naj še to: da sem v TE poizkušal dobiti ekipo za uveljavljanje novih cevi v kondenzator TBV – BBC, kar je veliko manjši posel, pa jo nisem mogel dobiti.

Za konec pa še to: Jasno je, da mora vodja v zapisnik navesti vsa mnenja članov SDS. Vendar morajo biti pripombe realne. To se pravi, da mora biti vodja SDS toliko razgledan, da pri nespametnih pripombah,

zna obrazložiti delavcu situacijo in probleme, tako da se ne pišejo neumnosti v zapisnike.«

Po vsem tem mislim, da bi odgovor na postavljeno vprašanje morali dati ravno delavci vodstva toplotne energije. Prav je tudi, da se vprašanja pišejo v zapisnike, vendar pa mora vodja SDS pretehtati vprašanje in ugotoviti ali je pametno ali nepametno postavljeno. Mislim, da je vodja SDS ukrepal pravilno, ker je vprašanje o remontnih delih na parnem kotlu 1 postavil v zapisnik, saj so vsi člani SDS pričakovali tudi ustrezen odgovor vodje TE. Normalen pojav je, da se delavci zanimajo za potek remontnih del v svojem obratu. Nenormalna pa je reakcija na postavljeno vprašanje s strani tov. Gasarja.

Celotno vprašanje pa nas postavlja tudi pred drug problem. Člani vsake SDS imajo pravico in dolžnost, da o problematiki v obratu razpravljajo in sodočajo, kakor tudi, da so o celotni stvari pravočasno in celovito informirani. Odnos, kakršnega je pokazal pri tem vprašanju tov. Gasar pa ne more biti v spodbudo delavcu TE, da po samoupravi poti rešujejo probleme. Tu ne gre za en sam problem saj je treba misliti tudi na prepočasno izvajanje remontnih del v okviru rednega vzdrževanja, kakor tudi na kadrovske problematiko. Res je, da je v TE trenutno mlad kader z malo delovnih izkušenj, toda tudi ta kader se bo lahko izpopolnjeval in usposabljal za delo tudi na najbolj zapletenih opravilih, če se jim bo zaupalo in nudila strokovna pomoč starejših in izkušenejših delavcev. Kaj lahko pa se nam zgodi, da zaradi velikega zapuščenja obrata TE delavcev z večletno prakso, pride tudi do vprašanja normalnega in nenormalnega obratovanja celotnega pogona TE. Koliko so odgovorni naredili do sedaj na tem področju, sami ne vem, ker do sedaj še nisem zasledil informacije na to vprašanje.

Ivan Železnikar

NOVICE IZ TOVARNIŠKIH ČASOPISOV

PLAMEN KROPA

PROIZVODNJA V JUNIJU IN JULIJU

Iz časopisa Plamen, ki ga izdaja tovarna vijakov Plamen Kropa povzemamo, da v juniju niso izpolnili operativnega plana. Izdelali so 691.609 kg izdelkov in so za 7 % pod planom. Tudi v juliju ni bil dosežen plan, saj so namesto 650.000 kg izdelali le 562.139 kg, in so tako za 13,5 % pod planom. Da v juniju in juliju plan ni bil dosežen, je treba vzroke iskati v odsotnosti z dela zaradi dopustov, vendar pa računajo, da bodo vse to nadomestili do konca leta.

Z REZULTATI POSLOVANJA NISO V CELOTI ZADOVOLJNI

V številki 7-8 časopisa Plamen o doseženih rezultatih piše tudi Franc Mlakar. Iz njegovega prispevka povzemamo, da so v prvem polletju uspeli ustvariti toliko prihodka, da so pokrili vse stroške ter oblikovali planirano amortizacijo v celoti. Preko 92 % so porabili za kritje izplačanih osebnih dohodkov ter sredstev skupne porabe. V primerjavi s prvim polletjem prejšnjega leta je celotni prihodek višji za 4 %, dohodek za 10 % in čisti dohodek za 6 %. Povprečni osebni dohodki so v primerjavi s istim obdobjem lani večji za 22 % in so dejansko že zelo blizu planiranim. Nesorazmerno povečanje sredstev za kritje osebnih dohodkov v primerjavi s povečanjem

dohodka, odnosno čistega dohodka, ter istočasno povečanje materialnih stroškov, je nujno vplivalo na zmanjšanje sredstev za sklade za 25 % in znižanja akumulacije za 20 %.

Pisec prispevka Franc Mlakar meni, da je sorazmerno skromen poslovni uspeh posledica nezadovoljnih proizvodnih rezultatov. Količinska proizvodnja, vključno z mesecem julijem je dosežena za 89,3 %. Realizacija prodaje je za 98,6 % doseganja približuje predvidenim ciljem, vendar je njen porast za 4 % v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta premajhen za preprečitev nadaljnjega padca akumulacije poslovanja. Franc Mlakar med drugim ugotavlja, da je ob primerjavi z lanskim letom za obdobje januar – julij poprečna prodajna cena narasla za 19,6 %, kar pomeni lep napredek in kaže da se uspešno uveljavljajo s kakovostnimi in zahtevnejšimi izdelki v naši industriji. Trenutna konjunktura za gotove izdelke je ugodna na tržistu in bi bili poslovni rezultati lahko boljši, če bi uspelo povečati proizvodnjo. Do konca leta so še štirje meseci in bo težko nadoknaditi zamujeno. Da pa bo kolikor toliko zadovoljiv poslovni uspeh, bo treba v zadnji tretjini leta z večjo proizvodnjo omogočiti najmanj 10 % presežanje mesečne realizacije prodaje. To bo težka naloga, vendar pa tov. Mlakar meni, da jo bo možno realizirati s povečano prizadevnostjo vseh zaposlenih za večjo produktivnost in boljše izkoriščanje delovnega časa.

ŠTORSKI ŽELEZAR

KONKRETNO IN ODLOČNO

To je naslov prispevka, ki ga uredništvo Štorskega železarja objavlja na prvi in drugi strani. Pisec Maksimilijan Šuster piše, da so delavci livarne strojne litine na sestankih samoupravnih organov ter na zboru delovnih ljudi kritično ocenili rezultate poslovanja. Na osnovi kritične ocene so bili sprejeti zaključki in ugotovitve, da bi do konca leta dosegli pozitiven rezultat oziroma, da bi pokrili izgubo.

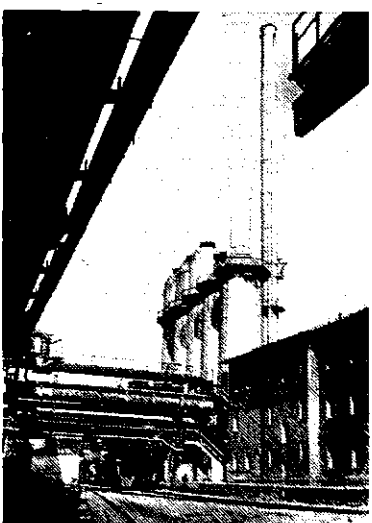
Iz polletnega poročila poslovanja je razvidna izguba v višini 3.352.407 din. Z gospodarskim načrtom je bila izguba planirana v višini 5.970.000 din. Za pokrivanje planirane izgube so v TOZD sprejeli sanacijski program z ukrepi, da bi izgubo pokrili do konca leta.

Sanacijski program je bil sprejet na tretji seji delavskega sveta TOZD in obsega ukrepe za izboljšanje dela v Livarni za doseg večje produktivnosti dela in direktnega znižanja stroškov, poleg tega pa še za ureditev notranjih dohodkovnih odnosov za proizvodnjo, ki jo Livarna dobavlja TOZD Traktorjev. TOZD MO ter ostali TOZD v delovni organizaciji. Program predvideva tudi komercialne ukrepe za doseg večjih prodajnih cen na osnovi analize programa in analize lastnih cen in vliva trga. Ugotovili so, da sanacijski ukrepi niso bili v celoti realizirani. Na področju notranjih ureditev so realizirali fizični obseg proizvodnje niso ga pa dosegli po vrednosti, čeprav je eksterna realizacija dosežena po vrednosti zaradi preseženega fizičnega obsega prodaje. Sledi ugotovitev, da so eksterne prodajne cene pri nekaterih proizvodih preizkise, prav tako tudi interne cene niso usklajene s stroški proizvodnje. Nadalje ugotavljajo, da tudi zadolžitve delovne skupnosti za ekonomiko in organizacijo niso bile v celoti realizirane in niso bili izvedeni medsebojni dohodkovni odnosi za proizvodnjo, ki jo dajejo ostalim TOZD. Tudi zadolžitve DS za komercialna dela niso bile v celoti realizirane, so pa v teku ker so vezane na daljši rok. To velja tudi za zadolžitve DS priprave proizvodnje, ki niso bile v celoti izpolnjene zaradi kompleksnosti problematike, ki jo bo treba uvesti na strojno obdelavo podatkov.

Glede na to, da v prvem polletju znaša izguba 3.352.407 din in da sanacijski program ni bil v celoti izpolnjen, ter na osnovi bodočih ukrepov DS zahteva, da bo sanacijski program v vseh točkah individualne in kolektivne odgovornosti dosledno izpolnjen. V zvezi s tem DS zahteva od vseh individualnih poslovnih organov, ki so zadolženi za realizacijo sanacijskega programa, da posredujejo poročila s problematiko o realizaciji zadolžitve DS do 15. septembra. DS tudi meni, da je saniranje izgube dosegljivo le z sprejetjem sanacijskim programom in ob čimprejšnji rekonstrukciji livarne. Sanacijski

program TOZD ki je bil sprejet v februarju, tudi predvideva ureditev medsebojnih dohodkovnih odnosov zaradi realnejšega ugotavljanja rezultatov dela, kar pa še ni izvedeno, za kar je bila zadolžena DS EO. V zvezi s tem je DS zahteval sprotne in mesečne ugotavljanje razlik, ki nastajajo kot je že navedeno, dokler niso razrešeni medsebojni dohodkovni odnosi. V zvezi z rezultati poslovanja v prvem polletju so bili sprejeti še naslednji sklepi:

– od finančne službe zahtevajo, da razčleni stroške, ki so zajeti v izredne izdatke. Poročila ne ustrezajo v takšni obliki, saj v njih ni prikazana primerjava med planskimi in doseženimi rezultati oziroma stroški. Finančna služba in EO naj prikažeta primerljivost elementov zaključnega računa in mesečnih poročil z gospodarskim načrtom. Med drugim DS zahteva od DS EO, da oblikuje informacije o doseganju stroškov in rezultatih dela TOZD v razumljivi obliki, da bi samoupravni organi in delovne skupine lahko pravočasno in lažje ugotavljali odstopanja po vplivnih sestavinah za doseganje planskih ciljev in sanacijskih ukrepov. Sprejeli so še vrsto internih ukrepov in nalog ter posredovali službi družbenega knjigovodstva v Celju poročilo o sprejetih sanacijskih ukrepih, ki v zgosteni obliki obsegajo konkretne aktivnosti o izboljšanju tehnologije in za znižanje stroškov proizvodnje, za ureditev medsebojnih dohodkovnih odnosov v delovni organizaciji za proizvodnjo, ki jih dobavljajo TOZD Tovarna traktorjev in TOZD Mehanska obdelava. Iz poročila so razvidne tudi aktivnosti na področju realnega vrednotenja proizvodnje na trgu ter z optimiziranjem proizvodnega programa v smislu ožena odnosno specializacije glede na tehnološke možnosti. Dokončati bo treba rekonstrukcijo obrata Livarne strojne litine, ki je bila začeta v letu 1975 in bo s tem omogočena proizvodnja 11.700 ton v letu 1983.

Na šilvelikani

STANOVANJSKO GOSPODARSTVO VČERAJ, DANES, JUTRI...

(Nadaljevanje s 1. strani)

sti za področje stanovanjskega gospodarstva v obdobju 1976–1980. Zato preteklo štiriletno mandatno obdobje terja nekaj ugotovitev in spoznanj, da bi tako lažje ocenjevali opravljeno delo, hkrati pa izpostavili tudi nekatere nujne izhodiščne ugotovitve in stališča za delo na področju stanovanjskega gospodarstva v prihodnje. Že na samem začetku pa je potrebno ugotoviti, da so v stanovanjsko gospodarstvo vključeni številni in raznoliki dejavniki. Samoupravna stanovanjska skupnost je le mesto samoupravnega sporazumevanja, ki mora sloneti na načelih vzajemnosti in solidarnosti. Vse to pa mora zagotavljati, da delovni ljudje v združenem delu in občini v krajevnih skupnostih lahko organizirano uresničujejo svoje osebne in skupne potrebe in interese, ne samo pri graditvi temveč tudi pri uporabi in gospodarjenju s stanovanji.

Povsem razumljivo je torej, če je zakon o samoupravnih stanovanjskih skupnostih določil, da so zadeve programiranja in financiranja graditve stanovanj in stanovanjskih hiš ter poslovnih prostorov v stanovanjskih hišah v družbeni lastnini, nadalje gospodarjenja s skladom stanovanjskih hiš ter družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu – zadeve posebnega družbenega pomena. Vse te naloge uresničujejo delovni ljudje v stanovanjski skupnosti, posamezne odločitve o zadevah, ki so posebnega družbenega pomena pa morajo biti sprejete v soglasju z občinsko skupščino, zlasti še iz razloga, ker je stanovanje element celovite družbene ekonomske reprodukcije, poleg tega pa tudi bistvena sestavina ekonomske in socialne varnosti delovnega človeka in občana in to ne glede na lastniško stanovanje. Tak značaj in pomen stanovanja pa terja na področju stanovanjskega gospodarstva vzpostavitev določenih ekonomskih zakonitosti, pri tem pa sta še posebej izpostavljeni cena stanovanj in ekonomska stanarina kot družbeno priznana cena uporabe stanovanj.

Ne da bi v celoti ponavljali bistvene ugotovitve resolucije VIII. kongresa ZKS za področje stanovanjske politike, moramo poudariti, da je že pod naslovi 25., 26., 27. in 29. poglavja resolucije nedvoumno in jasno povedano:

– da je urejanje stanovanjskih razmer delovnih ljudi pogoj za krepitev njihove ekonomske in socialne varnosti,

– da je uvajanje ekonomskih stanarin temelj za uveljavitev delavcev in občanov kot nosilcev hišne samouprave,

– da bo družbeno usmerjena stanovanjska gradnja pospešila celovito zadovoljevanje potreb bivanja in življenja ljudi v stanovanjski soseski,

– da morajo skupnosti socialnega varstva zagotoviti oblikovanje celovite politike socialne varnosti delovnih ljudi in občanov.

DELEGATSKI SISTEM IN HIŠNA SAMOUPRAVA

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice je bila ustanovljena 18. januarja 1974, torej še pred izidom zakona o samoupravnih stanovanjski skupnosti (temelj je bil XXXIII. ustavni amandma). Ker so bili delegati stanovanjske skupnosti izvoljeni še pred izidom zakona o oblikovanju in volitvah delegacij ter delegiranja delegatov v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti na zborih delovnih ljudi in občanov za štiriletno mandatno obdobje, so delovali kot stalni delegati, v tem primeru po mnenju republiške konference SZDL na zakonit način, saj so bili vsi delegati izvoljeni neposredno na zborih delovnih ljudi in občanov.

Ob stalnem mandatu delegatov stanovanjske skupnosti pa se je postavljalo vprašanje ustreznega stika delegatov z delegatsko bazo in pojav morebitnega »odborniškega« obnašanja delegatov. Priznati je potrebno, da delegati niso imeli ustreznih pogojev za tesnejšo povezavo s sredinami, ki so jih delegirale, vendar pa to ni pomenilo, da bi bili delegati neaktivni, saj se je skupščina v preteklem mandatnem obdobju sestala na 18 sejah, še manj pa, da bi zastopali ozka, za stanovanjsko skupnost nesprejemljiva stališča. Velja ugotoviti, da so delegati v mehanizmi zadovoljivo odpravljali svoje delegatske zadolžitve, kar je že pred tem ugotovil tudi aktiv komunistov v stanovanjski skupnosti, ki je v iztečenem mandatu štel 49 članov. To pa je bilo tudi zadosti močno politično jedro, ki bi učinkovito posegalo s političnimi ukrepi, če bi bilo potrebno, tako pa je bila dejavnost aktivna komunistov pretežno usmerjena k tekočim in perspektivnim nalogam. Široka razgledanost delegatov preteklega mandata in njihovo delegatsko delo nadružbenopolitičnem in samoupravnem področju pa daje utemeljen zaključek,

da so bili delegatom dobro poznani tudi širši problemi, želje in težave delovnih ljudi, v združenem delu in občanov v krajevnih skupnostih, zato so v skladu s širšimi interesi tudi delovali. Razumljivo je, da v preteklem obdobju nismo opravili enako dobro vseh začrtanih nalog in usmeritev. Na vse to je ob zaključku mandata opozoril odbor samoupravnih delavske kontrole v obsevnem poročilu, ki več ali manj zadeva vse dejavnike na področju stanovanjskega gospodarstva v občini, obsežnost tega poročila in poudarjenost posameznih nedoslednosti in napak pa je v določeni meri možno šteti za kot programsko usmeritev odbora delavske kontrole v tekočem mandatnem obdobju.

Razen tega, da stanovanjska skupnost ni imela dovolj jasno opredeljene delegatske baze za širše delovanje delegatov v TOZD in drugih organizacijah ter krajevnih skupnostih, pa smo se tako kot v drugih tudi v naši občini srečali s težavami delovanja hišne samouprave, ker so le v približno treh četrtinah družbenih stanovanj organizirani hišni sveti in zbori stanovančev, medtem ko zbori stanovančev v krajevnih skupnostih sploh ne delujejo kljub temu, da so njihovo mesto, vlogo in delovanje jasno opredeljeni v statutih vseh krajevnih skupnosti v naši občini.

Kljub določenim naporom stanovanjske skupnosti, biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje, nadalje komisij za pomoč hišnim svetom pri svetih krajevnih skupnosti in krajevnih konferenc SZDL, so doseženi rezultati še vedno premalo obhrabrujoči, da bi bili v delovanju hišne samouprave lahko zadovoljni. Zato ta naloga še vedno ni zaključena. Premalo učinkovito delo hišnih svetov in zborov stanovančev pa ima nujno za posledico, da niso aktivno vključeni v programiranje tekočega in investicijskega vzdrževanja stanovanjskega sklada, s tem pa tudi ne v izvajanje teh nalog. Zato vse preveč radi naslavljammo kritiko na delovanje vzdrževalne službe katero opravlja pogodbeno za stanovanjsko skupnost biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje, s tem pa poskušamo zmanjševati odgovornost in odločujoči vpliv hišne samouprave. Ta ugotovitev naj ne gre v zagovor vzdrževalni službi, ki opravlja težavno in odgovorno delo – nemalokrat tudi nedosledno in premalo učinkovito, saj so roki in kvaliteta dela večkrat zelo vprašljivi, temveč je potrebno jasno opredeliti in izostriti spoznanje, da smo hišna samouprava mi sami, uporabniki družbenih stanovanj, da zelo neradi prevzemamo zadolžitve predsednikov hišnih svetov, pri čemer komunisti niso nobena izjema, da smo ravnodušni kako hiša obratuje, da smo neracionalni, na primer, pri uporabi dvigal, stopniščne elektrike, zelenic in drugega, da pa smo kot plačniki obratovalnih in drugih sredstev izredno aktivni ko gre za ugovarjanje višini nastalih stroškov. Svoječasni izgovori, da je premajhna materialna podlaga, ki naj bi spodbudila delovanje hišnih svetov v sedanjem času ne velja več, kajti stanarine so se od leta 1975 dalje v naši občini povečale za 128 % v poprečju, s tem pa so se zanesljivo povečala tudi sredstva s katerimi direktno upravljajo hišni sveti sami. Premajhna učinkovitost hišne samouprave ima tako za posledico, da sredstva tekočega vzdrževanja niso vedno izkoriščena pa tudi obratovalni stroški stanovanjskih hiš so v neobvladovanem porastu povsod tam, kjer ni primernega dela hišnih svetov pa tudi stanovančev samih. Zato ostaja naloga nadaljnjih krepitev hišne samouprave tudi vnaprej pri čemer še zlasti ne smemo zanemariti dejstva, da na dobrem delu hišnih svetov in zborov stanovančev sloni tudi učinkovito delo na področju ljudske obrambe in družbene samoočrte, to pa pomeni, da bo potrebna še vnaprej trajna in skupna politična akcija stanovanjske in krajevnih skupnosti ter krajevnih organizacij SZDL.

SREDSTVA ZA STANOVANJSKO IZGRADNJO IN STANARINE

Pomembno izhodišče za realizacijo programov stanovanjskega gospodarstva pa je zlasti ustreznost materialna osnova, bodisi, da gre za realizacijo programov novogradnje, družbene pomoči ali vzdrževanje stanovanjskega sklada.

V naši občini veljavnost samoupravnega sporazuma o minimalni stopnji izločanja sredstev za razširjeno reprodukcijo in družbeno pomoč potekala od 31. 12. 1976 dalje. Ta sporazum je bil sklenjen v začetku leta 1973 in je določa minimalno 8 % stopnjo izločanja sredstev za stanovanjsko graditev iz bruto osebnega dohodka.

Že koncem leta 1975 je aktiv komunistov v stanovanjskem gospodarstvu opredelil stališča, da je v tekočem srednjeročnem obdobju po-

trebno zagotoviti učinkovitejšo združevanje sredstev po 13. členu zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, pri čemer so aktiv komunistov takrat predvsem vodile ugotovitve, da znaten del stanovanjskih sredstev ni izkoriščenih, premajhna doslednost pa je bila prisotna tudi pri uveljavljanju dogovorjenega razmerja med porabo sredstev za družbeno oziroma individualno stanovanjsko gradnjo. Dogovorili smo se namreč, da bomo najmanj 70 % stanovanjskih sredstev namenjali za družbeno stanovanjsko gradnjo, preostala pa za individualno gradnjo, še vedno pa smo pričeli razlagati v sicer redkih TOZD, da je najučinkovitejša tista stanovanjska politika, ki izključno podpira individualno gradnjo, češ da s 100.000 din kredita TOZD lahko reši stanovanjsko vprašanje svojega delavca, za nakup družbenega stanovanja pa je potrebno odšteti petkrat toliko.

Na podlagi predhodnih dogovorjanj z združenim delom o spremembah notranje delitve je bilo moč ugotoviti, da za tekoče srednjeročno obdobje ni možno odbržati še vnaprej 8 % stopnjo izločanja sredstev za stanovanjsko graditev, zato se je združeno delo opredeljevalo za 7 % stopnjo. Podpis samoupravnega sporazuma za 7 % stopnjo stanovanjskega prispevka bi v celoti uspel, ker smo sredi januarja 1977 še razpolagali z ugotovitvami združnega dela, da 7 % stopnja izločanja ne bo predstavljala posebnih težav, vendar pa so takoj za tem pričeli sindiakti voditi akcijo zniževanja stopnje stanovanjskega prispevka na največ 6 %. Na predlog predsedstva občinskega sveta zveze sindikatov in izvršnega sveta občinske skupščine Jesenice je bil dan v javno razpravo nov predlog samoupravnega sporazuma, ki je za obdobje 1977–1980 predvidel le 6 % stopnjo izločanja sredstev iz bruto OD, da pa bi na nek način nadomestili izpad tega odstotka je bilo s sporazumom dogovorjeno, da bodo podpisniki v skladu s svojimi možnostmi in potrebami namenili za reševanje stanovanjskih potreb svojih delavcev tudi del dohodka s katerim razpolagajo. Iz tega vira pa je v naši občini oblikovanih relativno malo stanovanjskih sredstev, saj je v glavnem le železarnica, ki uspeva za stanovanjsko gradnjo zagotavljati tudi primeren del dohodka, v vseh ostalih organizacijah pa so ta prizadevanja neznatna, oziroma zagotavljajo, da nimajo možnosti.

Zniževati prispevno stopnjo za stanovanjsko graditev pa v končni posledici vpliva tudi na zmanjševanje programov stanovanjske graditve, kajti združeno delo vse doslej ni uspevalo znižane stopnje nadomestiti iz dohodka, bistvenega izboljšanja pa ni pričakovati tudi do izteka tega srednjeročnega obdobja. Zakon o upravljanju in razpolaganju s stavbnimi zemljišči določa, da delovni ljudje in občani lahko določijo s samoupravnim sporazumom, da bodo iz sredstev, ki jih izločajo za stanovanjsko graditev iz osebnega dohodka namenili največ 20 % za financiranje izgradnje omrežja komunalnih objektov in naprav primarnega in sekundarnega pomena, ki služijo individualni rabi v stanovanjskih soseskah v okviru družbene usmerjene stanovanjske graditve. Ob tem nastaja odprto vprašanje ali ta sredstva zagotoviti iz obstoječih 6 % z drugačno notranjo delitvijo, ali pa se dogovoriti za oblikovanje dodatnih sredstev, kar bi skupno prispevno stopnjo povišalo na okrog 0,50 % oziroma iz 6 na 6,5 %. Do tega predloga se bodo v najkrajšem času morali v naši občini opredeliti sindiakti in izvršni svet, da bi stanovanjska in komunalna skupnost lahko pričeli voditi akcijo samoupravnega sporazumevanja v združenem delu. Ob tem velja omeniti, da imata občini Škofja Loka in Radovljica že sedaj 6,5 % stopnjo izločanja stanovanjskih sredstev, v Kranju pa so jo s 1. 1. 1978 dvignili iz 6 na 6,5 % v glavnem prav iz navedenega vzroka.

Naslednji pomemben vir sredstev pa predstavljajo stanarine. Ugotoviti je potrebno, da se je materialna podlaga za gospodarjenje s stanovanjskim skladom precej izboljšala, četudi ob tem moramo upoštevati skokovito rast cen obrtniških in drugih storitev. Če ugotovimo, da so se stanarine v letu 1975 v naši občini povečale za poprečno 46,6 %, v letu 1976 za 20 % in v letu 1977 za nadaljnjih 30 %, potem to v skupnem odstotku pomeni, da so se stanarine na osnovi iz leta 1975 doslej povečale za 128 %. Če pa k temu povišanju prištejemo še povišanje stanarin za poprečnih 30 % od 1. 7. 1978 dalje, potem to pomeni, da smo doslej povišali stanarine v naši občini na osnovi iz leta 1975 za 197,3 % v poprečju.

Vzporedno z rastjo stanarin pa je potrebno ugotoviti tudi uspešnost izvajanja nalog na področju investicijskega in tekočega vzdrževanja stanovanjskega sklada. To področje dela je eno najbolj zahtevnih, saj

terja velika denarna sredstva, nemalokrat pa ne daje nobenih vidnih efektov. Za pretečno obdobje moramo ugotoviti, da so se v glavnem vsa dela izvajala po sprejetih programih, priznati pa je potrebno, da kljub težavam pri zagotavljanju primernih izvajalcev obrtniških del sredstva investicijskega vzdrževanja niso ležala neizkoriščena, kar pa v določeni meri velja za sredstva tekočega vzdrževanja s katerimi gospodarijo hišni sveti. Ta negativni pojav bo potrebno v bodoče odpraviti in zagotoviti sprotno porabo sredstev za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši.

V zadnjem obdobju, zlasti v letu 1977, pa se na območju naše občine srečujemo z negativnim pojavom naraščanja zneska neplačanih stanarin. Samoupravni organi stanovanjske skupnosti so o tej problematiki že razpravljali in terjajo učinkovite ukrepanje pri izterjavi vseh neplačanih stanarin. Ker opominjanje imetnikov stanovanjske pravice ne daje učinkovitih rezultatov je bilo odločeno, da je potrebno vse neplačane stanarine takoj iztožiti. Nevzdržno je, da stanovalci odklanjajo plačilo stanarine v celoti, hkrati s tem pa običajno tudi plačilo vseh zaračunanih komunalnih in drugih storitev, v primeru da s posamezno komunalno storitvijo niso zadovoljni (slabo ogrevanje v določenih dneih in podobno) ali pa, da se jim posamezna okvara oziroma druga pomanjkljivost ne uredi takoj, ko postavijo zahtevo.

Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje je dolžan o uspešnosti izterjatve neplačanih stanarin četrtmesečno poročati stanovanjski skupnosti. Morebitni utemeljeni ugovori prizadetih strank bodo dali vedeti kaj so pravi vzroki neplačevanja stanarin, sedanja spoznanja pa kažejo, da ne gre za socialno ogroženost prizadetih nosilcev stanovanjske pravice temveč za druge vzroke, ki so povezani z nerednostmi, izmiškanjem plačil in podobno. Vprašljiva je tudi uspešnost pobiranja stanarin z inkasanti, zato bo potrebno iskati tudi druge možne oblike (pri obračunu OD, s položnicami ipd.).

URESNIČEVANJE SREDNJEROČNEGA PLANA

V iztečeno mandatno obdobje stanovanjske skupnosti sodi tudi sprejemanje plana samoupravnega stanovanjske skupnosti občine Jesenice za področje stanovanjskega gospodarstva v obdobju 1976–1980. V tem obdobju načrtujemo zgraditev 1428 stanovanjskih enot, od tega 1078 ali 75,5 % v družbenem sektorju, 350 ali 24,5 % pa v individualnem sektorju, to pomeni v poprečju po 285 stanovanj letno, oziroma 215 v družbenem in 70 v zasebnem sektorju. Izhajajoč iz skupnega števila načrtovanih stanovanj bi to pomenilo, da bo v tekočem srednjeročnem obdobju zgrajenih po deset stanovanj na 1000 prebivalcev letno, kar je v skladu z družbeno politično akcijo graditve stanovanj v srednjeročnem obdobju.

V obdobju trajanja iztečenega štiriletnega mandatnega obdobja stanovanjske skupnosti je bilo zgrajenih skupaj 818 družbenih stanovanj ali v poprečju po 204 stanovanja letno (leta 1974–1977, leta 1975 – 229, leta 1976 – 243 in leta 1977 – 169 stanovanj).

Obveznosti za prvi dve leti tekočega srednjeročnega programa sta sicer 100 % izpolnjeni, vendar pa bodo že v letošnjem letu nastopile določene težave ker gradnja v okviru prve faze zazidalnega načrta v centru II kasni. Za leto 1978 je namreč načrtovana zgraditev 216 stanovanj, vključno s prvo stolpnico v centru II in dvema deveterorkoma v Mojstrani, trije objekti pa bodo dograjeni v začetku prihodnjega leta. Zato obstaja sicer nekaj opravičljivih vzrokov, saj center II pomeni odpiranje novega, dokaj težavnega gradbišča s potrebnimi rušenji in zagotavljanjem nadomestnih stanovanj, nemajhne težave pa predstavlja tudi neugodna nosilnost tal, problematika graditve zaklonišč ipd. Pričakovati je bilo, da bo nastal določen zastoj pri odpiranju novega gradbišča, kajti območje Plavža je praktično pozidano, zato izstopata kot novi gradbišči center I in center II. Niso pa vsi vzroki kasnitve utemeljeni, vsekakor so tudi subjektivni. Prepozno komunalno opremljamo potrebna zemljišča, prepozno izdelujemo projektne dokumentacije, dokaj lagodno pa se obnašamo tudi v času same gradnje, saj je nespoštovanje gradbenih rokov običajen pojav, zlasti še v zadnjem obdobju, ko je samoupravna stanovanjska skupnost jasno opredelila stališča, da zgrajeni stanovanjski objekti ne morejo biti oddani imetnikom stanovanjske pravice v uporabo, če ni istočasno izvedena tudi celovita zunanja ureditev.

Če mora družbeno usmerjena stanovanjska gradnja postati osnovna oblika gradnje stanovanjskih sosesk in če mora sloneti na družbenem dogovarjanju o osnovni soseski, njeni opremljenosti, strukturi in kvaliteti stanovanj ter spremljajočih objektov, potem bo z določeno politično

akcijo potrebno doseči, da bodo v krog dogovarjanja vključeni vsi zainteresirani, zlasti pa zadolženi in odgovorni dejavniki.

Nepravočasno odločitve kupcev poslovnih prostorov povzročajo nemajhne težave pri opredeljevanju koncepta gradnje stanovanjske soseske, kar velja ne samo za center II in center I, temveč za dosedaj stanovanjsko gradnjo na Plavžu. Gradbeno podjetje ni pripravljeno graditi poslovnih, to je pritličnih etaž za neznane kupce iz svojih sredstev, ker je to za njih preobčutna obremenitev in riziko, reproduktivna sposobnost naših trgovskih organizacij pa je prav tako omejena in to že do tiste meje, da v novozgrajenih stanovanjskih soseskah postaja kritična oskrba z osnovnimi življenjskimi potrebščinami, ker nimamo pravočasno zgrajenih preskrbovalnih centrov.

Iz stanovanjskih sredstev gradnja poslovnih prostorov ni možna. Ker pa gredo določeni predlogi v smeri porabe prostih sredstev odpravljenega občinskega stanovanjskega sklada tudi za gradnjo poslovnih in drugih spremljajočih prostorov velja ugotoviti, da stanovanjska skupnost usmerja vsakoletne proste anuitete izključno za potrebe stanovanjsko-komunalne izgradnje. Iz teh sredstev so bila grajena doslej kanalizacijska, vročevodna in visokonapetostna omrežja za potrebe stanovanjskih sosesk, kajti v nasprotnem primeru bi bilo potrebno vse tovrstne stroške vnesti v ceno kvadr. metra, oziroma zagotoviti potrebna sredstva pri združenem delu, kajti tudi za komunalne delovne organizacije velja ugotovitev, da so nespособne prevzemati večje kredite za razširjeno reprodukcijo, še manj pa so sposobne z lastnimi sredstvi sodelovati pri opremljanju novih stavbnih površin. Zato velja tudi za območje naše občine, da je financiranje in kreditiranje pridobivanja zemljišč še vedno pomanjkljivo, samoupravna organiziranost pa dobiva jasnejšo obliko šele po formiranju komunalne skupnosti, oziroma samoupravne enote za stavbna zemljišča. Ker mora po družbenem planu SRS za obdobje 1976–1980 postati družbeno usmerjena gradnja prevladujoča oblika stanovanjske gradnje, bo nujno potrebno čimprej izdelati srednjeročne in dolgoročne plane pridobitve in priprave stavbnih zemljišč, hkrati pa pospešiti in skrajšati roke za pripravo urbanistične in nasploh celovite dokumentacije za pravočasen pričetek gradnje slehernega stanovanjskega objekta ali celovite soseske.

Ker smo praktično na polovici tekočega srednjeročnega obdobja bodo potrebni nemajhni naporji vseh v stanovanjsko graditev vključenih dejavnikov, da bodo srednjeročne naloge uspešno, predvsem na pravočasno zaključene, saj bo v letih 1979 in 1980 potrebno zgraditi še nadaljnjih 450 družbenih stanovanj, medtem ko za individualno gradnjo kaže da bo planirana obveznost celo lepo presežena.

Vzporedno s spoštovanjem gradbenih rokov pa je potrebno izpostaviti tudi vprašanje kvalitete gradnje in gradbenega nadzora. Pričakovati je bilo, da bodo integracijska gibanja v naši občini na področju gradbeništva vnesla večji red in kvaliteto v vse faze predpriprav in same gradnje, skratka na področje racionalizacije stanovanjske gradnje, vendar z doseženim še ne moremo biti zadovoljni. Delovna organizacija ima pravico terjati za primerno plačano ceno kvadratnega metra tudi primerno kvaliteto in spoštovanje rokov. Vendar pa so vse prepogosti pojavi, da projektanti in izvajalci kažejo še vedno vse premalo poslušna za želje pa tudi zahteve kupca, oziroma uporabnika novozgrajenega stanovanja.

Tehnični pregledi novozgrajenih objektov niso zadosti učinkoviti, enaka ugotovitev pa velja tudi za gradbeni nadzor. Vse preveč je še vedno ugotovljenih pomanjkljivosti in napak ob tehničnem prevzemu, vse preveč pa tudi nerealiziranih obljub, ki so nenazadnje zakonita obveznost izvajalca, dabo takoj odpravil vse ugotovljene napake in pomanjkljivosti, predvsem v času trajanja garancijskega roka. Značilen primer je stolpnica S-4, kjer je hišni svet poizkušal uveljaviti odpravo napak v garancijskem roku celo v breme sredstev investicijskega vzdrževanja, kar je samo dokaz več, da garancijskih obveznosti izvajalca ne izpolnjujejo dosledno, zato v posamičnih primerih ne preseneča to, da se prizadeti stanovalec v svoji nemoči zateče k temu, da odkloni plačilo stanarine.

Na področju uveljavljanja sistema družbenega dogovarjanja cen stanovanjske graditve moramo ugotoviti, da je bil v občini sprejet 17. 7. 1975 družbeni dogovor o načinu oblikovanja cen stanovanjske graditve. V tem obdobju pa se je koordinacijski odbor za izvajanje tega družbe-

(Nadaljevanje na 12. strani)

TRAGEDIJA V MEDJEM DOLU

Zasliševanje se je začelo ob sedmih zvečer in je prvo noč trajalo do štirih zjutraj. Kadar koli Lojze ni takoj odgovoril, je Regitnik zamahnil z bikovko po njem, da se je zvil od bolečin. Edina misel mu je bila, da ne sme izdati nikogar in ne povedati, da je kurir. Toda odločilni sklep je kaj kmalu pogoltnila kruta resničnost. Zvečer se je vrnila nemška zaseda iz Medjega dola. Policijski oficir je dal gestapovcu Maurerju seznam in risbo. Za trenutek so prenehali zasliševati.

Kmalu nato je Maurer zmago-slavno vstal in začel brati imena kurirjev na vseh kurirskih postajah tretje kurirske releeje poti. Pri vsakem kurirju je prebral tudi njegovo partizansko ime.

Kaj pa to pomeni? Ali je med nami izdajalec? Če ima gestapo v rokah seznam vseh kurirjev na vseh kurirskih postajah, potem je izdajalec lahko samo eden izmed partizanskih poveljnikov. Kdo izmed kurirjev pa ve za vsa imena?

»Ali priznaš, da si bil kurir na kurirski postaji G-22?« ga je upršel Maurer in ga gledal kot strupena kača. Ni bilo vredno tajiti. »Da, bil sem,« je priznal Lojze in se jezil na ljudi, ki prodajajo za judenje denar svoje brate. »Ni ti treba ničesar več skrivati,« so mu dejali. »Kajti danes smo pobili vse kurirje.« Ob teh besedah je Lojze kričnil. Novica ga je zbudila kot meč v srce. Za hip je pozabil celo na svojo usodo in bolečine. Maurer je za trenutek odšel v sosednjo sobo, vrata pa je pustil priprta. Morda namerno, je ugibal Lojze. V sosednji sobi je opazil ob mizi sedeti partizana med gestapovci. »Kdo je ta izdajalec?« je ugibal Lojze. Danes vemo, da je bil to eden izmed borcev jesiško-bohinjskega odreda, ki so spremljali Očka. Nedvomno je bil plačani agent, ki je izdal kurirsko pot. Nemce pa napeljal, da so postavili zasedo. Škoda, da ga Lojze ni bolje uvidel v obraz.

Ne samo, da so gestapovci Lojzetu namerno povedali imena vseh kurirjev, temveč so mu celo pokazali risbo vseh kurirskih postaj. Po teh dokazilih je Lojze verjel, da so Nemci res pobili kurirje.

Zasliševanje je trajalo vse do štirih zjutraj. Vso noč ga ni gestapovec niti enkrat udaril, tepel ga je samo Regitnik. Le-ta je z bikovko tolikokrat mahnil po Lojzetu, da mu je do jutra posnel skoraj vso kožo s hrbita. Enajst dni je trajalo zasliševanje na jesiškem gestapu, potem pa so ga premestili v radovljanske zapore, od tod v Begunje in naprej v taborišče Podlublje, v podružnico Mauthausna. Šele po vojni je Lojze zvedel, da so Nemci vedeli za vsa kurirska imena in poznali kraje kurirskih postaj zato, ker so našli seznam v torbici pri mrtvem Stefanu, komandantu releeje poti. Partizan-izdajalec, ni vedel za vsa kurirska imena, od partizanov je pobegnil na gestapo zato, da bi izdal Očka, znanega partizanskega funkcionarja, ki so ga iskali Nemci.

KDO JE BIL OČKA?

Zanesljivih podatkov o tem, kdo je bil Očka, nisem mogel zvedeti na Jesenicah. Videl sem samo to, da se piše Novak. Nekdo mi je rekel, da je menda zdravnik v Ljubljani. Seveda je bil to napačen podatek. Po krajšem poizvedovanju sem zvedel, da je Očka Ivan Novak, dolgoletni član CK ZKS. Preden pa sem našel njegovo stanovanje, sem dobro uro hodil po Ljubljani.

Zal Očka nisem dobil doma. Nad vse prijazno me je sprejela njegova žena, s katero sva že čez nekaj minut klepetala, kot bi bila stara znanca. Povedala mi je, da je njen mož v bolnišnici Petra Držaja v Ljubljani. »Tam ga lahko obiščete,« mi je dejala, jaz pa sem odločno odklonil, da bi bolnika spraševal o dogodkih pred 25 leti, ko da bi bilo to pomembnejše od zdravlja. No, žena je vztrajala, naj ga le obiščem, ker njen mož rad obuja spomine na partizanske dni. Povedala pa mi je še tole:

Ivan Novak-Očka je bil rojen 15. aprila 1898. leta v Tacnu pod Smarno goro. Pred vojno je bil čevljarški delavec. Bil je v prvi svetovni vojni, potem pa se je priključil koroškemu borcu. Za njegov politični nazor je bilo sodelovanje v bojih za severno mejo odločilno. Služil je namreč v enoti, ki ji je poveljeval narodni heroj Stane Žagar. Le-ta je svoje vojake seznanjal z idejami oktobrske revolucije in s tem opravil veliko poslanstvo; saj so ideje Oktobra zažarele v mladih srcih.

Novak je kasneje deloval v raznih naprednih društvi in organizacijah. Ze pred vojno je bil sprejet v članstvo komunistične partije, kmalu pa je postal sekretar osnovne organizacije KP v Tacnu. V njegovi rojstni hiši je bila 1939. leta partijska konferenca; takrat se je srečal stovarišem Titom.

Leta 1941 je CK KPS poslal Novaka na Notranjsko z nalogo, da tam organizira ustajo. V tistih dneh se ga je prijelo ime Očka.

Na Notranjsko sta bila hkrati poslana tudi Novak in tovariš Franc Popit. Ker je bil tovariš Popit mlajši od Novaka, ga je zaradi konspiracije pred ljudmi klical za očka. Ljudje so verjeli, da sta oče in sin, v resnici pa sta bila oba politična delavca, ki ju je v tiste kraje poslal CK KPS. Kasneje so Novaka poslali v Belo krajino, kjer je bil okrožni sekretar. Bil je odposlanec Kočevskega zbora, novembra 1943. leta pa je bil v skupini slovenskih delegatov, ki so se udeležili drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu.

Pozimi 1944/45 ga je CK KPS poslal na Gorenjsko z nalogo, da pospeši zadnjo mobilizacijo; medtem pa je bil opravil še vrsto drugih pomembnih partijskih nalog. Novak je bil takrat instruktor pri CK KPS.

Ko sem se mu v bolnišnici Petra Držaja v Ljubljani predstavil, me je najprej okaral, rekoč: »Ej fant, zakaj nisi prišel vsaj dva meseca prej, ko sem bil še zdrav.« Opravičil sem se, in že hotel zapustiti bolniško sobo, ko mi je blagohotno rekel: »Sedi poleg mene in poslušaj.« Beseda je dala besedo in kar načuditi se nisem mogel bistrosti človeka, ki je bil med vojno in po njej na tolikih sestankih in v toliko krajih, zdaj pa mi pripoveduje o dogodkih iz vojne, kot da bi bilo vse to včeraj.

Očka je povedal, da ga je pot peljala prek Pokljuk, Radovne pa naprej v Karavanke. Spotoma se je udeleževal partijskih sestankov, vodil pogovore s političnimi delavci na terenu in s štabi enot, ki jih je srečal na potovanju. Po Gorenjski ga je spremljal Tone Peternej-Igor, kasneje pa sta se priključila še Aleš Jelenc, tedanji sekretar jesiško-bohinjskega okrožnega komiteja, in Ivan Gasperj-Mitja, član okrožnega komiteja. Očka je imel dva svoja spremljevalca, ki sta ga spremljala na dolgi poti od sedeža CK KPS pa do Gorenjske. Na Pokljuki jim je bilo dodeljeno še 14 borcev jesiško-bohinjskega odreda. V Radovni so se srečali s

kurirji, ki so se vračali s sestanka v Selski dolini. Iz pogovora z Očkom nisem mogel ugotoviti, ali so prvo noč, potem ko so prišli čez Savo, prenočili nad Javorniškim rvtom ali Jeseniškimi rvti. Očka se spominja, da sta se z Igorjem že naslednji večer v vasi srečala s terenskimi političnimi delavci in da sta se tam udeležila sestanka okrajnega komiteja OF in KP.

»Ponoči nisem dobro spal,« se spominja Očka, »zbudil sem se zgodaj zjutraj. Z Igorjem in najinimi osebnimi spremljevalci smo zjutraj nadaljevali pot naprej po pobočju Karavank proti štabu kokrškega odreda. Slutil sem, da nekaj ne bo v redu, kajti že prvo noč je pobegnil borec iz spremstva jesiško-bohinjskega odreda. Od njega so gestapovci lahko zvedeli, kdo vse je v naši skupini. Komaj smo odnesli pete, že smo za seboj slišali streljanje; (opomba: streljanje, ki ga je slišal Očka, ni bilo tisto, ko so napadli kurirje, ampak napad na patroljo jesiško-bohinjskega odreda, ki jo opisuje Iztok; ali pa so slišali strele na prva dva kurirja, ki sta v jutranjih urah šla po kurirski poti, po kateri je šel tudi Očka).

Očka je imel namen v kokrškem odredu marsikaj urediti. Ze med potjo je zvedel za pojave samovolje in nezakonitosti. Se ko je bil v Podlublju v Bohinju, ga je o tem obvestila kurirka Micka Kokalj-Urška s Sela pri Žirovnici.

Očka je pod Karavankami opravil več pomembnih nalog, ki so koristile socialistični revoluciji. Ostro je grajal razne nepravilnosti, po njegovem odhodu pa so se v enotah in na terenu odnosi med ljudmi precej izboljšali.

Zanimivo je, kako se je Očka vrnil čez Savo. Za smrt kurirjev so kmalu zvedeli Očka se spominja, da so mu takrat povedali, da je v kratkem času pod Karavankami padlo 14 kurirjev (podatek je točen; v Medjem dolu so padli štirje kurirji in obveščevalci, sedem dni kasneje pa v Dragi pri Begunjah še sedem kurirjev). Jasnno je bilo, da so bile kurirske steze izdane. Zato se je Očka odločil za neverjetno drzen korak. Vprašal je terence pod Stolom, če je še kakšna druga pot čez Savo. Žirovniški aktivisti so mu povedali, da imajo redno zvezo prek Ribnega pri Bledu na Jelovico. »Z Igorjem morava na partijsko konferenco na Pokljuko,« je dejal Očka in se zazrl v podnožje Triglava, kot bi hotel skočiti do tja.

Tuhtali so in tuhtali, kako naj bi Očka in Igorja varno pripeljali čez Savo. Bila je huda zima, snega je bilo več kot pol metra. Pa se je nekdo spomnil, da imajo terenci dobre zveze z blejskim soferjem Pogačarjem. Soferja so poklicali in ga vprašali, ali si upa prepeljati z avtom skozi Bled dva partizanska funkcionarja do Pokljuke ali pa vsaj do Gorij. Pogačar je dejal, da ne ve, kakšna je cesta proti Gorjam, da pa bo zjutraj pogledal. Drugi večer je prišel Pogačar do Rodin in povedal, da je cesta spluzena in da ju bo lahko peljal. Očka in Igor sta se usedla v avto, spremstvu pa naročila, naj gre zelo previdno okoli na Pokljuko.

Očka in Igor sta bila v avtomobilu v angleških uniformah, oba z brzo-strelkami, pištolama in bombami za pasom. Pogačar ju je peljal na svoj dom na Bled, blizu gostilne Union. Tu sta Očka in Igor prenočila, zjutraj pa so spet sedli v avto in se odpeljali. Sofer je vozil s takšno hitrostjo, da je blizu hotela Jelovice skoraj povozil nemškega policijskega psa. Dva višja gestapovska oficirja sta mahala soferju, naj ustavi. Gestapovca sta bila jezna zaradi psa, še sanjalo pa se jima ni, da se v avtomobilu vozita dva znana partizanska funkcionarja. Ob vznožju Pokljuke sta Očka in Igor izstopila, se soferju zahvalila in peš nadaljevala pot.

Nadaljevanje

Troje Nemcev je opazil. Stali so v gruči, sredi nekoliko razširjenega kolovoza. Niso gledali proti njemu, ampak so se pogovarjali. Skozi daljnogled je opazil, še nekaj policistov. Čakajo na povelje, da se pomaknejo naprej ali čakajo prav nanj?

Naglo se je vrnil. Komandirju prve čete je povedal, kako naj vodi kolono, naj bo desetina neprestano z njim v stiku. Previdno, zelo počasi, se je Samo premikal od drevesa do drevesa.

Dobro uro je tako hodil, ko se mu je zazdelo dovolj. Usmeril je kolono proti velikim planinam, ki so se vzpenjale na zahodu.

Izbral je dobro smer. Hodili so že dobro uro, ne da bi naleteli na sovražnika. Nenadno mu je zastal korak. Upočasnil je hojo. Ni mogel razumeti. Odkod sredi gozda travnata dolina. Svetlikalo se je skozi drevje, opazil je travnik. Živčno je zamahnil z roko, naj kolona obstane. S kurirjem sta šla naprej.

Prav čudno, pred njim je bila travnata dolina. Opazil je dvoje hlevov, hišo, ki bi lahko bila planšarija. Vendar nikjer človeka ne živali. Levo in desno od doline so bile precej strme skale, ki so prehajale v greben. Moral se je hitro odločiti, naj zavije v dolino, na drugo stran, v planino, naj skuša obiti dolino. Kako dolga sta grebena, ni vedel. Poskušal bo prečkati dolino in preiti do vznožja planin. Tam, to je bil prepričan, bo varnejše.

»Predhodnica, naprej,« je ukazal kurirju. »Še desetina z mitraljezom, ki bo ščitila prehod, če bo treba.«

Nestrpno je čakal, da bo predhodnica izginila za ovinkom, da bo spet v gozdu in ne bo slišal strela.

»Hitro za njim,« je ukazal desetarju, strojničarju. »Tjale,« je pokazal z roko na skalo, iz katere je bil dober pregled nad dolino, »tjale postavi mitraljez. Glejte, da se ne boste umaknili, če bo zapokalo.«

TANVR

5 VINKO TRINKAUS

Hrast in Robin sta prišla do njega. Tudi njima dolinica ni bila všeč. Prav tako ne grebena. Ozirala sta se nazaj. Bilo je očitno, kaj želita; da se ne bi umaknili v neznane planine, kjer bodo težko našli zvezo s svojimi.

Samo je bil odločen, da se umakne v planino. Na varno.

»Robin, ko bo prvi vod preko doline, pojdi za njim in organiziraj zasedo. Nemci lahko pritisnejo za nami in bo treba ščititi preboj preko doline,« je razlagal Samo. »Ko bo bataljon na oni strani, bomo izven obroča. Skleniti bi morali novega, da bi nas spet lahko obkrožili.«

»Res moramo v planine?« je zaskrbljeno vprašal Hrast. »Kot vem je to povsem izven naših nalog. Naša smer je vzhod; tja bi morali.«

»Tja se odpravimo, ko bo Nemce minilo veselje, da nas obkoljujejo. To pa bodo napravili le, če ne bodo imeli uspehov,« je prepričano odvrnil Samo.

Vod je bil že preko dolinice, ko je Samo pomignil Robinu, naj se vključi v kolono. Gledal je za njim, računal, kdaj bo v gozdu. Ko je zaslutil, da je Robin že pri prvem vodu, se je oddahnil. To je vedel: Robin se ne bo umaknil preje, dokler ne bo glavnina bataljona na drugi strani.

Samo je nestrpen mahal borcem, naj pohitijo, da bodo čimprej na drugi strani. V njegovem priganjanju so zaznali posebno skrb, zato so del poti stekli. Polovica bataljona je bila že v dolini, ko je Samo pomignil Hrastu, naj se vključi v kolono. Zdržal je komisarjev preiskujoči pogled, ko ni razumel, zakaj mora on, v kolono, komandant pa še vztraja ob koloni. Prešinil ga je piker nasmeh, ki je Sama hudo zasklel. Uganil je, da čakam Sonjo, ki je v tretji četi.

»Počakati moram še malo, če bi ptičinski za nami, da ne zbežajo tretje čete,« je Samo zmomljal v opravičilo.

V odgovor je prejel le Hrastov posmeh. Morebiti je ostri izraz njegovih oči pretil, da se bodo o tej odločitvi še pogovorili v štabu.

Ne bo potrebno, se je razveselil Samo, ko je zagledal komandirja tretje čete, kako maha borcem naj pohitijo. Takoj za njim, čeprav pred Sonjo, se bo vključil, je sklenil. Njegovo premišljanje so presekali strelji iz desne. Z nasprotne strani, z desne, je nemški strojničar obstreljeval kolono. Na srečo je bil oddaljen vsaj petsto metrov, tako da njegovi rafali še niso zadevali v živo. Samo je videl, kako borci opotekajoče, sklonjeni tečejo po dolini. Ni mogel presoditi, če so ranjeni ali so tako mlahavi v strahu, da jih zadene krogla. Ogledil se je mitraljezec, ki je bil na skali. Predaleč, da bi lahko utišal nemškega strojničarja. Toda vsaj zbežal ga je, da ne bo tako zbrano meril.

Ce bi z enim mitraljezom stekel na desno, do majhne vzpetine, bi najbrž tako dolgo zadrževal Nemce, ki so se že usipali iz gozda, da bi bila tudi tretja četa preko doline. Bi, če bi mitraljezec dobro meril, da bi se ti zeleni soldati preplašili in poiskali krite.

(SE NADALJUJE)

SICILIJA - OTOK BOGASTVA IN BEDE

SPOZNANJA IN NAUKI

Turistova psiha je čisto nekaj drugega kot psiha navadnega zemljana v vsakodnevnih skrbmi in radostmi. Turist je povsem druga osebnost kot je doma. Je deli naivne, prijazne in na vse neumnosti pripravljene črede, z izrazitim nagnjenjem za vse, kar ne najde ali doživi doma. Verjame vse, kar mu povedo vodniki in mu z majhnim naporom vsilijo kot edinstveno, enkratno in sploh izredno zanimivo. Turist z lahkoto nasede tisti posebni atmosferi, ki jo ustvarijo na potovanjih in ogledih vsi, ki se z njim ukvarjajo. Pripravijo ga celo tako daleč, da začne že uživati, ne da bi se hudoval, če je pri tem tudi opeharjen. Koliko denarja se mimogrede znebiš, ne da bi to obžaloval. Plačaš to, plačaš ono, ker to pač počno tudi drugi. Skoraj vedno zgubiš smisel za vrednost in ceno in za valuto, v kateri plačuješ. Šele ko skopnijo zadnje rezerve deviz, se začneš praskati za ušesi in se spraševati, kam si dal denar, ko vendar nisi ničesar kupil. Le dovolj izkušenim se posreči, da ne nasadejo. To so stari mački, ki vedo, da se najprej reče hop, potem pa skoči, ali

pa ne. Ta nauk je še posebno priporočljiv na Siciliji, ker ti na vsakem koraku nekaj ponujajo, čeprav tudi v drugih sredozemskih deželah ni dosti drugače.

Se bi lahko pisal o izkušnjah in o drugih preprostih stvarih, ki bi bodočim turistom pomagali kdaj naj se odločijo za pot, da bi najbolj ustregli samemu sebi. Toda vrnimo se spet v Catanijo. Pojdimo na sprehod po osrednji, štiri kilometre kot z ravnilom zarisan ravnini Via Etnea, ki preseka mesto od mestnih vrat na južnem obzidju in se polagoma vzpenja do prvih pobočij obronkov mogočnega masiva Etne. In prav v tej ulici je največ tistega južnjaškega mestnega čredanja in hrupa, ki ga pričakujemo, da ga bomo srečali v tem sredozemskem mestu. V tej ulici je bil tudi naš hotel s svetovljanskim imenom Grand hotel Costa. Na zunaj je v dežju, ki se je prav tisti hip spet neusmiljeno zlivl po naših avtobusih, zgledal na moč podoben ljubljanskemu Slonu. Seveda pa se je navzlic osmin nadstropjem in balkonom, ki so viseli nad ulico, potem ko smo vsi mokri pribežali v vhodno halo, pokazalo, da je precej nižje kategorije. Na perspektu piše sicer, da je 2. a kategorija, a mu mirne duše ne bi prisodil niti C kategorije. Najbrž je bil »albergo« že davno amortiziran z vsem starim pohištvom in počasnim dvigalom vred. V edino zadoščenje nam je bilo, da smo z balkonov vrhnjih nadstropij imeli izreden razgled na Vio Etne po vsej dolžini in se na dober del mesta z ravnimi strehami.

KRIŽEM PO MESTU

Človeku se zahoče, da bi ure in ure opazoval hrupno vrvenje doli v breznu Vie Etne, ki ne pojenja niti ponoči. Prizor je zanimiv zlasti ko ne dežuje. Na ravnih strehah nižjih hiš se kot na gledaliških odrih z vso mogočno moptijo razkazuje življenje meščanov. Med zanimivo baročno arhitekturo palač in

cerkev so vrinjene s ponižno sredozemsko značilnostjo mani ali bolj iztrošene stanovanjske večnadstropnice, ki svoje siromaštvo skrivajo v ozadju temnih dvorišč ali na krovih. Zaradi skope odmerjenega časa se kajpak nismo mogli vdajati užitek razgledovanja z balkonov. Pohitili smo v avtobuse na krožno vožnjo po mestu.

Pri stopnišču baročne katedrale zvrnen cerkve sv. Agate, smo se ustavili le toliko, da nam je, zdaj že bolj razpoložena nemška vodnica, razložila njeno zgodovino in nastanek obnove Catanije, ki je doživela največji razcvet pod vladavino Špancov od 14. do 17. stoletja. Nasproti smo si ogledali dobro kiparsko umetnino-statuo svete Agate, ki je zaščitnica Catanije. O tej vrli svetnici se iz roda v rod, vse do današnjih dni, spletajo različne legende. Ubogo in zatirano ljudstvo naj bi se v svoji bedi zgledovalo po njeni svetniški kreposti in mučenstvu. Tudi manj bistroumni kot poprečni meščani Catanije pa so si najbrž že na jasnem, da je tudi na Siciliji, kjer je nekdanja glavna beseda cerkev, veljalo načelo o zemeljski ponižnosti in pokornosti, kot edini pogoj za zveličanje v nebesih. V neposredni bližini katedrale ob Via Etnea je znameniti in najlepši mestni park Villa Bellini. To je prava oaza zelenila in miru sredi bučnega mesta. Sredi čudovitega cvetnega vrta z okroglim jezerom in fontano so speljane ljubke stezice k velikim iz rok oblikovanim uri, ki razen natančne ure kaže vsak dan tudi datum. Ob poteh in skrbno negovanem okrasnem grmičevju na ličnih klopih posedajo mladi in stari. Celotno dežju stočijo in dostojanstveno, brez divjanja plavalcev in običajnih mestnih postopancev, v miru uživajo lepoto in se tako spominjajo velikega rojaka Bellinija, ki je bil rojen v tem mestu leta 1801.

Nadaljevanje prihodnjic

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni odbor predsedstva OK SZDL Radovljica je na 60. seji 6. septembra obravnaval družbeni dogovor o pridobivanju sredstev za osebno in skupno rabo za določanje OD in drugih prejemkov delegatov ter voljenih in imenovanih funkcionarjev. Posebna pozornost pa je veljala pripravi programa političnih nalog SZDL v jesenskem obdobju. Spregovorili so tudi o zakonu o Triglavskem narodnem parku, ocenili so letošnji teden solidarnosti in se dogovorili o pripravi proslave 35-letnice priključitve Primorske in Istre k Jugoslaviji in za proslavo obletnice bojev na Lipniški planini.

Konec avgusta so skoraj v vseh osnovnih organizacijah sindikata v radovljiški občini že sklenili javne razprave o gradivu in osnutkih dokumentov za 9. kongres ZSS in 8. kongres ZSJ. Čeprav na predsedstvo občinskega sveta ZSS še niso vse osnovne organizacije poslale svojih pripomb, je po zbranih podatkih že lahko ugotoviti, da je bilo največ pripomb na nov statut, zlasti na določila o trajanju mandata članov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata, ki naj bi ostal še naprej štiri in ne dve leti, kot je predvideno v predlogu statuta. Vse pripombe na gradivo in dokumente so 6. septembra predstavili občinski sindikati posredovali na republiškem posvetovanju v Ljubljani.

Na osnovi odloka o izvedbi obveznih priprav prostorskih planov v SRS in odloka priprav prostorskega plana občine Radovljica je izvršni svet OS Radovljica v avgustu sprejel delovni program za izdelavo in sprejem občinskega prostorskega plana. Za pripravo osnutka plana občine je zadolžil oddelek za gospodarstvo in finance pri OS, EMC – inštitut za regionalni, ekonomski in socialni razvoj iz Ljubljane ter delovno skupino izvršnega sveta. Za nosilce planov pa so zadolžene vse TOZD, KS in SIS z njihovimi organi za planiranje. Ti so dolžni pripraviti elemente plana ter javne razprave do konca septembra. Za uresničevanje strokovnih del so predvideni stroški v višini okoli štiri milijone din iz sredstev občinskega proračuna. TOZD, KS in SIS pa bodo svoje plane financirale iz lastnih virov.

Prejšnji teden so na seji koordinacijsko kadrovskega odbora pri OK SZDL Radovljica obravnavali predloge evidentiranih možnih kandidatov v vodstvu republiških organov sindikata, ki so jih zbrali na predsedstvu občinskega sveta ZSS Radovljica. Pretresali so tudi več kadrovske predloge za individualne poslovne organe v delovnih organizacijah in predloge za zunanje člane sveta delovne skupnosti Muzejev radovljiške občine.

Konec avgusta je štiričlanska občinska delegacija predstavnikov OK ZSMS, OK ZK in OS ZSS Radovljica obiskala v Loznici radovljiško mladinsko delovno brigado Stane Žagar, ki je na zvezni delovni akciji Podrinje – Kolubara. V razgovoru s štabom brigade in brigadirji so člani delegacije ugotovili, da je brigada kot celota izredno uspešna tako v doseganju delovnih rezultatov kot tudi v družbenopolitičnem in društvenem življenju. Dolež je bila proglašena za udarno, posebno priznanje pa je dobila za družbeno dejavnost. Pokrovitelj brigade je delovna organizacija tovarna Viskoza v Loznici, ki omogoča brigadirjem spoznavanje zgodovinskih krajev in ljudi s poučnimi izleti v rojstno mesto Vuka Karadžića Tršić, v Stolicu in v okolici Loznice. Tudi domačini so lepo sprejeli naše mladince, ki si vsestransko prizadevajo, da bi izpolnili svoje naloge.

V počastitev krajevnega praznika Gorje, ki ga 28. avgusta slavijo v spomin na streljanje prvih petih talcev 1941. leta na Revovci v Spodnjih Gorjah, so skupine članov društva prijateljev mladine pred praznikom obiskale vse pomnike in spominska obeležja NOB okoli Gorij, na Obranci in Mežakliji, kamor so položili cvetje in prižgali sveče. Slavnostna seja skupščine in vseh DPO krajevne skupnosti Gorje je bila v petek, 1. septembra, v domu TVD Partizan s kulturnim programom, na katerem so nastopili učenci domače osnovne šole. Zvečer je godba na pihala Gorje priredila samostojni glasbeni večer. V nedeljo dopoldne je bil v telovadnici osnovne šole vsakoletni turnir ženskih ekip v odbojki, zvečer pa so v prostorih kmetijske zadruge pripravili pogostitev staršev in žena padlih borcev in žrtev fašističnega terorja.

Na šesti razširjeni seji izvršnega odbora izobraževalne skupnosti občine Radovljica 31. avgusta so najprej pregledali polletno bilanco finančnega poslovanja skupnosti, nato pa obravnavali predlog dopolnitev k samoupravnemu sporazumu o izhodiščih srednjeročnega načrta izobraževalne skupnosti Radovljica za leto 1979 in 1980. Velik del razprave se je vrtel okoli določil samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo prizidka kranjske gimnazije in o financiranju naknadnih stroškov pri obnovitvenih delih podružnične šole na Bohinjski Beli. Na seji je bila podana informacija o letošnjem vpisu učencev v osnovne šole v radovljiški občini in o stroških šolanja učencev v 1977. in 1978. letu ter informacija o strukturi cene šolanja in domače vzgoje v zavodu M. Langusa v Kamni Gorici. Spregovorili pa so tudi o spremembah predmetnika za osnovne šole ter o tekočih nalogah strokovne službe in izvršnega odbora izobraževalne skupnosti.

Kovinska industrija v radovljiški občini je po podatkih analitične službe oddelka za gospodarstvo pri OS Radovljica v prvih sedmih mesecih presegla planske obveznosti po vrednosti proizvodnje za 8 %. V elektro industriji so presegli vrednost proizvodnje za 24 %, v kemični za 8 %, v lesni za 17 %, v tekstilni za 31 %, v živilski industriji za 23 % in v Elanu Begunje za 8 %. Celotna industrija je od januarja do konca julija presegla vrednost proizvodnje nad lanskeletnim planom za 15 %, celoletni plan za 1978. leto pa je realizirala 58-odstotno.

Na celotnem območju občine Radovljica je bilo v prvih sedmih mesecih 1978 prijavljeno 158.477 gostov, kar je za okoli 10 % nad lanskeletnim številom. Domačih gostov so našli do konca julija 97.095, tujih pa 61.382. V primerjavi z lanskim letom je bilo za 7 % več domačih in kar za 14 % več tujih gostov. Domači so ustvarili 315.334, tuji pa 232.850 nočitev, kar pomeni, da so se nočitve povečale letos pri domačih gostih za 6 %, pri tujih pa le za 2 %. Vzrok za tako skromno povečanje števila nočitev je pripisati v juliju izredno nestalnemu vremenu, ki je pregnalo številne turiste naprej proti morju. Vse kaže, da bodo podatki za avgust, ki sicer še niso zbrani, precej bolj spodbudni.

Za letošnji praznik krajevnih skupnosti Ljubno so na svečani seji skupščine KS Ljubno prejeli posebno priznanja najbolj zaslužni krajan, ki so se v zadnjih letih izkazali na vseh področjih družbenega, komunalnega in društvenega življenja v tej krajevni skupnosti. Priznanja so prejeli Anton Prestrl, Jože Langus, Ciril Markelj, Jože Praprotnik, Anton Dežman in Anton Lešnik.

Od septembra v radovljiški občini veljajo nove cene mesečnih oskrbnin za predšolske otroke v vrtcih, ki jih je na zadnji seji avgusta potrdil tudi izvršni svet OS Radovljica. Mesečne oskrbnine bodo v šolskem letu 1978/79 znašale za starše z 2100 dinarji in z višjimi OD na družinskega člana, v vrtcih na Bledu, v Bohinjski Bistrici in Gorjah namesto dosedanjih 620, po novem 760 din. V Kamni Gorici in v Lescah namesto 600 po novem 720 din. v Kropi, Radovljici in v Begunjah pa namesto 720, kolikor je znašala dosedanja cena, po novem 860 din. Ta prispevek staršev pokriva največ 65 % dejanske ekonomske cene oskrbnin, razliko pa plača SIS otroškega varstva.

V vseh oddelkih poklicnih in srednjih šol v okviru šolskega centra Radovljica je v letošnjem šolskem letu 1978/79 vpisanih 490 učencev. Na novo je začelo šolanje v dveh prvih letnikih ekonomske srednje šole 65 in v oddelku pedagoške gimnazije 35 dijakov. Občutno manj vpisanih kandidatov je v kovinarsko poklicno šolo, za katero še nadalje ni pravega odziva, čeprav so kadrovske potrebe industrije v občini izredno velike. Zaradi manjšega števila prijavljenih učencev v prve letnike poklicne šole so morali oddelki za kovinarje dopolniti z učenci iz nekaterih večjih OZD, ki so se nameravali šolati izven občine. Precej več, kot jih zmorejo sprejeti, pa je bilo letos kandidatov, ki so jih morali odkloniti, za pedagoško gimnazijo in ekonomsko srednjo šolo.

Konec avgusta so delavci SGP Gorenje Radovljica zaključili z deli na izgradnji celotnega objekta na novem radovljiškem pokopališču kot je bilo pogodbeno dogovorjeno s svetom KS Radovljica. V sodobnem pokritem objektu so tri mrliške vežice in dva posebna prostora, sanitarije in shramba za orodje. Po načrtu bo potrebno takoj pristopiti k temeljiti ureditvi zemljišča okoli novega objekta in asfaltirati zadnji del ceste k bodočemu pokopališču južno od mrliških vežic.

V Žito. – TOZD Triglav Lesce so od 1. januarja do 31. julija 1978 proizvedli 2463 ton kruha, kar je glede na manjšo potrošnjo, ki je bila pogojena tudi z manjšimi potrebami turizma in gostinstva, za 8 % nižja kot lani. Najbolj je v tem času porasla proizvodnja peciva za 34 %, kakavovih proizvodov za 9 % in industrijskih kolačev za 6 %. Peciva so izpekli v sedmih mesecih 208 ton, industrijskih kolačev 929 in kakavovih izdelkov 913 ton.

V TOZD Iskra Lipnica so letos do konca julija izdelali 19.112 stenskih, uličnih in drugih ur, kar je za 73 % več kot lani. Hkrati pa so v tem obdobju zmanjšali zaloge ur za dobrih 19 %. Manj ugodni so kazalci proizvodnje električnih merilnih instrumentov, ki so jih sicer izdelali za 24 % več kot lani, vendar so tudi zaloge v primerjavi z lanskim kar 15-krat večje. V številkah to pomeni, da so lani imeli v zalogah le 20, letos pa imajo 300 kg teh izdelkov.

Na posvetu predstavnikov občinske skupščine, kulturne skupnosti, Muzejev radovljiške občine, zavoda za spomeniško varstvo Kranj in KS Radovljica 5. septembra so se dogovorili o izvedbi širokega programa obnove hiš in starega jedra mesta Radovljica. Akcijo že uspešno izvajajo strokovnjaki zavoda za spomeniško varstvo Kranj, v prihodnje pa nameravajo k obnavljanju Linhartovega trga pritegniti tudi nekatere večje delovne organizacije. Sklenili so, da bodo še ta mesec sklicali tudi sestanek z vsemi zasebnimi in družbenimi lastniki hiš, predstavniki Elektro Žirovnice, komunalnega gospodarstva in stanovanske skupnosti, s katerimi bi skupaj programirali začetno akcijo ter sklenili družbeni dogovor.

Julija in avgusta je zveza organizacij za telesno kulturo Radovljica organizirala na Bledu, v Kropi in Radovljici plavanje za bronasto, srebrno in zlato TRIM značko. Skupaj je plavalo 500 mladih plavalcev, od teh 250 v Radovljici, 170 v Kropi in 80 na Bledu. Vse tri značke je uspelo osvojiti 230 plavalcem. Letos je v primerjavi z lanskeletnim TRIM plavanjem sodelovalo 20 udeležencev manj, kar gre na račun znatno manjše udeležbe na Bledu.

V okviru programa Galerije Bled so 1. septembra zvečer svečano odprli v belem salonu Grand hotela Toplice na Bledu razstavo slik akademskega slikarja in keramičnega oblikovalca Petra Adamiča iz Ljubljane. Umetnik je doslej razstavljal na številnih samostojnih razstavah v Sloveniji, Italiji, Švici, Belgiji in Keniji, udeleževal pa se je tudi slikarskih kolonij v Škofji Loki, na Dolenjskem, v Ptuj, na Vrhu, Metliki in v Bihaču. Najbližja mu je krajina, čeprav se ukvarja tudi s tihožitji in portreti.

Po programu muzejsko galerijskega odbora pri kulturni skupnosti Radovljica bo v Sivčevi hiši od 8. septembra, ko bo svečana otvoritev, do 9. oktobra razstavljal znani slovenski slikar Jože Horvat-Jaki. To je letos že sedma razstava v Sivčevi hiši.

SREČANJA IN IZLET DRUŠTVA INVALIDOV JESENICE

Društvo invalidov Jesenice skrbi med drugim tudi za šport in rekreacijo invalidov, ki je dokaj pomemben slehernemu invalidu. Tako so razen na športnih tekmovanjih, ki jih organizirajo društva gorenjske regije, sodelovali tudi na republiškem in zveznem tekmovanju, odvisno od uvrstitve posameznih športnikov. Udeležili pa so se tudi srečanj in sicer četrtega tradicionalnega srečanja težjih invalidov Gorenjske regije, katerega organizator je bilo društvo invalidov Škofja Loka v Ratečah in tretjega tradicionalnega srečanja v počastitev dneva borba »4. julija« na Poljanah. Obe srečanja niti sta bili namenjeni predvsem težim invalidom – članom društva. Razen tega je društvo organiziralo tridnevni izlet po poteh AVNOJA v mesecu juliju.

Tako so se v lepem, sončnem petkovem jutru z enim avtobusom odpeljali proti Ljubljani, preko Zagreba s prvim postankom v nekdanjem zloglasnem koncentracijskem taborišču Jasenovcu. Tam je bilo zverinsko umorjenih preko 700.000 zapornikov. Po ogledu spomenika in filma jih je pot vodila proti Mrakovici na Kozaro, kjer so si ogledali spomenik kozarske bitke in zgodovinski film o Kozari. Po kosilu so se odpeljali skozi Prijedor v Banja Luko. V hotelu Slavija so prenočili, naslednji dan pa si ogledali mesto in spomenike NOB. Zvečer pa kljub utrujenosti, je nekatere udeležence navdušila zabava ob glasbi. Mesto, polno prirodnega zelenja, je kulturno in gospodarsko središče severne Bosne.

V soboto jih je pot peljala po dolini Vrbasa v Jajce, v mesto kjer se je rodila nova Jugoslavija. Zgradba, v kateri je bilo drugo zasedanje AVNOJA, si niso mogli ogledati zaradi obnovitve, ogledali pa so si razstavo fotografij tega zasedanja. Ogledali so si tudi »katakombe« grobnico bosanskega vladarja Hrvata Vukčića. V tej grobnici se je med

narodnoosvobodilno borbo večkrat skrival tov. Tito. Tam so si ogledali tudi slapove Plive – Vrbas. Nadaljevali so pot preko planine Gmeč v Drvar – mesto heroj. Po kosilu so si ogledali spomenik vstaje bosanskega prebivalstva in desanta na Drvar ter Titovo pečino, ki je prav tako spominski muzej. Od tam so se odpeljali v rojstni kraj Gavril Principa v Bosansko Grahovo, kjer so prenočili.

PODELITEV PRIZNANJ »4. SEPTEMBER 1941«

V soboto, 2. septembra, so v krajevni skupnosti Javornik – Koroška Bela začeli s praznovanjem krajevnega praznika. Prireditve bodo trajale ves teden do vključno nedelje, 10. septembra.

V soboto, popoldne so najprej odprli razstavo članov Dolik, ki živijo v krajevni skupnosti Javornik – Koroška Bela, nato pa je bila slavnostna seja skupščine – delegatov krajevne skupnosti. Poleg delegatov so se udeležili še predsednik občinske konference SZDL Jesenice Zdravko Črv, Teodor Kreuzer predsednik občinskega sindikalnega sveta Jesenice ter Ivo Arzenšek, podpredsednik skupščine občine Jesenice. Na seji so še posebej toplo pozdravili Jožeta Peklaja-Krištofa, nekdanjega politkomisarja relednih postaj NOB. Seje se je udeležila tudi delegacija šolske skupnosti TOZD osnovna šola Karavanskih kurirjev ter člani sveta te šole.

Na slavnostni seji je bilo prebrano kratko poročilo o delu samoupravnih organov v prvem polletju, sprejeli pa so tudi predlog delovnega dogovora za sodelovanje s krajevno skupnostjo Franc Fakin iz Trbovelj. V nadaljevanju se je bila delegatom posredovana kratka obrazložitev predloga za preimenovanje

Zadnji dan jih je pot vodila preko Drvarja, Bosanskega Petrovca do Bihača. Ogledali so si muzej prvega zasedanja AVNOJA in mesto. Mesto je zelo lepo in ima 32.000 prebivalcev. Od tam dalje so se odpeljali proti Plitvicam, kjer so si ogledali nepopisno lepoto slapov Plitvičkih jezer, nato pa preko Karlovca v Metliko, kjer jih je že čakalo kosilo in potem proti domu.

Ob slovesu smo si vsi zazeleli še takih potovanj, na katerih spoznavamo zgodovino in lepote naše domovine.

M. Potočnik

Člani društva invalidov Jesenice so na svojem izletu obiskali tudi Titovo pečino, v kateri je bil, ko se je pričel desant na Drvar.

Slavnostna seja skupščine krajevnih skupnosti Javornik – Koroška Bela ob krajevnem prazniku (Foto J. Rabič)

STANOVANJSKO GOSPODARSTVO VČERAJ, DANES, JUTRI...

(nadaljevanje z 9. strani)

nega dogovora, prvim preko svoje recenzijske komisije, srečeval z vrsto težav prehodnega obdobja. V sedanjem času lahko trdimo, da je postopek določanja izhodiščnih in končnih cen v celoti obvladovan, kar pa ne velja za vse elemente cene, zlasti ne za cene subizvajalskih storitev, to je obrtniških, instalacijskih ipd.

S pravočasnostjo določanja cen ne moremo biti zadovoljni, kajti potrebno dokumentacijo za določanje izhodiščnih in končnih cen dobiva recenzijska komisija prepozno in ne nazadnje tudi pomanjkljivo, kar vse vpliva na rok oblikovanja cen. Glede same višine doslej oblikovanih cen stanovanjske graditve v naši občini ugotavljamo, da v slovenskem prostoru ne izstopajo, oziroma celo lahko trdimo, da so pod povprečjem, zlasti še če od cene odštejemo tiste stroške, ki so nastali zaradi neugodnih lokacij (prehodna rušenja, nadomestna stanovanja, dodatna temeljenja in celo pilotiranje).

DRUŽBENA POMOČ V STANOVANJSKEM GOSPODARSTVU

Z nekaterimi podatki je potrebno prikazati opravljeno delo tudi na področju družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. Po zakonu o družbeni pomoči so sredstva družbene pomoči, ki se v naši občini oblikujejo po stopnji 1,425 % iz bruto osebnih dohodkov uporabljajo za financiranje gradnje nakupa solidarnostnih stanovanj za določene kategorije upravičencev, nadalje za premiranje namenskega varčevanja, subvencioniranje stanarin, gradnjo dijaških in študentskih domov in za financiranje raziskovalne dejavnosti. Tako kot v drugih občinah je bil tudi v naši vse doslej poudarek pretežno na graditvi solidarnostnih stanovanj, v manjši meri pa tudi subvencioniranje stanarin, medtem ko premiranje namenskega varčevanja vse doslej še ni zaznelo. Z letošnjim letom pa je tudi na tem področju pričakovati določene premike saj so pred kratkim stanovanjske skupnosti prek zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije in poslovne banke jrek združenja bank SR Slovenije sklenile dogovor o pogojih in merilih za pridobitev premij na podlagi namenskega stanovanjskega varčevanja za obdobje 1978-80.

Iz pregleda stanovanj zgrajenih s sredstvi družbene pomoči je razvidno, da je bilo do 31. 12. 1977 zgrajenih in vseljenih 154 stanovanjskih enot, oziroma v preteklem mandatu obdobju skupaj 176 stanovanj v poprečni velikosti 48,68 kv. m ali po 44 solidarnostnih stanovanj letno, kar ustreza planskim nalogam po srednjeročnem programu.

Znano je, da so posebna kategorija upravičencev solidarnostnih stanovanj mlade družine, ki smejo na podlagi garancijskih izjav delovnih organizacij uporabljati taka stanovanja do petih let, po preteku te dobe pa so jim dolžne delovne organizacije zagotoviti druga ustrežna stanovanja. Prve garancijske izjave se iztečejo v prihodnjem letu. Ker so garancijske izjave izdane po sklepih pristojnih samoupravnih organov, praviloma ne bi smelo biti s tem v zvezi nobenih težav, če pa bo vendarle prihajalo do posamičnih pojavov poizkusa izkidanja prevzetih obveznosti, bo vsekakor potrebna takojšnja in učinkovita akcija.

Drugo pomembno področje družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu je delno nadomeščanje oziroma subvencioniranje stanarin. Kljub temu, da je delno nadomeščanje stanarin obravnavano v vsakoletni republiški resoluciji o izvajanju družbenega načrta za tekoče leto kot oblika družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki mora biti učinkovitejša izvajana ob vzporedni rasti stanarin, pa ob tem ugotavljamo, da se število upravičencev v lanskem letu, kljub spremenjenemu običinskemu odluku, ni bistveno povečalo, čeprav je s tem odlukom uveljavljena ugodnejša tabela za izračun znosnih stanarin, hkrati pa so bili uveljavljeni tudi povečani normativi do pet kv. metrov po stanovanju, ki veljajo za tiste primere v katerih je ugotovljeno, da bi upravičencem pripadala višja subvencija kot 50 din mesečno. Saj je znano, da v pretežni meri nosilec stanovanjske pravice ni mogel vplivati na površinski normativ dodeljenega stanovanja.

Če delno nadomeščanje stanarin vse doslej ni dalo pričakovane rezultata in so bila za te namene potrošena neznatna sredstva, se zadržava vprašanje ali je bilo poskrbljeno za zadostno informiranost zainteresiranih prosilcev? Že v letu 1975, ko so bile stanarine po daljšem obdobju prvič znatno povišane, so bili brez izjeme vsi nosilci stanovanjske pravice v občini opozorjeni s posebnim obvestilom o možnostih uveljavljanja subvencije stanarine, v letih

1976 in 1977 pa preko Železarja in radija Triglav - Jesenice ob vsakem povišanju stanarin, vendar je bilo število zahtevkov za subvencijo stanarine neznatno. V letu 1977 je bilo 22 upravičencev, katerim je bilo v skupnem znesku odobrenih subvencij 39.488,70 din, kar pomeni, da je to pravico uživalo le pol odstotka vseh nosilcev stanovanjske pravice v družbenih stanovanjih. Koncem lanskega leta pa je stanovanjska skupnost objavila poseben razpis za zbiranje vlog prosilcev za odobritev subvencije. Na razpis je prišlo 27 vlog, kar prav tako ni veliko število. Ti podatki nedvomno dokazujejo, da ta oblika družbene pomoči še ni zadosti učinkovita ne samo pri nas, temveč v celotnem slovenskem prostoru, zato je bilo to vprašanje posebej izpostavljeno tudi v resoluciji VIII. kongresa ZKS, kjer ima skupnost socialnega varstva obveznost pripraviti merila in kriterije za učinkovito subvencioniranje stanarin v vseh tistih primerih, ko stanovalci zaradi svojega gmotnega položaja ne zmorejo ekonomske cene uporabe stanovanja.

SAMOUPRAVNI DRUŽBENO EKONOMSKI ODNOSI

Ko je skupščina samoupravne stanovanjske skupnosti ocenjevala opravljeno delo v preteklem mandatu obdobju je bilo ugotovljeno, da so kljub določenim težavam in pomanjkljivostim rezultati vendarle primerni in zadosti spodbudni, s tem pa so postavljene tudi izhodiščne osnovne za nadaljno uveljavitev samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na stanovanjskem področju. Zatečeno stanje, ki je bilo v nemajhni meri prežeto s preveč poudarjeno podjetniško miselnostjo, je bistveno spremenjeno. Ti odnosi so dobili še potrditev v nedavno izvedeni samoupravni reorganizirani stanovanjske skupnosti po sprejetem zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih skupnostih, ki je tudi za področje stanovanjskega gospodarstva vpeljal princip dvodomnosti z zborom uporabnikov in zborom izvajalcev. Čeprav je bil ta zakon sprejet po opravljenih volitvah delegacij 9. in 12. marca 1978, so bile pravočasno izvedene vse priprave za izvolitev posebnih, združenih posebnih in splošnih delegacij v temeljnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Za zbor uporabnikov je bilo izvoljenih 36 posebnih delegacij, 25 združenih posebnih in 39 splošnih delegacij, v katere je izvoljenih 915 delegatov. Če k temu prištejemo še zastav delavskih svetov, ki predstavljajo delegacije za zbor izvajalcev, potem to pomeni, da delegatska baza stanovanjske skupnosti šteje preko 1000 delegatov, ne glede na to, da so splošne delegacije oblikovane za vse, združene posebne delegacije pa samo za nekatere interesne skupnosti. Sedanja širina in odprtost delovanja s prejšnjim mandatom resnično nima primere, zato utemeljeno pričakujemo, da so podani vsi pogoji za uspešno izpeljavo spremenjenega zakona o stanovanjskih skupnostih.

Ta ocena bi bila lahko še celovitejša, če bi razpolagali z oceno izvajanja programa dela koordinacijskega odbora za spremljanje in usklajevanje družbene akcije za gradnjo stanovanj za delavce, ki deluje v okviru občinskega sveta zveze sindikatov. Koordinacijski odbor je anketiral v začetku leta vse delovne organizacije, druge organizacije in skupnosti ter želel odgovore predvsem na naslednja vprašanja:

— kako so uveljavili enotne osnovne in merila za dodeljevanje družbenih stanovanj delavcem ter osnove dodeljevanj stanovanjskih posojil delavcem,

— kako so uveljavili sistem diferencirane lastne udeležbe delavca pri reševanju njegovega stanovanjskega vprašanja,

— kako načrtujejo reševanje stanovanjskih vprašanj mladih družin, ki že uporabljajo solidarnostna stanovanja,

— kakšna je uspešnost izvajanja samoupravnega sporazuma o skupnem reševanju nekaterih stanovanjskih zadev, zlasti v primerih ko sta zakonca zaposlena v dveh različnih organizacijah združenega dela,

— kako oblikujejo, bančno vežejo oziroma uporabljajo stanovanjska sredstva ipd.

Ta ocena bo dala celovitejši pregled nad izvajanjem nalog s področja stanovanjske politike, še posebej pa bo potrebno oceniti uspešnost izvajanja samoupravnega sporazuma o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev in o pogojih zaposlovanja na območju občine Jesenice. Namreč vse prepozno so ugotovitve, ki zadevajo predvsem tiste organizacije, ki nimajo samskih domov, da je delavec ob vstopu na delo izjavil, da ima stanovanjsko vprašanje rešeno, čeprav vemo da to ni res, ker je delavec že zato, da je dobil delo pripravljeno tako izjavo tudi

podati, seveda pa se njegov stanovanjski problem kaj kmalu pokaže v pravi luči. Povsem običajen pojav je, da v delovnih organizacijah takemu delavcu razlagajo njegovo nejasnost glede reševanja stanovanjskega vprašanja z običajnim napotilom, da naj se obrne na stanovanjsko skupnost, ki ga bo že nekako rešila.

PREHOD NA EKONOMSKE STANARINE

Ker je bila podlaga za razpravo poleg uvodoma podane ocene o sedanjem stanju na področju stanovanjskega gospodarstva v občini Jesenice še resolucija VIII. kongresa ZKS in gradivo, ki ga je pripravila skupna komisija IK P CK ZKS in P RS ZSS pod naslovom Uresničevanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu ter teze za družbeni dogovor o prehodu na ekonomske stanarine, je potrebno opozoriti še na naslednja temeljna izhodišča, ki na področju stanovanjskega gospodarstva prinašajo nove vsebinske spremembe.

1. Če je stanovanje ne glede na lastništvo posebna socialna in ekonomska dobrina, potem je glede takšnega značaja in pomena potrebno na področju stanovanjskega gospodarstva vzpostaviti določene ekonomske zakonitosti, pri čemer kot bistveni kategoriji izstopata cena stanovanja in ekonomska stanarina kot družbeno priznana cena uporabe stanovanja. Vzporedno z uveljavljanjem stanovanja kot ekonomske dobrine pa je nujno povezano vprašanje uspešne socialne varnosti za vse tiste občane in družine, katerim novi družbeno ekonomski odnosi prinašajo povečana bremena, ki jih sami zaradi neugodnega gmotnega položaja ne bi prenesli, ne da bi bila pri tem ogrožena njihova socialna varnost. To še tembolj zaradi tega, ker se družbena pomoč v stanovanjskem gospodarstvu priznava le v obliki subvencionirane stanarine, medtem ko za stroške centralnega ogrevanja in obratovalne stroške hiše taka oblika družbene pomoči ne velja, vemo pa, da ti stroški v skupnem seštevku presegajo višino stanarine. Nova družbeno-ekonomska razmerja jasno določajo usmeritev, da je potrebno delavcu in občani zagotoviti tak položaj in vpliv, da bo lahko uresničil svoje interese in potrebe glede reševanja njegovega celovitega stanovanjskega vprašanja, najsib glede dodelitve, kakor tudi glede uporabe stanovanja. Vsi ti odnosi imajo svojo temeljno podlago v naši, slovenski ustavi, kjer je jasno zapisano, da je vsakdo v skladu s svojimi materialnimi možnostmi dolžan prispevati k ureditvi svojega stanovanjskega vprašanja, pri tem pa mu družba ustrezno pomaga. To je nedvomno obraten pojav sedanjih praksi in sedanjim gledanjem delavca in občana kdo naj rešuje njegovo stanovanjsko vprašanje in v kakšnem roku.

Na tej osnovi in v skladu s svojimi možnostmi ter ob solidarnosti družbeni pomoči je vsak predvsem sam dolžan skrbeti za rešitev svojega stanovanjskega vprašanja. S tem se več ali manj uspešno razrešuje tudi dosedanja razkorak med individualnim graditeljem ali kupcem etažnega stanovanja in delavcem, kateremu je dodeljeno v uporabo družbeno stanovanje, nemalokrat brez dinarja lastne udeležbe in brez kakršnegakoli napora in aktivnosti bodočega stanovalec pri pridobitvi pravice uporabe družbenega stanovanja. Zlasti kritičen je bil ta razkorak do nedavnega tudi zavoljo tega, ker je bila uporaba družbenega stanovanja vezana na relativno nizke uporabniške prispevke, ki ni zadostali niti za kritje stroškov, medtem ko o enostavni oziroma okrnjeni razširjeni reprodukciji ni bilo moč govoriti.

Vzporedno s tem, ko postaja stanovanje sestavni del družbene produkcije, bo moralo biti v bodoče obravnavano tako, da bo v vsako novo investicijo vključen tudi ustrezen delež sredstev za stanovanjsko gradnjo, oziroma za reševanje stanovanjskih potreb novih delavcev, kajti dosedanja praksa potrjuje ugotovitve, da se je večji del skrbi in materialnih obremenitev za reševanje teh vprašanj prenašal na združena stanovanjska sredstva izven temeljne organizacije.

Ob taki politiki ima izreden pomen in vloga ravno družbeni stanovanjski sklad, katerega bo potrebno še vnaprej nenehno krepiti preko družbeno usmerjene stanovanjske graditve, ki pa ne zavira pobud delovnih ljudi in občanov da v ustreznem razmerju in v okviru svojih možnosti sami gradijo ali adaptirajo individualne stanovanjske hiše ali kupujejo stanovanja v etažni lastni. Izredne prostorske težave s katerimi se srečujemo v naši občini, pa družbeno usmerjeno stanovanjsko gradnjo samo še poudarjajo in terjajo vso skrb nad racionalno izrabo prostora.

2. Da bi učinkovito in pravočasno pristopili k nadaljnjemu uveljavljanju družbeno-ekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva je potrebno takoj pričeti z opredeljevanjem pogojev uvajanju ekonomskih odnosov. Temeljni predpogoji za vse to pa je ekonomska stanarina s katero je v neposredni vzročni zvezi funkcija uspešnega gospodarjenja, ki se izvaja preko hišnih svetov, zborov stanovalcev in stanovanjske skupnosti.

V obdobju od leta 1975 dalje so bila prizadevanja za uvajanje ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu vedno bolj prisotna, zato uveljavljeno povišanje stanarin v zadnjih letih dejansko že predstavlja začetek usmerjenega prehoda na ekonomske stanarine.

Ekonomska stanarina terja jasno vsebinsko opredelitev. Natančno moramo vedeti kaj bomo z ekonomskimi stanarinami pospešili in v kakšnem času. Ekonomsko stanarino bodo določali vsi prizadeti dejavniki, upoštevajoč pri tem splošno raven cen ter konkretne potrebe za enostavno in eventualno tudi del razširjene reprodukcije, nadalje sredstva za dogovorjeno raven tekočega in investicijskega vzdrževanja in za stroške upravljanja. Takšna stanarina bo dejansko omogočala vzdrževanje in obnavljanje stanovanj, predvsem pa ohranjanje njihove stalne realne vrednosti.

Z ekonomskimi stanarinami pa bomo predvsem zagotovili, da bo stanovanje delovalo kot ekonomska dobrina, da bomo s tem čedalje bolj neposredno vključevali stanovalce v odločanje in gospodarjenje s stanovanjskimi hišami, da bomo zagotovili gospodarno vzdrževanje. Bistven učinek pa bodo ekonomske stanarine imele tudi na relativno znižanje cen stanovanjske izgradnje zaradi neposrednega interesa stanovalcev in pričakovalcev stanovanj, da bo cena stanovanja čim nižja, saj se bo na tej osnovi oblikovala ekonomska stanarina, nenazadnje pa bo ekonomska stanarina posledično vplivala tudi na določeno preusmeritev porabe. Prehod na ekonomske stanarine, pa tudi sicer samo vnašanje "družbeno-ekonomskih odnosov na področje stanovanjskega gospodarstva, nosi za seboj še nekatere druge bistvene posledice.

Izdelan je že osnutek zakona o revalorizaciji in amortizaciji stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini, ki bo zagotovil, da bo amortizacija, ki naj ne bi bila manjša od 0,25 % revalorizirane vrednosti oziroma končne prodajne cene stanovanja zgrajenega po 1. 1. 1978, predstavljala primerno osnovo za enostavno reprodukcijo in bo posledaj pomemben sestavni del združenih sredstev za stanovanjsko gradnjo.

Določene spremembe so predvidene tudi na področju prilagajanja višine anuitet od stanovanjskih posojil, kar bo omogočilo, da se bo iz dohodka TOZD v prihodnje izdajalo manj sredstev za stanovanjsko gradnjo.

Pomembne spremembe pa so predvidene tudi na področju oblikovanja sredstev za stanovanjsko gradnjo, izhajajoč pri tem zlasti iz določb zakona o združenem delu, ki terjajo spremembo sistema financiranja stanovanjskega gospodarstva.

Tako naj bi se sredstva za izvajanje solidarnosti in vzajemnosti oblikovala iz dohodka TOZD, ki bi se prvenstveno uporabljala za delno nadomestitev stanarin občanom, ki ne bi zmogli ekonomskih stanarin, del sredstev pa bi bil namenjen za graditev solidarnostnih stanovanj. Pri tem ne bomo smeli prezreti znatnih kreditnih sredstev za stanovanjsko gradnjo, ki se zbirajo v okviru skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja.

Za stanovanjsko gradnjo pa so predvideni naslednji viri sredstev:

1. čisti dohodek TOZD ter samoupravnih in drugih skupnosti, s čimer bi odpravili sedanjí način zbiranja po prispevni stopnji, ki je neodvisna od ustvarjenega dohodka in dosežene ravni družbene produktivnosti dela. Sredstva iz čistega dohodka bodo odvisna od programov in materialnih možnosti posamezne TOZD ali delovne skupnosti in od dogovorjene solidarnosti in vzajemnega reševanja.

2. sredstva amortizacije kot del skupnih sredstev za nadomeščanje in amortiziranih stanovanj

3. lastna sredstva občanov, ki bodo morala biti vključena v znatno večjem obsegu kot doslej, saj je vlaganje sredstev občanov pretežno omejeno na področje novogradenj in adaptacij v zasebni lastnini. Materialni položaj organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti bo sicer omogočal zelo različen tempo reševanja stanovanjskih potreb, toda lastna udeležba za pridobitev stanovanjske pravice, oziroma stanovanja se mora uveljaviti v celoti in je lahko različna le glede na materialno stanje delavca, število družinskih članov, kvaliteto stanovanja ipd.

4. Pri kreditiranju stanovanjske gradnje je omeniti predvideno novost, da iz združenih stanovanjskih

sredstev ne bo več možno kreditirati gradnje za trg, le-to bodo gradbene organizacije izvajale s svojimi sredstvi in komercialnimi krediti, to pa pomeni, da bo potrebno v prihodnje razrešiti tudi vprašanje investitorja stanovanjske gradnje, saj je gradnja za trg praviloma gradnja za znanega kupca, to je, združeno delo, pogodena pa je s sedaj veljavnimi finančnimi predpisi, ki tako gradnjo dobesedno favorizirajo in ne dajejo prednosti družbeno usmerjeni gradnji, ki je za družbo racionalnejša, vendar pa ne bo smela postati monopolna, kajti družbeno usmerjena gradnja stanovanj nikakor ne pomeni, da pristopamo k odpravi konstruktivne konkurence med izvajalci del.

3. Naslednje pomembno vprašanje je uveljavljanje dohodkovnih odnosov na področju graditve stanovanj, torej med delavci, organiziranimi v trajno povezane temeljne samoupravne organizacije in skupnosti za graditev stanovanj in to od urbanističnih, projektantskih in komunalnih do organizacij izvajalcev in subizvajalcev zaključnih del. V procesu samoupravnega sporazumevanja o cenah so se praviloma kot odločujoč sogovornik pojavljala pretežno gradbena podjetja, kar je povzročalo dvigovanje cen in ohranjanje monopolnega položaja posameznih dejavnikov in kot posledica vsega tega, neuveljavljanje dohodkovnih odnosov. Nov družbeni dogovor o oblikovanju cen stanovanj je te stvari uredil bistveno drugače, vendar znatno zahtevnejše. V posebnih občinskih samoupravnih sporazumih o cenah stanovanj, katere bodo morali skleniti brez izjeme vsi udeleženci stanovanjske gradnje in drugi dejavniki, bodo posebej izkazani tudi kazalci rezultatov dela delavcev in poslovanja temeljne organizacije po določbah 140. člena zakona o združenem delu, kar je bilo za stanovanjsko skupnost in kupca stanovanj vedno velika neznanka.

Pri novi obliki samoupravnega sporazumevanja o cenah stanovanj bo potrebno zagotoviti, da bodo cene stanovanj javne in očiščene vseh tistih stroškov, ki v njeno oblikovanje ne spadajo. Veliko bolj kot doslej pa bo potrebno zagotoviti soodločanje uporabnikov in izvajalcev že v samem nastajanju sosesk oziroma stanovanj, to je pri oblikovanju zazidalnih načrtov, načrtov za objekte, pri določanju finančnega načrta, ugotavljanja kvalitete del in končnih cen, rokov za odpravo napak ipd.

4. Naravnost, ki jo obsežno gradivo skupne komisije IK P CK ZKS in P RS ZSS kaslejuje je dobila polno podporo tudi na VIII. kongresu ZKS. Tako naravnost smo lahko ugotovili iz besedila sprejete resolucije, razprav nekaterih delegatov na kongresu, še prav posebej pa iz referata predsednika CK ZKS Franca Popita. Vsebinska usmeritev v gradivu je dobila odraz tudi nedavnih volitev delegacij v zakonu o samoupravnih stanovanjskih skupnostih, ki je bil objavljen 8. 4. 1978. Ob tem pa je seveda potrebno ugotoviti tudi to, da so nekatere vloge, ki jih opredeljuje gradivo že izvedene, nekatere so v postopku izvajanja, najpomembnejša — prehod na ekonomske stanarine — pa je pred nami.

VPELJATI REŽIM EKONOMSKIH ODNOSOV

Uvedba ekonomskih stanarin temelji na resoluciji o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje od 1976-1980 v letu 1977 in zahteva sklenitev dogovora med samoupravnimi stanovanjskimi in družbenopolitičnimi skupnostmi o dinamikah uveljavljanja stroškovnih stanarin v naslednjem srednjeročnem obdobju. Vzrokov zato ni potrebno posebej navajati, temeljni je ta, da smo na področju stanovanjskega gospodarstva dolžni vpeljati režim ekonomskih odnosov, k temu pa nas poleg resolucije zavezujejo tudi uvodoma omenjeni politični dokumenti. Resolucija sicer govori o stroškovni stanarini, vendar so vse kasnejše razprave pokazale, da je potrebno vendarle govoriti o prehodu na ekonomske stanarine. Ker pa vsi izračuni temeljijo na potrebnih sredstvih za enostavno reprodukcijo lahko govorimo o takoiimenovani »minimalni ekonomski stanarini«.

Nove stanarine morajo zagotoviti pokrivanje amortizacije stanovanj, ki jo po dogovoru opredeljujemo na 100 let, nadalje normirana in z izkušnjami ugotovljena potrebna sredstva tekočega in investicijskega vzdrževanja stanovanj, prav tako obračunana na 100 let in opredeljena na eno leto ter potrebna sredstva upravljanja stanovanj s tekočimi pogodbenimi in zakonskimi obveznostmi. To pa pomeni, da je ekonomska stanarina lahko izračunana le na osnovi dejanske potrebnih družbeno priznanih sredstev v zvezi z gradbeno-instalacijsko-obrtniški deli za amortizacijo, kot tudi investicijskim in tekočim vzdrževanjem skupnih delov in naprav, ki so vgrajena v stanovanje in stanovanjsko hišo.

Osnutek družbenega dogovora temelji na usmeritvi, da bomo po prvi

varianti dosegli ekonomsko stanarino v letu 1982, po drugi varianti pa v letu 1985.

To pa pomeni, da bomo morali izdelati v vsaki občini glede na svoje razmere srednjeročni načrt prehoda na ekonomske stanarine, v katerem je potrebno podrobneje opredeliti vse elemente, ki so pomembni za opredelitev prehoda na ekonomske stanarine (sedanje stanarine, cene stanovanjske graditve, gibanja OD, stanje stanovanjskega sklada ipd.). O času in načinu prehoda na ekonomske stanarine se morajo odločiti delavci v TOZD in stanovanjci v stanovanjskih hišah organizirani v stanovanjskih skupnostih

do konca letošnjega leta, to pa pomeni, da bo potrebno takoj pristopiti k izdelavi analiz sedanjih razmer in stanja, ki bo z uvedbo ekonomskih stanarinar nastalo, poleg tega pa tudi potrebnih ukrepov za prehod na ekonomske stanarine. Vse te dokumente bo potrebno dati v javno razpravo v septembru. Enotnost pristopa k prehodu na ekonomske stanarine pa terja, da bodo na republiški ravni z družbenim dogovorom jasno opredeljena temeljna merila za oblikovanje ekonomskih stanarinar in ukrepi za zavarovanje življenjskega standarda stanovalcev z nizkimi dohodki na družinskega člana.

ZAKLJUČKI O AKTUALNIH NALOGAH NA PODROČJU STANOVANJSKEGA GOSPODARSTVA

Na posvetu o stanovanjskem gospodarstvu v občini Jesenice, 30. junija letos so sprejeli spodnje zaključke o aktualnih nalogah na področju stanovanjskega gospodarstva v občini. O njih so spregovorili tudi na osmi seji komiteja občinske konference ZKS Jesenice in v celoti z njimi soglašali.

Po obširni razpravi je bilo dogovorjeno, da se bomo komunisti zavzemali za dosledno in pravočasno uresničitev, predvsem naslednjih nalog:

I.

S takojšnjimi ukrepi je potrebno zagotoviti dosledno uveljavitev delovanja vseh hišnih svetov, zborov stanovalcev v stanovanjskih hišah in zborov stanovalcev v krajevnih skupnostih, kar naj bi bistveno vplivalo na uspešnost gospodarjenja s skladom stanovanjskih hiš v družbeni lastnini.

II.

Ugotoviti je potrebno vzroke nepravčasne porabe dela sredstev v preteklem letu za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav v stanovanjskih hišah, hkrati pa zagotoviti v sodelovanju s hišnimi sveti tekočo porabo tovrstnih sredstev v tekočem in prihodnjem letu.

III.

Glede na določila zakona o upravljanju in razpolaganju s stavbnimi zemljišči je treba določiti stopnjo potrebnih sredstev za financiranje izgradnje omrežja komunalnih objektov in naprav primarnega in sekundarnega pomena, ki služijo individualni rabi v stanovanjskih soseskah (dodatno k 6 % ali vključno v 6 % z drugačno delovno strukturo).

IV.

Sprejeti je treba prostorske in urbanistične programe ter zazidalne načrte za prihodnje srednjeročno obdobje.

V.

Izvesti je treba prehod na vsaj desetletno planiranje potrebnih stanovanj in sredstev za stanovanjsko graditev v temeljnih organizacijah združenega dela, drugih organizacij in skupnosti.

VI.

Za učinkovitejšo pravno zaščito podstanovalcev je potrebno sprejeti občinski odlok po določbah 81. člena zakona o stanovanjskih razmerjih.

VII.

Pristopiti je treba k ustanavljanju stanovanjskih zadrug za individualno stanovanjsko gradnjo, vključno s pridobivanjem stanovanj v etažni lastnini. Pri tem je interes iskati tudi v združenem delu, kjer se delavci odločajo za nakup ali gradnjo stanovanj.

VIII.

Pri nakupu solidarnostnih stanovanj je potrebno preprečevati koncentracijo in zagotoviti ustrezno porazdelitev v novozgrajenih stanovanjskih objektih in stanovanjskih soseskah.

IX.

V vseh temeljnih organizacijah združenega dela in drugih organizacijah ter skupnostih je potrebno sprejeti splošne akte, v katerih bodo natančno določena merila in kriteriji za lastno udeležbo delavca pri pridobivanju stanovanjske pravice za družbeno stanovanje, oziroma pri pridobivanju kredita za individualno stanovanjsko gradnjo.

X.

Da bi zagotovili celovitost dohodkovnih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva je potrebno dosledno izpeljati vključitev vseh izvajalcev stanovanjske graditve v okviru predpisanega samoupravnega sporazuma o cenah stanovanjske graditve in predvidenega DD o racionalizaciji stanovanjske graditve ob sočasnem samoupravnem povezovanju vseh izvajalcev stanovanjske graditve od urbanistov in projektantov do gradbene in komunalne operative v zboru izvajalcev stanovanjske skupnosti.

XI.

Skleniti je treba občinski dogovor o prehodu na ekonomske stanarine, ki mora temeljiti na načrtnem prehodu in ob istočasnem oblikovanju kriterijev in meril za subvencioniranje stanarinar. V sistemu subvencioniranja je posebej potrebno opredeliti kategorije tistih upokoencev, ki uporabljajo velika stanovanja pa nimajo takojšnjih možnosti za ustrezno zamenjavo za manjše stanovanje.

XII.

Sprejeti je treba nov samoupravni sporazum o združevanju sredstev za stanovanjsko graditev glede na določbe zakona o združenem delu in zakona o celotnem prihodku s tem, da se za stanovanjsko gradnjo v združenem delu oblikujejo sredstva iz čistega dohodka temeljnih organizacij združenega dela ob hkratnem zagotavljanju potrebnih sredstev za komunalno opremljenost stavbnih zemljišč za družbeno usmerjeno stanovanjsko gradnjo (glej sklep št. 3).

XIII.

Zagotoviti je treba dosleden pristop k odpravljanju napak v novozgrajenih objektih v garancijskem roku s posebnim poudarkom na poostrenem gradbenem nadzoru, boljši kakovosti gradbenih, obrtniških in instalacijskih del in poostrenem kriteriju pri tehničnem prevzemu stanovanjskih objektov.

Ob vseh nalogah so navedeni nosilci nalog in časovna opredelitev njihove izvršitve.

OB 30-LETNICI PRIKLJUČITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

KAKO JE ITALIJANSKO SODIŠČE OBTOŽEVALO NAŠE PRIMORSKE ROJAKE

Pred 48 leti, 1. septembra 1930, se je pričel v Trstu pred izrednim fašističnim sodiščem za zaščito države, velik proces proti skupini oseb slovenske in hrvatske narodnosti, katere so obtožili raznih zločinov proti italijanski državi in fašizmu. Preiskovalna komisija je pripravila obširno obtožnico, v kateri navaja, da je bilo obtoženih 87 oseb, od katerih jih je bilo devet izpuščenih zaradi pomanjkanja dokazov, 27 pa jih je pobegnilo v tujino.

Obtožnica pravi: »Državljeni slovenskega jezika v Julijski Krajini so že več časa izvrševali s sredstvi, ki so prihajala z onstran meje, protitalijansko delovanje s tem, da so skrivoma razširjali slovenske tiskovine, vsebujoče grde laži proti Italiji, da so požigali italijanske šole in italijanske otroške vrtnice, da so vršili nasilna dejanja, špijska dejanja, ter druga kaznivá dejanja, vsa sproti italijanskimi nameni«.

V zadnjih štirih letih, pravi dalje obtožnica, se računa na 93 takih zločinov, ki so se zgodili v Julijski Krajini, od teh 31 napadov na fašiste, miličnike in karabinjerje, 18 požigov otroških vrtnic in šol, ter vojaških poslopij, osem terorističnih napadov in štirje špijski zločini.

Dalje beremo v obtožnici: »Takoj je bilo jasno, da mora vsa ta kaznivá dejanja vršiti organizirana skupina. Toda šele atentat na dnevniki »Il Popolo di Trieste«, je policiji končno dal možnost, da je zajela krivce in ugotovila celotno teroristično organizacijo. Pozneje je iz tajnih slovenskih lističev policija ugotovila, da so združene revolucionarne vrste hotele poroko prestolonaslednika Humberta proslaviti z italijansko krvjo. Atentat na dnevniki »Il Popolo di Trieste« pa je bil izvršen na dan obletnice lateranske pogodbe«.

Tajna revolucionarna organizacija, kakor jo opisuje italijanska obtožnica:

Albert Rejec, dopisnik tržaške Edinosti, je bil med najvidnejšimi protitalijanskimi in slavo-filskimi elementi na Goriškem. Ker ga je zadelo zaporno povelje, zakaj zapleten je bil v kazenski postopek proti Juliju Torkarju in proti obtožencem zaradi protidržavne propagande in vohunstva, je v marcu 1929 skrivaj prestopil mejo. Druga oseba, ki je vršila podobna dejanja kot Rejec je bil Zorko Jelinčič, ki je zato dobil od kvesture opomin (ammonizione). Rejec in Jelinčič sta vodila dijaška društva, ki so pod kulturnim, športnim in človekoljubnim plaščem skrivala dejavnost, nasprotno našim političnim interesom in zasledovala protitalijanske interese, odnosno namene. Ta društva so naša oblastva razpustila leta 1927. Toda društvo Adria, ki so ga sestavljali sami študentje, se ni razpustilo, ker se je zdelo, da se bavi izključno z kulturnimi nameni. Adrio je vodil najprej Rejec, pozneje Jelinčič, toda za njegovega predsednika je Jelinčič imenoval dijaka Andreja Manfreda, četudi si je sam zadržal vodstvo«.

»Leta 1927 so Rejec, Jelinčič in dr. Sviligoj«, tako nadaljuje obtožnica, ustanovili tajno društvo, ki so ga imenovali »organizacija«. Dokler je bil Rejec v Italiji, jo je vodil on. Po svojem pobegu čez mejo v Jugoslavijo, je sicer ostal njen načelnik, a je vodstvo izročil Jelinčiču. Rejec je gojil stike z jugoslovanskim maticom in je posredoval njeno podporo. Tudi je dokazano, da je Rejec, preoblečen v fašističnega miličnika večkrat prestopil mejo in se pojavljal na Krasu in drugje. Iz zaplenjenih spisov tajnega društva je razvidno, da je deloval tajni odbor, čigar načelnik je bil Zorko Jelinčič, člani pa so bili Anton Majnik, Anton Rutar, dr. Avgust Sviligoj in Srečko Logar«.

»Organizacija«, pravi obtožnica, »je imela po raznih krajih »celice«, trije najbolj zanesljivi člani celice, pa so tvorili »trojko«. Več celic je bilo združenih v srenjo. Voditelji so med seboj komunicirali s tajno pisavo. Namen organizacije je bil razširjati vseslovanski misel in sovražstvo proti vsemu, kar je italijanskega. Dalje, da se doseže združitev Julijske Krajine z neko zunanjjo državo. Dokaz za to je prisega, ki se je glasila: »Prisegam na svojo čast in na čast svoje družine, da bom storil vse za osvoboditev Julijske Krajine, ki se mora združiti z Jugoslavijo«.

Spis obtožnice nato obtožuje tajno organizacijo, da je vršila vojaško špijsko, za kar, da je nekatere članke organizacije pridobil policijski uradnik Anton Batagelj na Jesenicah. Špijskaže so obdolženi: Slavko Bevk, Andrej Manfreda, Maks Gatinik, Ciril Kosmač, Ivan Lenardič in Anton Rutar. Posamezni člani da so hoteli prodreti tudi v fašistične ustanove in državne urade. Organizacija pa da je imela svojega zaupnika že tudi v goriški kvesturi in sicer Alojza Černeta.

»BORBA« V TRSTU

Obtožnica pravi, da se je odkrilo še drugo tajno organizacijo, po sestavu podobno prvi, ki je delovala v

Trstu in tržaški okolici. Imenuje se »borba« in tudi njej načeljuje Rejec. Stike z »borbo« in izvršilnim odborom v Gorici je vzdrževal Španger, katerega sta včasih nadomestovala Štoka in zakonca Frančeskin. Dopisovali so si s tajno pisavo. Tudi v vrstah »borbe« so bili vojaški poročevalci in sicer Španger, Miloš in Čač. Ugotovilo se je tudi, da je v času državljanskih volitev v marcu 1929 prišlo v Trst in okolico več tisoč letakov proti našemu režimu. 5.000 letakov je prišlo v Trst po kurirju nekega inozemskega konzulata. Ta konzulat sta obiskovala Španger in Marušič.

»TAJNI LISTI«

Tržaška skupina »Borba« je izdajala svoje tajno glasilo »Borba«. Ta list je na debelo napadal in blatil italijansko šolo in Balilo in v njem med drugim lahko preberemo: »Ko bodo otroci, ki obiskujejo Balilo, imeli 14 let, bodo postali avangardisti in z osemnajstimi leti miličniki. Potem mu boš ti Slovenec, moral kupovati obleko in puško, ter mu tudi plačevati dnino, da bo tako nesramnež pohajkoval in te za plačilo pretepal in zasledoval. Vse to učakaš od lastnih otrok, če jih pustiš, da bodo člani Balile in nato avangardisti«.

Ko je »Borba« prenehala izhajati, se je pojavil litografrani listič »Svoboda«, tako se nadaljuje v obtožnici, ki se je tiskal v Italiji. Zadnja številka je izšla 30. marca 1930. V njej beremo tudi take stavke: »Na eni strani so Italijani, na drugi mi Slovenci in med nami je velik prepad. Le kot sovražniki se lahko bojujemo drug proti drugemu. Mi smo prežeti proti fašizmu in s skrajnim obupom in gnevom se bojujemo proti njemu«.

V številki z dne 15. januarja je v tem časopisu naslednji stavek: »Gorje izdajalcem. Treba je paziti kdo iz vasi zahaja h karabinjerjem in kam zahajajo isti, kdo uživa prednost pri potnih listih, obrtnih dovoljenjih, orožnih listih. Čuvati se je treba ljudi, ki se v italijanski družbi čutijo počaščen«. V listu je polno groženj in napovedi, da bo izdajalce zadelo pravično maščevanje.

SKLEPI PREISKOVALNE KOMISIJE

Preiskovalna komisija je sklenila, da se pred izredno sodišče postavi naslednji obtoženci:

— Badnjal, Valenčič, Bidovec in Marušič, zaradi izvršitve atentata na »Il Popolo di Trieste«.

— Vadjal, Valenčič, Miloš Marušič, Pertot, Sirca, Bidovec, Španger in Žerjav, zaradi hranitve morilnega orožja.

— Kosmač, Marušič, Petaros, Alojz Marušič in Alojz Žerjav zaradi poskušane umora.

— Fortunat, Bidovec, Miloš Marušič, Žerjav, Škerjanc, Španger, Rupel, Ukmar, Obad, Valenčič in Vadjal zaradi požiga javnih poslopij, z namenom ogroženja varnosti države.

»Vsi obtoženci so v Julijski Krajini in drugje v letu 1930 in še prej, med seboj in drugimi neznanimi osebami napravili sklep, da izvršijo dejanja, s katerimi so hoteli postaviti del naše države (Julijsko Krajino) pod tuje gospodstvo, poslušujoč se pri tem oboroženega upora, rušitev, tajne organizacije z vojaškim ustrojem, da bi v slučaju vojne, delovali za hrptom italijanske armade in proti njej«.

Slednjič poziva komisija vseh 27 odsotnih obtožencev, da se v teku desetih dni predstavijo komisiji, sicer bodo sojeni v kontumacu.

»Proces prične«, tako pravi obtožnica, »v ponedeljek, dne 1. septembra v veliki dvorani prizivnega sodišča v Trstu. Najprej se bo morala zagovarjati skupina 14 obtožencev, ki so bili udeleženi pri napadu na »Il Popolo di Trieste« in sicer: Franjo Marušič, Zvonimir Miloš, Ferdo Bidovec, Karl Rupel, Lovrenc Čač, Marij Zahar, Nikolaj Kosmač, Josip Kosmač, Ivan Obad, Miroslav Pertot, Ciril Kosmač, Andrej Manfreda in Zofija Kerže«.

Razprava se je končala 5. septembra, na kateri so bili štirje obsojeni na smrt in sicer: Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Franc Valenčič in Zvonimir Miloš. Naslednje jutro so bili ustreljeni na Bazovici pri Trstu. Ostali pa so bili obsojeni na dolgotrajne zaporne kazni. Drugo grupo obtožencev so postavili pred izredno fašistično sodišče šele v decembru 1931, ker je prva obsodba široko odjeknila ne le na Primorskem, pač pa tudi v vsej Jugoslaviji in po vsej Evropi. Časniki v svetu, tako v Angliji, Franciji, na Češkem in drugod, so obsojali te zločine.

Kljub vsem preganjanjem, obsodbam in streljanju ljudi, ki so se borili za svobodo svojega naroda, ta pravični boj ni nikdar prenehal. Nadaljeval se je vse do narodnoosvobodilne borbe in do končne osvoboditve in priključitve Primorske k matični domovini. Srečko Šorli

V petek, 1. septembra, so na Jesenicah proslavili 25-letnico prostovoljnega hrvodajalstva na Slovenskem. Ob tej priloiki so številnim organizacijam združenega dela in posameznikom podelili priznanja. (Foto-Janko Rabič)

Mladinska delovna brigada Stane Žagar iz Radotljice, ki je uspešno sodelovala na zvezni delovni akciji (Foto-Janko Rabič)

Pavle ZIDAR: **Pasjansa**. Založba Ljpa 1978.

Nova Zidarjeva knjiga — bogve katera po vrsti — vsebuje roman in štiri krajše prozne eseje. Poskusimo jo prebrati z nedolžnimi očmi, pozabimo, kolikor se pač da, kar vemo o njem iz njegovih prejšnjih knjig pa od Jolke Milič, ki se je tudi že nekoč, bolj ali manj upravičeno, spotala ob njej. Bralce bo zanimalo predvsem, kakšen je naslovni roman.

Kaj je to pasjansa? Igra s kartami, priljubljena pri starejših ljudeh in pri drugih, obsojenih na brezdelje. Igraš jo sam s sabo, polagaš karte, na koncu se ti mora iziti. Zidarju je to prispodoba; tudi v življenju se mora iziti. Ideja tega dela je, da se v življenju dobro in zlo poračuna. Pa ne na drugem svetu in tudi ne abstraktno. Ne morda tako, da se bo hudodelec s svojim zločinom odtevil ljudem ali pa, da bo imel ob pogledu na svoje žrtve slab občutek oziroma da ga bo pekla vest! Zidar je pri odmeri kazni dosti bolj radikalen. Zločinu bojo po vrsti umirali otroci ali pa bo njega samega pobralo — zagreblji ga bojo na isti dan kot tiste, ki je umrl zavoljo njega.

Kakor da nam skuša dokazati nekaj, česar niso zmogli dokazati vsi teologi tega sveta. Pravzaprav nam dokazuje junak **Pasjansa** Arpad Rosi, ko pripoveduje svojo življenjsko zgodbo pisatelju (ta se v romanu imenuje Voiteh Gug). Ker pa Arpad Rosi svoje doktrine ne dokazuje samo besedno, ampak tudi s svojim življenjem in smrtjo, smo prisiljeni verjeti, da jo je brez pomislekov sprejel tudi avtor.

Poznamo romane — dnevnike in romane v pislih. Ta Zidarjev roman bi lahko imenovali roman — pogovor, v nekem smislu tudi roman — portret. Kajpak, kot bomo videli, portret nekega svetnika. Rosi, ki težko boluje na srcu in na čitnici, v eni sami noči v pogovoru nakaže svojemu prijatelju glavne poteze svoje biografije. Pri tem pa ne Gug kot pripovedovalec ne Zidar kot pisatelj ne zavzamejo distance do Rosijeve pripovedi. Kaj hočem s tem? Čeprav je Rosi resen in pošten človek, nam vendarle v svojem pripovedovanju prikazuje dogodke le tako, kot jih vidi sam. Vidi pa jih tako, da je on sam vselej žrtev in mučenik, drugi pa so, vsaj tako se izkaže, krivci. Arpad Rosi jim odpušta, ne morda s pobožno svetohlinsko gesto, pač pa iz nekakšnega globljega razumevanja, kot nekakšnim izvrševalcem karme v smislu indijske filozofije (oziroma religije).

Vsi vemo, da se v življenju zares dogajajo krivice, pa vendar smo na-

vadno nezaupljivi, kadar nam kdo o tem pripoveduje, zlasti, če nam govori o krivicah, ki so prizadele njega samega. Pisatelj bi lahko pokazal na možnost kakšne drugačne razlage, lahko bi junakove besede vsaj blago ironiziral v podtonu.

Zakaj tega ne storimo? Zdi se, da ima pisatelj, ko na videz naivno obnavlja vse, kar mu je povedal prijatelj, za to globlje, v bistvu moralne razloge. Prijatelju — če si zares prijatelj — moraš verjeti. Literatura je za Zidarja prejkone predvsem moralno dejanje. Zato pravzaprav, če bi hoteli najti opravičilo, da obnavljanje nekega pogovora, oživljanje prijateljevega lika in njegovih nazorov ne preraste v roman, ugotovimo, da ta tekst takega opravičila dejansko ne potrebuje. Avtorju je nedvomno več do njegovega življenjskega spoznanja, do morale, ki jo izpričuje, kot do kakšne plehke literarnosti.

Prepričan sem, da prav to, v osnovi moralno stališče določa, kaj je po njegovem prava in resnična literatura.

Kakšno življenje je torej živel Arpad Rosi? Doma je bil iz Panonskega nižavja, kot slavista in nekdanjega partizana so ga predstavili na Primorsko. Tu je imel ves čas težave, niso mu dali stanovanja, v službi so ga zapostavljali. Nad hčerko študentko se mu je ves čas nienega študija zraščal profesor, nekdanji Rosijevo sošolec.

(Če je to mučenišvo, potem smo mučeniki mi vsi. Vendar je bila za oceno Rosijeve tragike usodna prva in najhujša krivica: ko se je vrnil iz

partizanov, je zvedel, da so mu očeta — resda žandarja, vendar v bistvu poštenjaka — obesili ruski osvoboditelji. Rosi tega Rusom ni zameril, tudi ni hotel obračunati z ovaudhom, ki je spraval očeta na vešala, da bi si rešil lastno kožo.)

Avtor torej pod Rosijevo zgodbo brez nadaljnega napravi črto in sešteje: rezultat vseh teh krivic, ki jih je moral prestati nedolžni slavist in svetnik revolucije (prav tako ga večkrat imenuje), je njegova neozdravljiva bolezen. Pravzaprav gre — kakor pri svetopisemskem Jobu — za cel seznam bolezni. Krivci so tisti, ki so ga vse življenje šikanirali in kazne ne bo izostala. Pisatelj Gug vse to posluša in celo iskreno zaploska, ko mu prijatelj pove, da je ta ali oni nepridiprav plačal svoje grehe s smrtjo.

Vse to, kot rečeno obnavlja pisatelj Gug resnobno in patetično. Prav tako resnobno je epilog. Nekaj dni po tem pogovoru Rosi umre. Voiteh Gug pride na pogreb in grožen ob stane pred seznanom pogrebov: na seznamu pokojnikov je tudi taisti dr. inž. univ. prof., ki je na fakulteti moril Rosijevo hčerko. V tem kajpak vidi prst usode: vendar se človek vpraša, ali s tem ne zbuja v bralcu le nezaželene in nezdave radovednosti glede zanimanja resnične identitete teh oseb.

Ob vsem tem pisatelj dar za oživljanje detailov ni okrnjen. Kakorkoli gledamo na zasnovo tega romana, vsekakor nas pritegne zanesljivi občutek, da je vse to napisano ob živem in prizadetem stiku s sočlovekom.

NOVE MOŽNOSTI ZA SREČNO OTROŠTVO

V jeseniški občini so se spet povečale možnosti za predšolsko vzgojo in varstvo otrok. Na Koroški Beli so v ponedeljek, 4. septembra, na krajevni praznik izročili namenu nov, sodobno urejen vrtec Cilke Sonje Zupančič, ki bo v letošnjem šolskem letu sprejel v petih oddelkih 120 otrok. Kar pa velja posebej poudariti je to, da bo še v tem mesecu tu začel z delom tudi razvojni oddelk za duševno prizadete otroke in tako bodo v občini uresničili nalogo, ki so jo zapisali v srednjeročni razvojni program skupnosti otroškega varstva, ki je tudi v glavnem financirala izgradnjo tega vrtca.

V ponedeljek si je veliko občanov ogledalo nove prostore vrtca, ki bo drugi dom mnogim malčkom. V tej krajevni skupnosti so že leta 1945 začeli z vzgojno-varstvenim delom v nekdanjem župnišču na Beli. Prva vzgojiteljica je bila Zdenka Jerman, za njo pa je kmalu prišla Hilda Zgonc. Spomladi leta 1947 se je vrtec

preselil v pritlične prostore pod stanovanjskim traktom osnovne šole na Koroški Beli, kjer je vrtec, ki nosi ime po domačinki, kjoevki Cilki Zupančič-Sonji, ki je padla ob koncu leta 1944, gostoval vse do začetka letošnjega šolskega leta.

V letih od 1949 do 1952 je vrtec prenehal z delom, po tem pa je ponovno sprejel v dveh oddelkih 50 otrok, ki sta jih vzgajali Hilda Zgonc in Marija Malej, tovarišica, ki se še sedaj rada posveti delu z otroki in ki je novi vrtec tudi izročila namenu na ponedeljkovi slovesnosti.

Od leta 1961 do leta 1968 je vrtec financirala krajevna skupnost Javornik—Koroška Bela, od tedaj pa do letos pa so tu vzgajali v treh oddelkih povprečno 70 otrok, čeprav je normativ 50 otrok, pa tudi prostori — bila sta dva, niso bili ustrezni.

Zato pa se sedaj tako vzgojiteljicam, varuškam in ostalim, ki bodo skrbeli za dobro počutje otrok, obetajo boljši pogoji za delo, s tem pa bodo tudi vzgojiteljice razbremenjene.

Sedaj je vrtec sprejel 120 otrok, možnosti pa so za vzgojo in varstvo 140 otrok. Že prihodnje leto naj bi sprejeli tudi 12 dojenčkov, saj so prav potrebe po varstvu le-teh v občini največje.

Prav pa bi bilo, da bi starši iz drugih predelov Jesenic razmišljali, da bi izkoristili možnost varstva in vzgoje v vrtcu na Koroški Beli, saj so kljub oddaljenosti dobre avtobusne zveze.

Vrtec je torej zgrajen. Preden pa so se otroci lahko zapodili po novo urejenih igralnicah, ki so lepo in sodobno opremljene, je bilo veliko dela in priprav.

Sklep o izgradnji so sprejeli 19. decembra leta 1975, pogodbo z Marlesom pa podpisali 23. decembra istega leta. Stavbo so zakoličili 19. maja lani, temeljni kamen so položili dva dni kasneje, ob lanskem dnevu mladosti pa so začeli z gradbenimi deli.

Vrtec razpolaga s 7.532 kv. metri površine, poleg igralnic pa imajo tudi sodobno urejeno kuhinjo, kjer bodo začasno pripravljali hrano tudi za otroke osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB.

Vrtec ima kar 6744 kv. m igrišč in tako pride na otroka kar trikrat več prostora na igrišču, kot pa to predpisujejo normativi. V igralnici pride na otroka 5,5 kv. m ter kar 48 kv. metrov igrišča.

Gradnja in oprema sta veljali 8.721.101 dinarjev, sredstva pa je v glavnem prispevala skupnost otroškega varstva Jesenice. 20.000 din pa je krajevna skupnost Javornik—Koroška Bela namenila za ureditev zunanje okolice, nekaj sredstev pa so prispevale tudi nekatere delovne organizacije.

Sedaj se v vrtcu in na igrišču okrog njega že razlegajo veseli otroški glasovi, v teh dneh je tudi nekaj joka ob prihodu v vrtec, toda vsi, ki se zavedajo velikega pomena dobro organizirane predšolske vzgoje, so veseli, da so v občini še povečali možnosti, za predšolsko vzgojo in varstvo otrok.

JESENSKO OBDODJE V ZNAMENJU IZOBRAŽEVANJA DELEGATOV

V klubu samoupravljalcev in na delavski univerzi se že dalj časa pripravljajo na jesensko izobraževanje in usposabljanje delegatov za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti. Naloga je zelo zahtevna, saj je delegatov čez 4.000 in zanje bo potrebno organizirati seminarje več let.

Prvi se bodo udeležili seminarjev delegati za zbor združenega dela, sledile bodo izobraževalne oblike, namenjene delegatom za zbor krajevnih skupnosti in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Ker se zavedajo, da je izobraževanje za vse delegate zelo pomembno, si bodo prizadevali zajeti jih čimveč še v tem letu, zlasti pa v naslednjem letu.

Vsi delegati bodo poslušali predavanja po enotnem republiškem programu, ki obsega osem tem: časovno so teme razporedili v dvajseturne seminarje. Pri izobraževanju in usposabljanju bodo uporabljali tudi filme, prosojnice in stenske slike, v veliki meri pa bo uspeh odvisen od delovanja slušateljev. Dosedanje izkušnje kažejo, da so bile najbolj odmevne tiste izobraževalne oblike, kjer so bili aktivni tudi slušatelji, pa naj si bo, da so izmenjavali mnenja, postavljali vprašanja ali skupno s predavatelji iskali nove rešitve.

Osem tem iz programa je prilagojenih značilnostim naše sredine: upoštevali bodo dosedanje izkušnje pri delovanju delegatskega sistema, pri delu v družbenopolitičnih organizacijah, uresničevanju zakona o združenem delu. Prav tu pa bo še kako pomembno sodelovanje slušateljev kot enakopravnih partnerjev v procesu izobraževanja.

Tako so teme predavanj razporejene v naslednjem vrstnem redu:

— smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja;

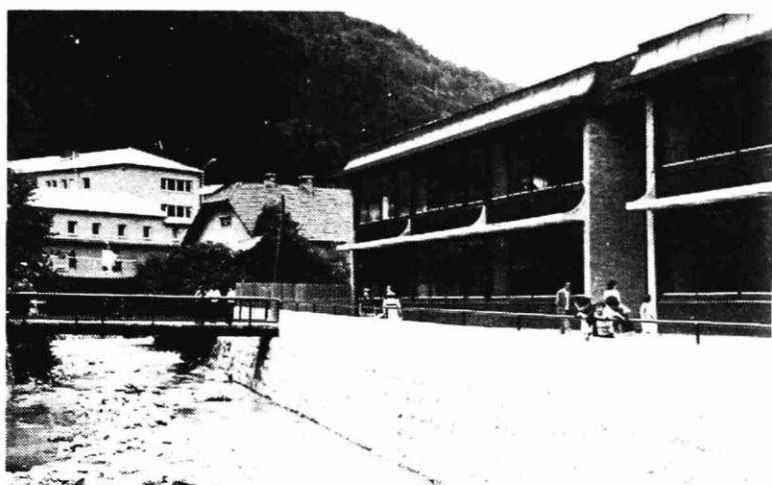
PROGRAM PRIREDITEV OB TEDNU UPKOJENCEV OBČINE

Upokojenci jeseniške občine bodo v tednu upokojencev, od 11. do 16. septembra, imeli več kulturno zabavnih ter športnih prireditev.

V ponedeljek, 11. septembra, ob 16. uri bodo v domu društva upokojencev Javornik odprli razstavo ročnih del upokojencev. Isti dan ob 19. uri bo v domu društva upokojencev na Jesenicah svečana otvoritev tedna upokojencev. Govoru Franceta Tomana in drugih predstavnikov upokojencev, vabljenih gostov in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, bo sledil bogat kulturni program, v katerem bodo nastopili pevski zbori društev upokojencev z Jesenic, Javornika—Koroške Bele in Zirovnice ter folklorna skupina iz Podkorena.

Naslednji dan se bo ob 9. uri v hotelu Lariks v Kranjski gori začel kegljaški turnir. V sredo, 13. septembra, bo v Mojstrani turnir v streljanju z zračno puško, naslednji dan pa na balinišču v Logu Ivana Krivca na Jesenicah balinarski turnir.

V petek, 15. septembra, se bodo upokojenci pomerili v šahu. Turnir se bo začel ob 9. uri v domu društva upokojencev na Jesenicah. V soboto, 16. septembra, pa bo zaključek enotedenskih prireditev. Ob 10. uri bodo zaključili razstavo, ob 17. uri pa bo v domu društva upokojencev Javornik—Koroška Bela slovesen zaključek tedna in srečanje z veterani — najstarejšimi upokojenci. Ob tej priliki bodo med kulturno-zabavnim programom podelili spominska priznanja.

Z novim šolskim letom so v prostorih zaključene prve faze izgradnje šolskega centra Plavž pričeli z rednim celodnevним poukom učenci od prvega do četrtega razreda osnovne šole Tone Čufar. (Foto B. Blenkuš)

Pouk v novi učilnici osnovne šole Tone Čufar na Plavžu

V okviru krajevnega praznika krajevnega skupnosti Javornik—Koroška Bela so v delavskem domu Albina in Julke Pibernik na Javorniku odprli razstavo likovnih del članov DOLIK, ki živijo v tej krajevni skupnosti (Tekst in foto J. Rabič)

V Lescah pri KUD Veriga prizadevno deluje mlada folklorna skupina, ki jo vodi Stane Ambrožič (foto B. Blenkuš)

NOVA SLOVENSKA PLANINSKA MAGISTRALA PP

POD PONCAMI NA OVČJI STRANI
1590 M

Dolina Bloudkovih močvirij, mamutskih smučarskih skakalnic, letalnica Planica, je resnično slovenska Sibirija, kakor jo je imenoval Josip Lavtižar, ki je bil s svojimi velikimi prijatelji in znanci, Jakobom Aljažem, dr. Josipom Tičarjem in tretarjem Josipom Abramom v nenehni spori, kateri planinski svet je lepši in močnejši, ali trentarski, vršiški, triglavske ali rateški – planiški? Vsi veliki, pravni in iskreni protagonisti našega planinskega sveta so imeli vzroke za to hvalo, ki jim jo niso odrekli tudi številni drugi najbolj znani alpinisti, ki so gledali dolomite kampanile in vertikale ali so se navduševali na coliriji in ledeniki centralnih Alp ali Kavkaza, Andov, Pamirja in Himalaje.

Rateški »gospod« Josip Lavtižar je imel torej prav. Njemu so pozneje pritrili tudi gevelni smučarji, turisti, izletniki, planinci, plezalci in alpinisti, ki danes z izbranimi besedami prezevkov ne morejo prehaliti vzvišene lepote doline same, skakalnic velikank, izvira Nadiže, slapa Črne vode in gora, ki se čredijo na sončni in senčni strani z Jalovcem v ozadju.

Ze sam sprehod skozi Planico po desni, sari peš poti ali po novi avtomobilski cesti do Zelja mora navdušiti slehernega.

Vzpon od Zelja dalje skozi Ravje proti Velikemu in Malemu Kotu, kjer se ponujata prehoda v Koritnico ali Trento, vabi ljubitelje lepote in samote, divjega gorskega sveta z edinstveno favno in floro.

V Planici, oziroma nad Planico, pod Poncami pa je gotovo edinstveno lepo in samotno na Ovčji strani pod Smrtnico, kamor vodi več varnih, zložitih in uhojenih pastirskih in lovskih poti, med njimi tudi nova planinska magistrala, ki povezuje vse samotne in še malo vidne najlepše predele našega planinskega sveta od Planice preko Krnice, Martuljke, Belega potoka, doline Vrat, Kot in Krme do Velega polja od koder se spusti ali k Bohinjskemu ali Blejskemu jezeru. To je edinstvena planinska sprehajalna pot PP, Planica – Pokljuka, ki je namenjena ljubiteljem samote, miru, planinskega cvetja in divjadi. Na tej planinski magistrali naletimo na trope drobnice in divjadi, nad pohodniki krožijo orli, na vsakem koraku in ob vsakem pogledu se pravemu samotarju z radodarno roko ponujajo edinstveni pogledi na doline,

krnice, okrešlje, zatrepe in skalne zidove sten, ki se poganjajo iz baržunastega zelenila samotnih dolin.

Takoj za Bloudkovim velikanko zavijemo z avtomobilske ceste na desno po peš poti v Tamar mimo Kajenkov Svatne, po 15. minutah pridemo v redek bukov gozd, v Komposov talj, kjer s peš poti zavijemo znova desno in kmalu naletimo na skalni bolvan s prvo rdečo markacijo in znakom PP. Ze smo na lepo speljani lovski poti, ki vodi zložno navzgor pod Glave. Na vsej poti se ponuja lep pogled na zatrepe Planice s Cipernikom in Slemenom v ozadju, nad katerimi se riše greben Mojstrovk. Travnika in Šit s stenami in robmi, ki vzbujajo spoštovanje in vabijo plezalce in alpiniste. Mimo prijetnih in razglednih počival pridemo v strmalni do lovskih klinov in jeklenih varovalnih vrvi, ki nam olajšajo prehod mimo strmih skalnih prehodov. Preko zaporedne grape prestopimo na desno v gozd pod Glavami. Tu se proti desni, vodoravno odcepi pot, ki vodi preko Jankovega mostu na Odešak. Vzpon nadaljujemo po ključih skozi gozd navzgor. V Podrtju se odcepi stranska pot na levo, na prvo Glavo, preko katere tudi vodi lepa pot na zahodni konec Ovčje strani, kjer se tokava Smrtnice poganja v silnih skokih v mokri potok in Kredu. Radovedni nadaljujemo pot na desno, vodoravno v zatrepe Podrtja, po strmih ključih pridemo na ravnicu spodnjega Grunta pod Vratcami med Malo in visoko Ponco. S spodnjega Grunta krenemo po dobro nadelani stezi med zadnjimi, najvišjimi mesečni na levo proti prevalu obronkov Visoke Ponce in najvišjim vrhom Ovčje strani, od koder je mogočen pogled po Dolini in preko zelenih in razglednih Karavank na koroške gore. Prijetno in razgledno počivalo na vrhu Ovčje strani bogato nagradi vsakogar. Tropi gamsov se sprehajajo po mehkih pod Vratcami, na gornjem Gruntu in pod stenami Visoke Ponce. Počitek in razgled z Ovčje strani je enkratno.

Po Ovčji strani, visoko nad Planico, pod stenami Visoke Ponce se med skalnimi bolvani, edinstveno bogatim gorskim cvetjem in tropi ovac sprehodimo v smeri markantnega stolpa Turčica med Siljevcem in Šiljico, ki se poganja v strmalni Ponco. Pod Turčcem prečimo Mokro potok, skozi katerega vodi lovska pot v Planico, skozi Siljevec vodi dobro nadelana in označena pot na melišča nad Zeljem, kjer se nam kaže prijazni Tamar, žuboreči slap in izvir Nadiže nam usmerja pot po mehkih pod Vratcami.

Prvi vabeči del planinske sprehajalne poti »PP« opravimo od podrtja na vrh Ovčje strani in dalje do Zelja pod izvirom Nadiže v tleh, štirih dopoldanskih ali popoldanskih urah brez večjih naporov in brez kakršnih koli nevarnosti.

Uroš

ZGODOVINSKA PLANINSKA RAZSTAVA V MOJSTRANI DOSEGLA SVOJ NAMEN

Marljivi planinski muzejski delavci iz Dovjega in Mojstrane so v počastitev visokega jubileja »očakov kranjskih sivga poglavarja«, Triglava in 85-letnice slovenske planinske organizacije, SPD, 75-letnice planinstva v naši občini, 50-letnice domačega planinskega društva, 45-letnice planinskega društva Rateče in 30-letnice prizadevanja in uspešnega dela gornikov na Javorniku, Koroški Beli in Martuljku, 6. avgusta odprli bogato muzejsko planinsko zbirko, ki naj bi bila osnova bodočega, že dolgo nujno potrebnega triglavskega planinskoalpinističnega muzeja.

V Jakljevi hiši v Mojstrani so muzejski entuziasti zbrali bogato muzejsko zbirko najstarejših dokumentov, rekvizitov in eksponatov, ki dokaj nazorno in prepričevalno govorijo o delu in življenju gornikov pod Triglavom na Dovjem, Mojstrani in tleh triglavske doline. Zbirka je dediščina planinskih muzejskih delavcev z Jesenic, ki so jo izpopolnili in obogatili domačini, potomci pionirjev planinstva pod Triglavom. Zbirka, ki je stalna prav gotovo še ni popolna, treba jo bo še obogatiti, da bo resnično prikazovala bogato stoletno triglavsko zgodovino, ki so jo z datimi črkami pisali lovci, pastirji, drvarji in oglatji pod in v višavah Triglava in njegovih skalnih vršcev.

V osnovni šoli 16. decembra pa so lepo uredili bogato razstavo slovenske planinske knjige, planinske fotografije, planinskih znakov in bogatega drugega planinskega zgodovinskega gradiva.

Te planinske zgodovinske razstave so bile urejene v počastitev občinskih praznikov občine Jesenice, Radovljice in Kranja. Vse razstave si je ogledalo s posebnim zanimanjem preko 2000 ljubiteljev gora, ki so ob jubileju Triglava hiteli skozi Mojstrano proti njegovemu vrhu. Razstava v Mojstrani, ki je le skromen začetek triglavskega planinskoalpinističnega muzeja, je v vsakem pogledu uspela. Številni mladi in starejši obiskovalci in občudovalci razstave so izrazili skupno željo, da bi se z zbiranjem in ohranjanjem dokumentov, eksponatov in rekvizitov iz naše planinskoalpinistične zgodovine pospešeno nadaljevalo ne samo na Dovjem, v Mojstrani in Jeseniški občini temveč širom

Slovenije v vseh 170. planinskih društvih, mladinskih in alpinističnih odsekih in postajah GRS. Le na ta način bi s skupnim delom ohranili pred pozabo in uničenjem vse bogastvo na katerega moramo biti bolj ponosni kot smo bili na žalost doslej.

Razstava v Mojstrani je bila odprta do konca meseca in so jo pozitivno ocenili vidni predstavniki družbenopolitičnega in planinskega življenja od blizu in daleč. Priznanja so izrekli tudi muzejski delavci in predstavniki planinskih društev in republiške planinske organizacije.

Zanimanje za razstavo in lepo urejene eksponate je tako veliko, da bodo razstavljeni predmeti pozneje prenešeni še na Jesenice, Bled, v Bohinj, Radovljico in še v druge kraje, kjer se zanimajo za našo planinsko in še prav posebej triglavsko zgodovino.

Organizatorji stalne triglavske planinske muzejske zbirke so z ocenami te prve razstave dobili novih pobud in veselja, da bodo kljub neznatnim in skromnim sredstvom z zbiranjem nadaljevali. V bližnji prihodnosti bodo organizirali in uredili več zanimivih manjših in večjih razstav, s katerimi bodo vzbudili ne samo med planinci, plezalci, alpinisti in gorskimi reševalci in naspolh med ljubitelji in obiskovalci gora, temveč tudi med ostalimi prebivalci zanimanje za našo planinskoalpinistično zgodovino, ki sega v svetovni vrh.

Številna laskava priznanja in pohvale, ki so vpisana v knjigo spominov in vtisov, narekujejo muzejskim delavcem, da bodo v bližnji bodočnosti uredili in zbrali nove dokumente. S temi bi nazorno prikazali razvoj našega planinstva, od Triglavskih prijateljev, preko Piparjev, od SPD, Drenovcev in Skalašev do današnjih dni. V Mojstrani bodo v okviru stalne planinske muzejske zbirke uredili tudi posebno razstavo starih planinskih razglednic, vseh planinskih znakov in znakov in planinskih znamk z motivi favne in flore. Muzejski delavci v Mojstrani zaslužijo javno zahvalo in priznanje za opravljeno delo. Izrečena priznanja naj jim bodo spodbuda, da bodo še z večjo vneto nadaljevali s tem delom.

Uroš

KOLENDAR PLANINSKO-ALPINISTIČNIH OBLETNIC ZA MESEC SEPTEMBER

1. septembra 1867 je koroški rojak Mark Pernhart končal prvo panoramo zvrha Triglava, drugo je narisal Velko Mazi iz Ljubljane.

3. septembra leta 1899 je planinsko društvo iz Radovljice zgradilo prvo skromno, leseno planinsko zavetišče v Zelju pod izvirom Nadiže v Planici, ki pa ga je kmalu porušil plaz.

5. septembra leta 1875 je bil poznejši nekronani kralj in poet Julijskih Alp prvič na Triglavu. Istega dne leta 1948 so planinci slavnostno odprli Jeseniško-Kopišarjevo pot na Prisojnik, ki jo je nadelal Anton Kravanja, Kapišar iz Trente.

6. septembra 1903 so v Vratih slovesno izročili Tominskovo pot na Triglav.

8. septembra 1871 so Triglavski prijatelji na Ledinah, na južni strani Triglava (2.408 m) dogradili prvo slovensko planinsko postojanko na Triglavu. Triglavski tempelj, kjer danes stoji Planika. Istega dne leta 1946 je umrl dr. Josip Tičar, župan in predsednik turističnega in planinskega društva v Kranjski gori in ustanovitelj naše gorske reševalne službe leta 1912.

11. septembra leta 1904 so ljubitelji Golice, planinci z Jesenic, dogradili Kadilnikovo kočjo na vrhu Golice (1.836 m).

15. septembra 1914 pade na srbskem bojišču v prvi svetovni vojni Bogomil Brinšek, odličen planinski fotograf iz vrst Drenovcev (Brinškovi kamin v zahodni steni Planjave).

21. septembra 1808 je bil na Triglavu Valentin Stanič, naš prvi alpinist svetovnega imena.

26. septembra 1891 je bila na vrhu Triglava deponirana prva vpisna knjiga.

Kino RADIO

9. in 10. septembra amer. barvni kriminalni film SREBRNA PUŠČICA, režija Arthur Hillier, v gl. vlogi Gene Wilder, ob 17. in 19. uri.

11. in 12. septembra amer. nem. barvni kriminalni film PRIJATELJ IZ AMERIKE, režija Wim Wenders, v gl. vlogi Dennis Hopper, ob 17. in 19. uri.

13. septembra amer. barvni kavbojski film NEPOZABNI ZAŠČITNIK, režija Clint Eastwood, v gl. vlogi Verna Bloom, ob 17. in 19. uri.

14. septembra ni predstav.

15. septembra franc. barvni film – komedija MADAM PIPI, režija Jacques Besnard, v gl. vlogi Bernard Blier, ob 17. in 19. uri.

16. in 17. septembra amer. CS barv. pustolovski film KING KONG, režija John Gilermin, v gl. vlogi Jeef Bridgish, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

9. in 10. septembra amer. nem. barvni kriminalni film PRIJATELJ IZ AMERIKE, ob 18. in 20. uri.

11. in 12. septembra amer. barvni kriminalni film SREBRNA PUŠČICA, ob 18. in 20. uri.

13. septembra ni predstav.

14. septembra dom. barvni mladinski film KO ZORIJO JAGODE, ob 18. in 20. uri.

15. septembra amer. barvni kavbojski film NEPOZABNI ZAŠČITNIK, ob 18. in 20. uri.

16. in 17. septembra amer. barvni pustolovski film DR. DIVJAK BRONASTI MOŽ, ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

9. septembra angl. barvni pustolovski film ZIVA TARČA, ob 20. uri.

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 9. septembra, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA ROŽČA NA PLAVŽU

OBVESTILO INVALIDOM

Društvo invalidov Jesenic obvešča svoje člane, da bo organiziralo dvodnevni izlet v neznano in to 30. septembra in 1. oktobra. Prijave sprejemajo v pisarni društva vsako sredo od 16. do 18. ure, ali pa pri poročenih: Števililo je omejeno.

PLANINCI VABIJO

Planinsko društvo in krajevna skupnost Javornik – Koroška Bela organizirata v nedeljo, 10. septembra ob 11. uri na Pristavi v Javorniškem rovtu proslavo s kulturno-zabavnim programom v počastitev 200-letnice prvega pristopa na Triglav in praznika krajevnih skupnosti.

Vabimo planince in občane, da se proslave udeležijo v čim večjem številu.

Če bo slabo vreme bo proslava ob 19. uri v delavskem kulturnem domu na Javorniku.

GOBARSKI PIKNIK

Gobarska družina Jesenice vabi vse svoje člane in njihove sivojce na gobarski piknik, ki bo v nedeljo, 10. septembra, s pričetkom ob 10. uri dopoldan pri Mirku Klinjarju na Hrušici (čez savski most desno).

Člane naprošamo, da po možnosti primerke raznih gob prinesejo s seboj.

ZAMENJAVA STANOVANJA

Zamenjam dvosobno stanovanje last železarne Jesenice na Plavžu, za enakega kjerkoli v občini Radovljica. Naslov se dobi na uredništvu Železarja.

ZAHVALA

Za izraženi čestitki ob najinem življenjskem jubileju se društvu upokojencev Javornik – Koroška Bela najlepše zahvaljujemo.

Kristina Oman in Rozalija Obrat

Kaj bomo gledali v kinu

13. septembra amer. nem. barvni kriminalni film PRIJATELJ IZ AMERIKE, ob 20. uri.

16. septembra amer. barvni kriminalni film SREBRNA PUŠČICA, ob 20. uri.

Kino DOVJE – MOJSTRANA

9. septembra italij. CS barvni dokumentarni film SVET PONOČI

DANES, ob 19.30. Ogled filma je prepovedan mladini do dopolnjene 15. leta starosti.

10. septembra angl. barvni pustolovski film ZIVA TARČA, ob 19.30.

16. septembra zap., nem. amer. barvni film PRIJATELJ IZ AMERIKE, ob 19.30.

17. septembra amer. barvni kriminalni film SREBRNA STRELA, ob 19.30.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD JESENICE – TOZD OSNOVNA ŠOLA KRANJSKA GORA

objavlja proste delovne naloge in opravila:

– dve (2) delavki za delo v vzgojnovarstvenih oddelkih z dokončano vzgojiteljsko šolo in strokovnim izpitom za nedoločen čas in trimesečnim poskusnim delom;

– en (1) delavec za delo v knjigovodstvu in administraciji šole s polovičnim delovnim časom, za nedoločen čas in trimesečnim poskusnim delom;

– en (1) delavec za čiščenje šolskih prostorov s polnim delovnim časom, za nedoločen čas in enomesečnim poskusnim delom;

– dve (2) delavki za pomoč vzgojiteljicam z dokončano šolo za varuhinje s polovičnim delovnim časom, polna zaposlitev pa je možna s prevzemom dodatnih nalog (čiščenje prostorov, razdeljevanje hrane, pomivanje posode) v enoti Rateče in Kranjska gora. Delo in opravila se razpisuje za nedoločen čas s trimesečno poskusno dobo.

Stanovanj nimamo, objava velja do zasedbe.

Zveza kulturnih organizacij Jesenice in amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice objavlja na podlagi sklepa skupščine Kulturne skupnosti Jesenice

prosta dela in naloge

režiserja

s polnim delovnim časom za nedoločen čas.

Pogoji: AGRFT – smer režija, moralno politična neoporečnost. Pisne prijave z življenjepisom in dokazili o izobrazbi pošljite na naslov: Amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, Jesenice, najkasneje do 25. septembra. Vse dodatne informacije dobite v AG Tone Čufar Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, ali po telefonu 81-260.

Delavski svet DO ELIM Jesenice na podlagi 12. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev, ponovno razpisuje naslednja vodilna dela in opravila za dobo štirih let

1. vodenje tehnične operative
2. vodenje komercialno tehnične priprave.

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

k tč. 1 – da imajo višjo šolsko izobrazbo elektro, strojne ali organizacijske smeri in 36 mesecev delovnih izkušenj;

– da imajo opravljen strokovni izpit iz varstva pri delu in strokovni izpit za gradnjo investicijskih objektov – v kolikor tega pogoja ne izpolnjujejo imajo možnost pridobitve le-tega v roku enega leta po sprejemu.

k tč. 2 – da imajo višješolsko izobrazbo ekonomske, komercialne ali elektrostrojne smeri in 36 mesecev delovnih izkušenj;

– da pasivno obvladajo en tuj jezik.

Od vseh kandidatov pričakujemo družbenopolitično razgledanost in moralnopolitično neoporečnost ter organizacijske sposobnosti. Podrobnejše informacije lahko dobite v kadrovske sektorju od dneva razpisa dalje.

Rok za prijavo je 20. september. Izbira kandidata bo opravljena v 30 dneh po poteku razpisnega roka. Kandidati bodo o izbiri pisмено obveščeni v roku 15 dni po opravljeni izbiri. Kandidati naj pošljejo svoje vloge s potrebnimi dokazili na naslov: ELIM Jesenice, Hrušica 72 c. z oznako »za razpis«.

ABC POMURKA, Trgovsko proizvodna organizacija GOLICA, o.o. – temeljna organizacija DELIKATESA, o.s.ub.o., Jesenice, Titova 73

objavlja

prosta dela in naloge natakariče za bife na KRESU nad Koroško Belo.

Pogoji:

- zaključena poklicna šola za natakariča.
- eno leto delovnih izkušenj.
- trimesečno poskusno delo.

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Delovni čas je ob delovnih dneh od 16. do 21. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 21. ure. V ponedeljkih je bife zaprt.

Kandidatke naj ponudbe z dokazili o strokovnosti in z opisom dosedanjih delovnih izkušenj pošljejo na naslov: ABC POMURKA – trgovsko proizvodna organizacija GOLICA – kadrovska služba, Jesenice – Titova 1, v 15 dneh po objavi.

Po sklepu 7. seje upravnega odbora Gasilskega društva Blejska Dobrava z dne 25. avgusta, razpisujemo

JAVNO DRAŽBO

specialnega osebnega avtomobila »Zastava« AR 55 št. motorja 020165 – 56 KM, 1901 kub. cm s 7 sedeži + 1. rdeča karoserija reg. št. KR 565-40, prevoženih preko 26.000 km, potrebna manjša popravila, proizveden leta 1952.

Registracija in zavarovanje vozila poteče 16. 8. 1978.

Izlicna cena: 17.000,00 dinarjev (sedemnajst tisoč dinarjev). Javna dražba bo v soboto, dne 16. septembra s pričetkom ob 11. uri v sejni sobi doma gasilcev – Gasilskega društva na Blejski Dobravi.

Zainteresirane pravne in fizične osebe lahko pristopijo k javni dražbi, če pred pričetkom javne dražbe položijo 1.700,00 din (entisočsedemsto din) varščine.

Izdražitelj bo moral kupnino plačati v gotovini in v enkratnem znesku takoj po podpisu pogodbe, pravna oseba pa v 15 dneh od dneva javne dražbe na tekoči račun Gasilskega društva Blejska Dobrava. Davščine plača izdražitelj – kupec.

Vplačana varščina se izdražitelju vračuna v kupnino, ostalim pa se po zaključeni javni dražbi vrne.

Specialni osebni avtomobil, si zainteresirani lahko ogledajo 2 (dve) uri pred pričetkom javne dražbe pred gasilskim domom na Blejski Dobravi.

GASILSKO DRUŠTVO
BLEJSKA DOBRAVA

ZAOSTALI TEKMI POMLADANSKEGA DELA LIGE

Po počitnicah sta ekipi mladincev in mladink iz Jesenice odigrali zaostali tekmi področnega prvenstva medobmočjske košarske zveze Gorenjske. Tekmi sta bili pomembni, ker sta poleg borbe za prvenstvene točke pomenili tudi preizkus pripravljenosti naših mladink in mladincev na jesenski del tekmovalnega leta. Po nesrečni Bunderli in odhodu Malackove in Vrdoljake v Ljubljano sta to praktično tudi članski ekipi našega kluba. Zaradi varčevanja s sredstvi so se naše igralke in igralci pripravljali doma, za razliko od Radovljice, ki je imela priprave na morju, mladinke iz Žirov pa so se pravkar vrnile s 15-dnevnih priprav iz Bovca.

MLADINCI: JESENICE: RADOVLJICA
79:44 (40:23)

Kljub slabemu vremenu sta ekipi pokazali dopadljivo košarko, v šir igri pa so imeli več uspeha domačini. Moštvi sta nastopili s temi igralci:

JESENICE: Azman 16, Novak 4, Jelovčan, Mlinarič, Berginec 7, Smolej 18, Janjič 18, Lesnjak 8, Matučec 12 in Kržič.
RADOVLJICA: Vidic 6, Markelj 6, Kozole 2, Prugar, Šteh 2, Azman, Marš 10, Novak 6, Potočnik 6, Dežman, Pangerc 4, Zupan 2.

Tekma je bila sicer prijetna za oko, vendar je ne gre jemati za merilo moči in pripravljenosti, saj je ekipa Radovljice prišla na Jesenice močno oslabiljena. Kakršna koli pretirana samozavest jesenskih igralcev bi se lahko maševala že v 1. kolu jesenskega dela prvenstva, ko potuje moštvo na gostovanje k vedno neugodnemu nasprotniku v Žiri.

Ekipa Radovljice je izgubila v času letnih počitnic svojega najvišjega igralca, ki je odšel na služenje vojnega roka, razen tega na Jesenice ni nastopil najboljši igralec Šter, ki je na šolskem izletu. Graditelj igre Vidic je nastopil bolan, tako da se je moral po prvem polčasu preseliti med gledalce in ni mogel pokazati vsega, kar zna. V taki situaciji so se ostali igralci močno borili, vendar domačinom niso mogli pripraviti presenečenja. Trener Jesenic Božič je bil v tem pogledu srečnejši, saj je dobil priložnost preizkusiti tudi mlajše igralce, od katerih je zadovoljil predvsem 14-letni pionirski reprezentant Novak. Po dolgem prisilnem počitku zaradi operacije meniskusa in poškodbe hrbtne

nice je za domače nastopil Mirko Janjič in pokazal zelo obetavno igro.

Kaj si ekipa Jesenic lahko obeta v jesenskih in zimskih tekmovalnih letih? Več uspeha v mladinski konkurenci in uvrstitve do tretjega mesta, ter obupen boj za obstanek v slovenski ligi z minimalnimi izgledi (po izgubi nesrečnega Bunderla in predvidenem odhodu Božiča v novembru v JLA). Vsekakor pa je to potencialno moštvo, ki se bo ob naklonjeni politiki do našega kluba lahko visoko povzpelo v nekaj letih.

**MLADINKE: JESENICE: ALPINA
KLADIVAR ŽIRI 36:34 (17:20)**

Mladinke Jesenic so v zaostali tekmi premagale svoje vrstnice iz Žirov po izredno borbeni igri. Za domače moštvo so nastopile: Srpak 7, Lesnjak 5, Stražisar 2, Crnovič 10, Vaupotič 8, Brtoncelj 2, Kantarevič, Potočnik.

Ekipa Jesenic nastopa v jesenskem delu močno oslabiljena, saj sta odšli reprezentantki Malacko in Vrdoljak k Brestu, Ljubla Korbar je poškodovana, izredna škoda pa je tudi, da zaradi drugih obveznosti ne trenira Tadeja Potočnik. To so štiri igralke, ki po svoji kvaliteti sodijo v prvo peterico jesenskih ekip. Ravno zaradi njihove odsotnosti pa je bila ekipa Alpina Kladiivar, v kateri igrajo igralke iz zvezne lige, pred srečanjem velik favorit. Igralke iz Žirov so bile pred tekmo zelo samozavestne, saj so se ravno vrnile s 15-dnevnega »brusenja« v Bovcu, in so smatrale tekmo zgolj za formalnost. Jesenice so bile drugega mnenja in so si z izredno pošteno igro zagotovile zmago. Tekma je bila veskoko zelo napeta, predvsem v obrambi, pa tudi dokaj ostra, tako da je bilo doseženo malo košev. Pri domačinkah bo potrebno še trenirati met, saj je bilo treba koncept igre nujno spremeniti. Doselej so se praktično vse akcije v napadu preko Malackove in Vrdoljake, sedaj pa bodo morale svoje realizatorske sposobnosti dokazovati vse igralke.

Po tej zmagi vidimo, kaj bi na Jesenicah lahko dosegli, če bi uspeli zadržati lasten kader v svoji ekipi do igralske zrelosti ter zagotovili pogoje, kot jih imajo ostale ekipe, npr. Brest, Alpina, Branik itd. Tako pa nam ostane le, da tistim igralkam, ki ostajajo zveste matičnemu klubu tudi v težkih trenutkih, stisnemo pesti in jim tudi eventualnih spodrsiljav ne zamerimo.

V. Rotar

PRIČETEK JESENSKEGA DELA

ŽENSKESKIL ZAHOD IN GORENJSKIH LIG

**KK JESENICE: KK OBUTEV
NOVO MESTO (članice) 20:0 bb.**

Košarkarice Jesenic bi morale v prvem kolu jesenskega dela SKL - zahod odigrati v soboto, 2. septembra, na igrišču v športnem parku v Podmežakli tekmo z ekipo Obutev iz Novega mesta. Gostujočih igralke zaradi izredno težke finančne situacije v klubu ni bilo na Jesenice, zato je tekmovalna komisija prisodila zmago 20:0 v korist Jesenic. V jesenskem klubu smatramo ne glede na odločitev tekmovalne komisije, da zmaga za zeleno mizo ni povsem v skladu z našimi športnimi načeli, zato se bomo skušali v dogovoru s tekmovalno komisijo in ekipo iz Novega mesta dogovoriti za nov termin za tekmo. Težko si je predstavljati, da se ob družbeni usmeritvi v republiške prednostne športne panoge lahko dogodi, da ekipa, ki tekmuje v 1. republiški prioriteti zaradi denarne krize ne more udeležiti tekme v gosteh sredi lige. Ne glede na visokodoneč besede glede selekcij in novih tekmovalnih sistemov, ne glede na vsesplošno hvalisanje o napredku na področju košarke po sprejetju portoroških sklepov, pa je slej ko prej opazno, da je košarka po klubih še vedno odvisna zgolj od angažiranosti in iznajdlivosti volonterovskih delavcev in od sreče pri polnjenju klubskih blagajne. Ob problematiki po klubih ostaja ravnodušna tako republiška strokovna zveza, kot njen strokovni svet, seveda če ne gre za probleme tako imenovane prve republiške selekcije.

Ekipa Jesenic čaka v soboto, 9. septembra, ob 19.30 na igrišču v športnem parku v Podmežakli izredno težko srečanje z ekipo Mengša, ki je edina uspešna premagati v pomladanskem delu lige naše košarkarice. Ob odsotnosti petih najboljših igralke Jesenic nas tudi tesen poraz ne bi smel preveč razočarati.

**KK JESENICE: KK SAVA
KRANJ (mladince) 49:21 (21:11)**

Na prvem jesenskem turnirju mladink za prvenstvo gorenjske regije (mladinke za prvenstvo igrajo po dva turnirja na Jesenicah, v Kranju in v Žirih), sta se v nedeljo, 2. septembra, na Jesenicah pomerili ekipi mladink KK Sava in Jesenic. Za domače moštvo so igralce pretežno del tekme mlajše igralke, pa vendarle prepričljivo zmagale.

KK JESENICE: Azman 2, Potočnik, Srpak 4, Kantarevič 8, Stražisar 4, Skumavec 8, Crnovič 16, Vaupotič 6, Brtoncelj. Domačinke so bile boljše v vseh elementih košarske igre, tako da je trener Kežar lahko hralil moči izkušenejših igralke za derbi z ekipo Kladiivar Alpina iz Žirov.

**KK JESENICE: KK KLADIVAR
ALPINA ŽIRI 57:47 (21:17)**

Ekipa mladink Kladiivar Alpine iz Žirov tudi v četrtem poskusu ni uspela okusiti zmage nad zdesetkano ekipo Jesenic. Oslabilena domačinke so držale vse niti v svojih rokah in še vedno brez izgubljene točke vodijo v ligi.

KK JESENICE: Azman 2, Potočnik, Srpak 11, Kantarevič 4, Stražisar, Skumavec 2, Brtoncelj 2, Crnovič 12, Vavpotič 25.

Kot pred dnevi v zaostali tekmi pomladanskega dela so tudi v prvem jesenskem dvoboju slavile domačinke, ki so zaigrale zelo borbeno. Ostra igra v obrambi in uspešni protinapadi so bile odlike Jesenic, s katerimi so povsem razbili favorizirane Žirovke. S to zmago, za katero so zaslužne prav vse igralke domače ekipe, si je KK Jesenice že praktično in teoretično zagotovil prvo mesto na Gorenjskem in plasna na republiški finale.

Lestvica po četrtem turnirju:
1. KK JESENICE 8 8 0 16 točk
2. KK ALPINA
KLADIVAR Žiri 8 4 4 8 točk
3. KK SAVA Kranj 8 0 8 0 točk

**KK SAVA KRANJ: KK JESENICE
(kadetnje) 59:46 (28:26)**

Kadetnje KK Jesenic so v 1. kolu jesenskega dela prvenstva gorenjske regije dokončno pokopale še zadnje upe za osvojevanje naslova prvaka. Z neborbeno igro so razočarale, tako da je rezultat s 13 koši razlike realen odnos moči na igrišču. Igralke Sava pa so s svojo igro presenetile

PRIJAVE ZA ALPINIADO DO 13. SEPTEMBRA

Kot smo že pisali bo v dneh od 15. do 17. septembra v Julijskih Alpah potekalo drugo srečanje slovenskih železarjev-alpinistov, ki ga organizira komisija za šport in rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata Železarne s pomočjo planinskih društev in alpinističnih odsekov iz jeseniške občine.

Prijave za udeležbo na alpinadi sprejemajo na sindikatu Železarne Jesenice do vključno srede, 13. septembra. Na to srečanje so vabljivi vsi alpinisti, zaposleni v SOZD Slovenske železarne.

J. R.

PESTRA AKTIVNOST V JESENSKIH MESECIH

V jesenskih mesecih se bo v Železarni spet začela odvijati pestra športna aktivnost med delavci. V ponedeljek, 11. septembra, se bo začelo prvenstvo Železarne v malem nogometu in balinanju. V nekaterih TOZD so v malem nogometu že izvedli predtekmovalja, najboljše ekipe pa se bodo zatem udeležile prvenstva Železarne. Poudariti velja, da je prav za prvenstvo v malem nogometu med delavci največ zanimanja. Razen tega bo komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata Železarne do konca letošnjega leta organizirala še prvenstva v odbojki, namiznem tenisu, kegljanju na asfaltu, streljanju in šahu.

Za zaposlene delavce v Železarni pa se bo v mesecu oktobru začela rekreacija v telovadnicah na Jesenicah, v Mojstrani, na Koroski Beli in v Žirovnici. Konec avgusta pa se je že začelo rekreacijsko drsanje na ledeni ploskvi v hali v Podmežakli in sicer vsak petek ob 20. do 22. ure.

Vsi delavci lahko dvignejo brezplačno karto za drsanje na sindikatu Železarne Jesenice. Predložiti morajo vsotopno dovoljenje za Železarno in svojo sliko.

J. R.

PETI BALINARSKI TURNIR EKIP DRUŠTVA UPOKOJENCEV

V soboto, 2. septembra, je bil na balinističnem domu upokojencev na Javorniku že peti balinarski turnir ekip društev upokojencev v počastitev krajevnega praznika Javornika - Koroske Bele za prehodni pokal krajevnih skupnosti Javornik - Koroska Bela.

Tekmovalce so štiri ekipe, ki se redno udeležujejo turnirja in sicer: Ekipa Jesenic (Zupan, Vrhunc, Vilfan, Uršič, Debevc), ekipa Javornik (Cimprič, Pesjak, Kozmarnik, Hasanbegović, Smid), ekipa Radovljica (Kiler, Sinobad, Grigovski, Debeljak), ekipa Žirovnice (Pintar, Reboli, Grad, Stres).

Po pozdravu predsednika DU Javornik - Koroska Bela Franca Arha je vodja javorniške ekipe razložil pravila.

Prehodni pokal je osvojila ekipa društev upokojencev Radovljica, ki ga bo branila na prihodnjem tekmovalnem drugo leto. Tekme so bile zelo borbene in kljub slabi razsvetljavi brez popuščanja. Drugo mesto je osvojila ekipa DU Javornik - Koroska Bela.

J.

OBVESTILO STRELCEM

Nadaljevanje rekreacijskega tekmovalnega v streljanju z zračno puško bo v soboto, 9. septembra ob 8. uri zjutraj v prostorih strelske družine Triglav v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku.

Šahovska sekcija pri DPD Svoboda France Mencinger Javornik - Koroska Bela obvešča ljubitelje šaha, da bo srečanje šahistov v nedeljo, 10. septembra ob 9. uri v prostorih doma upokojencev na Javorniku. Tekmovalje prirejamo v počastitev krajevnega praznika, doslej pa so se že prijavile šahovske ekipe: TOZD Valjevo - bluming štekel, ekipa JLA, Vatrostalna Zenica PE Jesenice, ekipa upokojencev ter ekipa OO ZSMS Javornik - Koroska Bela in ekipa DPD Svoboda Javornik - Koroska Bela. K sodelovanju vabimo tudi ostale ljubitelje šaha.

V SOBOTO POHOD PO KARAVANKAH

V soboto, 9. septembra, bo komisija za športno rekreacijo pri obinskem svetu zveze sindikatov Jesenice izvedla drugi množični pohod po Karavankah. Kot smo že pisali, bo pohod potekal v dveh smereh. Po prvi lažji bodo pohodniki odšli iz Planine pod Golico najprej čez Mozišče do koč na Rožci, zatem pa dalje čez Hruščansko planino na Ravne in naprej do vnožja Mlince, kjer bo ob nekdanji graničarski karavli zaključek pohoda.

Po drugi težji poti pa bodo pohodniki odšli iz Planine pod Golico do koč na Rožci, zatem pa po grebenu preko Mlince do nekdanje graničarske karavle nad vasjo Dovje. V soboto bodo ob 6. uri dalje vozili posebni avtobusi od skupščine občine Jesenice do planine pod Golico. Odhod vseh udeležencev v Karavanke pa bo ob 7. uri in 30 minut. Ob zaključku pohoda bo tovariško srečanje vseh udeležencev ob nekdanji graničarski karavli s športnimi tekmovalji. Za prijetno razpoloženje pa bo poskrbela godba na pihala s Hrušice.

J. R.

Del članov prvega moštva HK Jesenice s trenerjem Cirilom Klinerjem (Foto J. Rabič)

V SOBOTO JESENSKE ŠPORTNE IGRE SLOVENSkih ŽELEZARJEV NA JESENICAH

V soboto, 9. septembra, bodo na Jesenicah jesenske športne igre slovenskih železarjev, ki jih organizira komisija za športno rekreacijo pri konferenci osnovnih organizacij zveze sindikatov Železarne. Športniki iz vseh delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, se bodo pomerili v malem nogometu, odbojki, šahu, balinanju, streljanju in športnem ribolovu. Vsa tekmovalja se bodo začela zjutraj ob 8. uri, pri tehnični izvedbi pa bodo nudili pomoč: nogometni klub Jesenice, odbojarski klub Jesenice, šahovsko društvo Jesenice, balinarski klub Jesenice, strelska družina Triglav Javornik - Koroska Bela in ribiška družina Jesenice.

Po zaključeni tekmovalni bodo v vsaki panogi prve tri uvrščene ekipe prejele pokale, posamezniki pa bodo prejeli medalje. Športniki iz železarne Jesenice bodo v vseh panogah nastopili v najmočnejših postavah, zato pričakujemo tudi dobre rezultate.

Ob koncu pa naj še zapišemo razveseljujočo novico za vse ribiče iz železarne Jesenice. V soboto bo namreč ob 11. do 15. ure možen brezplačen ribolov na jezeru v Završnici za vse udeležence jesenskih športnih iger slovenskih železarjev in za vse delavce iz železarne Jesenice.

Udeležencem športnih iger želimo čimboljše rezultate, ribičem pa dober ulov v Završnici.

J. R.

KOMU SO NAMENJENA SINDIKALNA TEKMOVANJA?

Odgovor na članek, ki je pod tem naslovom izšel v glasilu Železar dne 31. avgusta letos.

Moja dolžnost, je, da odgovorim na nekaj vprašanj in misli pisca tega članka in da ovržem večji del trditev, ki so neresnične. Ko sem prebral članek, sem se spraševal, kako more človek, ki se sam dobro spozna na šport pisati kaj takega.

Pa naj grem kar od začetka njegovega članka. Ni res, da je za tekmovalje zvedel zadnji trenutek, kot je napisal, temveč že prej. Dan pred tekmovaljem sva namreč govorila na bazenu in mi je omenil, da je škoda ker je zvedel za tekmovalje šele pred kratkim, ker bi drugače se malo potreniral.

Strinjam pa se s piscem članka glede razpisa. Razpis res ni bil objavljen v glasilu Železar, toda to ni napaka PK Jesenice, kot je hotel prikazati pisec in še nekateri drugi, ki so na dan tekmovalja prišli na bazen in govorili ter razširjali napačne vesti o PK Jesenice, temveč je to napaka konference osnovnih organizacij sindikata Železarne. Ze vsa leta se PK Jesenice, kot izjavljale tega tekmovalja prizadeva, da bi se dokončne prijave tekmovalcev zbrale že tri dni pred tekmovaljem, ne pa na dan tekmovalja. Organizacija bi bila s tem

mного lažja in tudi samo tekmovalje bi bolj nemoteno potekalo. Za zgled si lahko vzamemo sindikalno prvenstvo v smučanju.

Glede zbiranja se zopet ne morem strinjati s piscem. Zbiranje res ni bilo, ker v tem primeru ni potreben in ker bi se bolj zavleklo samo tekmovalje. V odstopu tekmovalja je plavalec razporedilo po vrstnem redu prijav športnih referentov. In tudi to ni res, da so bile »močnejše« in »šibkejš« skupine ter da so slednje startale zadnje. Sam sem namreč plaval v drugi skupini, kjer je zadnji plavalec za menoj ostal za dobre štiri sekunde, kar je v plavanju že veliko. Prav to je dokaz, da ni bilo »močnejših« in »šibkejših« skupin.

Zaradi štoparic ima pisec prav. Res jih ima PK Jesenice samo pet! Pisec članka pa bi moral vedeti, da so kvalitativne ure iz uvoza drage in, da si jih PK Jesenice le težko nabavi. Problem kot tak pa ni samo v štoparicah, temveč predvsem v plavalnih panogah, ki so že do kraja iztrošene. Ravno zaradi tega se je plavalstvo samo v štirih panogah.

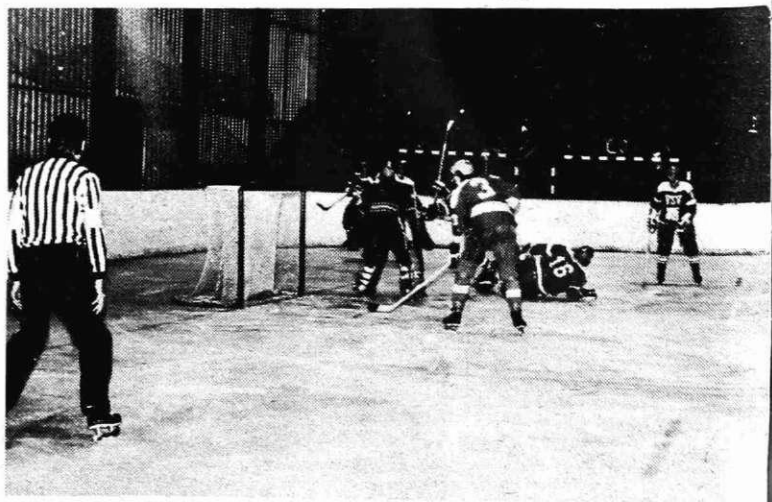
Najbolj pa sem bil presenečen in obenem užaljen zaradi zadnjega odstavka članka. Citiram: »Preveč sem bil utrujen, da bi sploh lahko spraveval za rezultat, vendar sem bil zadovoljen in razočaran obenem, da je lahko tako popularen šport kot je plavanje, v naši železarni domena nekaterih bivših plavalcev, ki v svojih najboljših časih niso plavalni niti v republiškem povprečju, danes pa krojijo tekmovalje po svoje in zavirajo množičnost v Železarni!« Pisca članka sprašujem, kje je živel pred kakimi desetimi leti!

Prvič na sindikalnem prvenstvu sta plavala samo dva nekdanja plavalca Milan Ropret in Rado Tolar. Zaradi dveh plavalcev verjetno plavanje ni domena nekaterih bivših tekmovalcev. Če pa bi že bila, se ne bi plavalo 50 m discipline, temveč 100 m, v katerih bi verjetno prišli bolj do izraza.

Drugič: Pisec članka najbrž pred leti v časopisih ni bral informacij o jeseniškem plavanju. Ni namreč res, da v svojih najboljših časih nista plavala v republiškem povprečju. Celotve več, Milan Ropret je še kot pionir veliko pomenil celo v državnem merilu. Pa tudi sam sem štiri leta zaporedoma plaval v republiškem finalu na 100 m hrbtno, kjer je plaval tudi nekdanji državni rekorder v tej disciplini, Dani Vrhovšek. Lahko napišem, da nikoli nisem bil zadnji v finalu, največji uspeh pa je bilo četrto mesto v republiki. Verjetno bo to izvenlo kot samohvala, toda to so le dejstva in obramba pred neupravičenim (ali nepoučnim) napadom pisca članka KOMU SO NAMENJENA...

Upam, da sem s tem dovolj jasno odgovoril piscu članka in vse ostali športni javnosti. Tudi sam si želim, da bi bilo prihodnje leto bolje in, da ne bi bilo petdeset temveč petsto plavalcev, kot je napisal avtor članka Tone Konobelj.

RADO TOLAR

S sobotne trening tekme v hokeju na ledu v dvorani v Podmežakli, v kateri sta se pomerili moštvi HK Jesenice in HK Beljak - Austrija (Tekst in foto J. Rabič)